

22253

STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK

SZERKESZTI: DR. ILLYEFALVI I. LAJOS

A SZÉKESFŐVÁROSI TISZTVISELŐI ILLETMÉNYEK ALAKULÁSA

ÍRTA

DR. MEDRICZKY ANDOR

74. KÖTET

4. SZÁM

KIADJA: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS STATISZTIKAI HIVATALA

Ara 5 pengő

Stat. O. 997/74.

STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK

SZERKESZTI: DR. ILLYEFALVI I. LAJOS

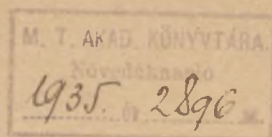
A SZÉKESFŐVÁROSI TISZTVISELŐI ILLETMÉNYEK ALAKULÁSA

ÍRTA

DR. MEDRICZKY ANDOR

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINTOMDÁJA

300353

Bevezetés.

Budapest székesfőváros tisztviselői karának illetményeit eddig 1873-tól, vagyis a három testvérvárosnak, Pestnek, Budának és Óbudának egyesítésétől kezdve visszamenőleg még nem vizsgálták meg, noha egészen bizonyos, hogy egy ilyen retrospektív összehasonlítás még akkor is érdekes és sok vonatkozásban hasznos tapasztalatok leszűrésére alkalmas, hogyha nem is terjeszkedik ki a székesfővárosi tisztviselői kar életnívójának, szociális helyzetének továbbmenő vizsgálatára vagy a pénz vásárlóerejének és így a tisztviselők megélhetési lehetőségeinek időről-időre a ténylegesen kapott illetményekkel való összehasonlítására és ugyancsak nem terjeszkedik ki minden egyes alkalmazotti kategóriára.

*

Az illetmények alakulását ezúttal tehát az egyesítés alkalmával megállapított első nagy szervezés időpontjától, vagyis 1873-tól kezdve vesszük vizsgálat alá. Most nem foglalkozunk a régebbi idők: Pest, Buda és Óbuda városi tisztviselőinek illetményeivel, csupán 1867-ből közlünk bevezetésül néhány érdekes adatot.

A kiegyezéskor, 1867. március havában megalakult az 1848-i törvények alapján Pest városának hatósága, amely 1867. március hó 6-án tartott »tisztujtató székén« megválasztotta a tisztkart és a képviselőtestületet. Pest városának az 1867. évről szóló jelentése büszkén említi meg, hogy »a közigazgatási ügykezelésnek előnyére szolgált, hogy a fárasztó szervezési munkálatokat gyorsan elvégezték és hogy a különféle községi számadások felülvizsgálatának a módját is meghatározták.«

A tisztviselők voltak: 1 főpolgármester, 1 főbíró, 1 főkapitány, 1 alpolgármester, 6 közigazgatási tanácsnok, 13 törvényszéki tanácsnok, 6 köz-

igazgatási aljegyző, 10 törvényszéki aljegyző, 6 alügyész, 1 tanácsi levéltárnok, 1 törvényszéki levéltárnok.

A törvényhatóság első közgyűlését 1867. június 1-én tartotta meg.

Buda város tanácsa 1867-ről ugyancsak jelentést adott ki. Ebből nem tűnik ki a tisztviselők és egyéb alkalmazottak teljes létszáma, azonban az 1867. évben a 395.385 forint 92 krajcárt kitevő kiadások közül 97.185 forint 44 krajcárt, tehát 24·5%-ot tett ki a tisztviselők és a szolgák fizetése, nem számítva az egyéb címen kifizetett személyi illetményeket, illetve javadalmazásokat.

I. FEJEZET.

A székesfőváros közigazgatási személyzetének első szervezése 1873-ban.

Az egyesített fővárosi törvényhatóság alakuló közgyűlését 1873. október 25-én tartotta meg. Ezen az ülésen a főpolgármesteri állásra a király által kijelölt három jelölt közül *Ráth* Károlyt, a királyi ítélőtábla akkori alelnökét választották meg. Majdnem egy hónap múlva választotta meg a törvényhatósági bizottság a tisztikar többi tagjait: *Kamermayer* Károly polgármestert, *Gerlóczy* Károly első és *Kada* Mihály második alpolgármestereket. Választott még 8 tanácsnokot, 1 főjegyzőt, 1 főügyészt, 1 főmérnököt, 1 főorvost, 1 főszámvevőt, 1 főlevéltárnokot, 1 statisztikai hivatali igazgatót, 13 tanácsjegyzőt, 4 ügyészt, 10 kerületi előljárót, 10 kerületi jegyzőt és 13 kerületi orvost. Ez a fővárosi tisztikar csupán 1873. évi november 24-től kezdte meg tényleges működését, jöllehet az 1873. december hó 3-án tartott közgyűlés 80/1873. kgy. sz. határozatával kimondotta, hogy a *főváros tényleges egyesítésének napjául 1873. évi november 17-ét kell tekinteni, mert ezen a napon szűnt meg a pesti, budai és óbudai hatóságok működése és az egyesített fővárosi tanács nemcsak megalakult, hanem az ügyek vitelét tényleg átvette és rendszeres működését meg is kezdte.*

1873. évi december 15-én a fővárosi törvényhatóságtól a rendfenntartási teendőket, illetőleg az addig városi jellegű *rendőrséget* is átvette az állam.

*

Az 1872. évi XXXVI. fővárosi törvény rendelkezése értelmében, valamint az azt követő szervezési szabályrendelet alapján a fővárosi közigazgatás ügykezelésének berendezése az *ügyosztályrendszeren* alapult, amelynek működése, illetőleg működésének eredménye a fővárosi tanács (az u. n. »Tekintetes Tanács«) működésében összpontosult.

Nyilvánvaló, hogy a törvény meghozatala után rendkívül hosszú időt vett még igénybe a kisebb tisztviselői kategóriáknak megválasztása, illetve kinevezése s ezen idő alatt történt egyrészt az ügyosztályok berendezése, másrészt az adóhivatalok decentralizálása, az összes városi hivataloknak, valamint a kerületi előljáróságoknak elhelyezése stb. Megnehezítette a szervezés

munkáját az a sok magánjogi igény is, amelyet az egykori Pest és Buda városok által a tisztviselők nyugdíjazására vonatkozólag hozott régi szabályok alapján az alkalmazásban volt és különböző okok miatt át nem vett tisztviselők és szolgák indítottak *Budapest székesfőváros, mint jogutód ellen és amelyek alapján a legfőbb ítélőszék a fővárost azoknak a végkielégítési kötelezettségeknek a megfizetésében el is marasztalta.*

*

Az 1872. évi XXXVI. tc. alapján életrehívott *kerületi előjáróságok* intézménye, ilyen elnevezésben, sokak előtt újnak látszott, pedig bizonyos hatáskörrel mind Buda, mind pedig Pest szabad királyi városok volt törvényhatóságainak kebelében emberemlékezetet meghaladó idő óta fennállottak, mint a közigazgatás decentralizált szervei és Pest városában csak az 1871. év végén oszlottak fel, amikor a törvénykezés újjászervezésével a külvárosi bíróságok működését is szabályozták. A Duna jobbpartján azonban a különböző kerületek, egészen a főváros egyesítéséig, ténylegesen fennállottak.

Az alapszervezés után rövidesen megkezdődött a székesfővárosi *árvaszék*, valamint a katonaugyosztály megszervezése, illetve átszervezése is.

*

A főváros egyesítéséről szóló törvénynek a gyakorlati életben való alkalmazása rendkívül súlyos és felelősségteljes, nagy feladatok elé állította az egyesített főváros első tisztviselői karát, mert nem csupán az addig különálló három város adminisztrációjának központosításáról volt szó, hanem új intézmények megteremtéséről, azoknak gyakorlati életbeléptetéséről és sok baj, hiány és jogos panasz megszüntetéséről, a három város különböző és sok tekintetben nem azonos, hanem ellentétes érdekeinek célszerű és méltányos kiegyenlítéséről stb. Nehézségeket okozott az egészen újonnan szervezett ügyosztályrendszer életbeléptetése is, *amelyet sokan célszerűtlennek és a közigazgatásra nézve hátrányosnak találtak és ezért azt eleinte elejtendőnek vélték.* De ez természetesen csakis a kezdet nehézségeinek tudható be. (V. ö. »Jelentés Budapest főváros törvényhatósága, közigazgatásának működéséről 1873. évi október hó 25-i, az egyesített fővárosi törvényhatóságnak megalkulása napjától kezdve 1874. december végéig« Budapest, 1875.)

*

A főváros közigazgatásának nagyarányú megnövekedését elsősorban okozta Budapest rohamos fejlődése, amelyet a vidéki népesség tömeges, szüntelenül áramló bevándorlása indított meg; az építőipar fellendülése és a város különböző részeinek és külső területeinek szinte egyszerre történő betelepítése. A főváros mai lakott területének túlnyomó része az első három évtizedben népesült be. A hatóság tehát ugyanezen idő alatt volt kénytelen kiépíttetni elsősorban is az utcákat, utakat, csatornázást, vízvezetékét, közigazgatási épületeket, iskolákat; továbbá irányítani a növekedő gazdasági

életet és megszerezni a lakosságnak mindazt a kényelmet, tisztaságot, közegészségügyi és jogi biztonságot, művelődési lehetőséget, amelyek nélkül nincsen nagyvárosi élet, sem nagyvárosi atmoszféra, de amelyek más nagyvárosoknál nemzedékek egymásbakapcsolódó, szorgalmas munkája eredményeképpen alakultak ki, míg Budapesten csak néhány rövid évtized állott erre a célra a főváros vezetősége rendelkezésére.

*

A sok alkotási, építési tevékenység *óriási pénzáldozatot és kitűnő tisztviselőgárdát követelt*. A főváros benépesítése, utcák, utak, városrészek, csatornák, vízvezetékek, iskolák stb. megépítése nem előre megszabott terv szerint, rendszeres hatósági irányítás mellett történt: a hatóság a saját intézményeinek, hivatalainak és egyéb hatósági alkotásainak (közművek) létesítésével nem adott irányt a lakosság településének, hanem ellenkezőleg: sokszor, sőt legtöbbször csupán utólagosan követte a telekspekuláció vagy partikuláris érdekek által irányított településeket. A lakások iránti kereslet növekedése és a lakásdrágulás azt eredményezte, hogy a lakosság egy része mindinkább a városok külsőbb és külsőbb részeibe vonult, tehát ott is utcákat kellett nyitni, csatornázni, világítani, vízvezetékeket építeni és igazgatni. Ez a rohamos fejlődés teszi érthetővé a székesfőváros tisztviselői státusának ugyancsak rohamos arányban való megnövekedését. (V. ö. »Budapest székesfőváros pénzügyei 1874—1912-ig.« Írta: Rácz Gyula Budapest, 1914.)

A szervezési előmunkálatokkal a törvényhatóság közgyűlése megbízott egy 34 tagból álló bizottságot.

*

A Budapest főváros törvényhatóságának *szervezetéről* szóló szabályrendelet, amely az 1872. évi XXXVI. tc. alapján készült és amelyet az erre a célra kiküldött 34-es bizottság javaslata alapján fogadott el a közgyűlés, *tíz tanácsi ügyosztály* felállítását rendelte el, noha a közös közgyűlés *csupán 8 tanácsnoki állás szervezését engedélyezte*. A szervezési szabályrendelet idevonatkozó része (V. rész, 32. sz.) így szól:

»A tanács kebelében a következő ügyosztályok állíttatnak fel:

I.

Jogügyi és személyzeti ügyosztály.

Idetartoznak:

- a) közjogi tárgyak;
- b) választó- és közigazgatási kerületek alakítására, a törvényhatóság területére vonatkozó ügyek;
- c) mindennemű választások (tanárok és tanítók kivételével);
- d) szervezési ügyek, új hivatalok, állomások felállítása, létezőknek megszüntetése stb. (tanügyi szervezés kivételével);

e) a törvényhatóságnál alkalmazott egyének személyzeti ügyei, fegyelmi vizsgálatok, nyugdíjazások, jutalmak és segélyezések (a tanítók kivételével);

f) kegyúri jogok gyakorlása;

g) egyházi ügyek, anyakönyvek;

h) statisztikai ügyek;

i) népszámlálás;

k) honosítási, illetőségi, kivándorlási ügyek;

l) a város jog- és peres ügyei;

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 fogalmazó gyakornok, 1 szolga.

II.

Közpítési ügyosztály.

Idetartoznak :

a) városi közművek emelése, építése;

b) utak és hidak fenntartása;

c) utak, utcák, terek burkolása, kövezése, csatornázása, tisztítása, locsolása, kivilágítása;

d) nyilvános parkok, faültetvények, sétányok, közmulatóhelyek, népkertek;

e) vízvezeték építése, kezelése.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 tollnok, 1 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

III.

Magánépítési, felmérési és szabályozási ügyosztály.

Idetartoznak :

a) közúti vaspálya és egyéb vasúti ügyek;

b) felmérési ügyek;

c) telekrészletezés és felosztás;

d) magánépítési ügyek, építési, házlakhatósági engedélyek;

e) építkezési vitás ügyek magánfelek közt;

f) építésrendőri ügyek;

g) építési törvények és szabályok áthágásai.

Személyzete : 1 jegyző, 2 tollnok, 2 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

IV.

Árva- és gyámügyi osztály.

Idetartoznak :

a) árva- és gyámhatósági ügyek;

b) nagykorúsítások, törvényesítések és örökbefogadások;

c) lelelenc-ügyek.

Személyzete : 1 tanácsnok, 3 jegyző, 3 tollnok, 2 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

V.

Adó- és illetőségi osztály.

Idetartoznak :

a) az állami egyenesadók és illetékek összeírására, kivetésére, beszedésére, végrehajtás útján való behajtására vonatkozó minden ügy;

b) községi adópótlék és egyéb községi közvetlen adók és az ezekre vonatkozó fel-
számlások ;

c) közmunkaváltság.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 2 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

VI.

Egészségügyi osztály.

Idetartoznak :

a) közegészségügyi és orvosrendőri szabályok ;

b) járványügy és ragályok elleni intézkedés ;

c) gyógyszerterek ;

d) gyógyfürdők ;

e) betegápolási és kórházi ügyek, magángyógyintézetek ;

f) városi kórházak építése, fenntartása, felszerelése ;

h) állatgyógyászati ügyek, állatjárványok, marhavész stb.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

VII.

Pénzügyi és gazdasági ügyosztály.

Idetartoznak :

a) az évi költségelőirányzat és zárószámadás ;

b) a város kölcsöntügyei ;

c) a városi illetékek, helypénzek, vámok, közvetett adók beszedése, kezelése
és rendezési ügyei ;

d) javadalmak és regal-jogok értékesítése és az ezekre vonatkozó minden ügy ;

f) készpénzek hasznosítása, pénztárkezelési szabályzatok ;

e) a pénztárak számadásai, pénztárak vizsgálatára vonatkozó ügyek ;

g) törzsvagyon szervezése és elidegenítése ;

h) a város ingatlan és ingóvagyonának nyilvántartását, kezelését, bérbeadását,
értékesítését illető ügyek ;

i) gazdasági és hivatalos szükségletek beszerzése ;

k) közigazdasági ügyek.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 tollnok, 1 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

VIII.

Tanügyi osztály.

Idetartoznak :

a) reáltanodai ügyek ;

b) óvodák, gyermekkertek, népiskolák, polgári iskolai ügyek, ideértve a tanügyi
szervezési, személyzeti és építkezési kérdéseket ;

c) tanügyi alapítványok, ösztöndíjak ;

e) mű- és tudományos intézetek ;

f) városi árvaházak.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 tollnok, 1 fogalmazó-gyakornok, 1 szolga.

IX.

Ipar, rendészeti és szegényügyi osztály.

Idetartoznak :

- a) ipar és kereskedelmi ügyek, ipartársulatok, szabadalmak ;
- b) részvénytársulatok, egyleti ügyek ;
- c) Albrecht-Hildegardé alapítvány ;
- d) rendőri szabályok, mértékhtelestítési ügy ;
- e) tűzoltás ;
- f) cselédügy ;
- g) városi és mezei rendészet, vásárcsarnokok ;
- h) élelmezési ügy ;
- i) közvágóhíd kezelés, fenntartás, építés ;
- k) dologházi kezelés, fenntartás, építés ;
- l) a szegényügy általában és az erre vonatkozó alapítványok és adományok ;
- m) a fővárosi szegényintézetek és azok építkezési ügyei.

Személyzete : 1 tanácsnok, 1 jegyző, 1 tollnok, 1 fogalmazó-gyakornok, 1 szolgál.

X.

Katonai ügyosztály.

Idetartoznak :

- a) közös hadsereg és honvédség elhelyezése, beszállásolása ;
- b) katonai laktanyák ;
- c) előfogatozás ;
- d) szabadságos és tartalékos katonák nyilvántartása, behívása ;
- e) a véderőkről szóló törvény végrehajtására vonatkozó minden ügy, újoncozás, katonai elbocsátás, önkéntesek stb.

Személyzete : 1 jegyző, 1 tollnok, 2 fogalmazó-gyakornok, 1 szolgál.

*

A szervezési előmunkálatokkal megbízott 34-es bizottság feladata volt a tisztviselői állások megállapítása is. Kiindulópontul a három alkotóváros : Pest, Buda és Óbuda közigazgatásának szervezete szolgált. A bizottság ezzel kapcsolatban mindenekelőtt elvileg kimondta, hogy a tisztviselői, hivatalnoki és szolgai fizetéseket külön, a lakbéreket szintén külön kell megállapítani, mégpedig *nem százalékosan*, mint az egyesítés előtt az egyes alkotóvárosokban szokásos volt, hanem határozott pénzösszegekben. A polgármester részére sem kívánt ez a bizottság természetbeni lakást megállapítani, mint azelőtt, hanem ugyancsak lakbérátalányt.

A tanácsnokokat egyenlő fizetésben kívánta részesíteni és velük azonos fizetési osztályba kívánta sorozni a főjegyzőt, főügyészt, statisztikai hivatali igazgatót, főszámvevőt, főmérnököt és tisztí főorvosokat. Oly állomásokról pedig, amelyekből többet szerveztek, különböző fizetési fokozatokat állapított meg, így például a jegyzőknél is.

*

A három alkotóváros képviselőtagjaiból álló közös közgyűlés 1873. évi július hó 3-án összeült. A tisztviselői »állomások« szervezésével kapcsolatban a 34-es bizottság javaslata értelmében 23/1873. kgy. szám alatt *I—XIX. fizetési osztályt állapított meg a fővárosi alkalmazottak részére*. Az egyes fizetési osztályokba a következő tisztviselői csoportokat sorozta be :

- A) I. osztály : 1 polgármester ; — 5000 forint fizetés, 1000 forint lakbér ;
- II. osztály : 2 alpolgármester ; — 3000 forint fizetés, 1000 forint lakbér ;
- III. osztály : 8 tanácsnok, 1 főjegyző, 1 főügyész, 1 statisztikai hivatali igazgató, 1 főszámvevő, 1 főmérnök, 1 tiszti főorvos ; — 2500 forint fizetés, 800 forint lakbér ;
- IV. osztály : 1 házipénztárnok ; — 2200 forint fizetés, 600 forint lakbér ;
- V. osztály : 1 alszámvevő, 3 szakosztályvezető mérnök ; — 2000 forint fizetés, 500 forint lakbér ;
- VI. osztály : 1 főlevéltárnok, 2 számvevőségi számtanácsos, 1 adószámveteli hivatali főnök, 1 adófőpénztárnok, 1 adó- és illetékbehajtási hivatali főnök, 1 vásárigazgató, 1 letétpénztárnok, 1 gyámpénztárnok, 1 közbégőhídi igazgató ; — 1800 forint fizetés, 500 forint lakbér ;
- VII. osztály : 3 tanácsi jegyző, 5 kerületi jegyző, 2 alügyész, 2 számvevőségi számtanácsos, 2 elsőrendű mérnök, 1 házipénztári ellenőr ; — 1600 forint fizetés, 450 forint lakbér ;
- VIII. osztály : 5 tanácsi jegyző, 2 kerületi jegyző, 1 alügyész, 1 adópénztári ellenőr, 1 adó- és illetékbehajtási hivatali ellenőr, 3 elsőrendű mérnök, 1 házipénztári számfejtő, 1 letéthivatali ellenőr, 1 gyámpénztári ellenőr, 1 főorvosi segéd, 13 kerületi orvos, 1 közbégőhídi ellenőr ; — 1400 forint fizetés, 400 forint lakbér ;
- IX. osztály : 5 tanácsi jegyző, 3 kerületi jegyző, 1 tanácsi iktató, 1 tanácsi kiadó, 1 allelvéltárnok, 1 alügyész, 2 másodrendű mérnök, 1 letéthivatali számfejtő, 1 gyámpénztári számfejtő ; — 1350 forint fizetés, 350 forint lakbér ;
- X. osztály : 3 számvevőségi számvizsgáló, 3 adószámveteli hivatali számvizsgáló, 2 adóalpénztárnok, 1 főkertész, 2 másodrendű mérnök, 1 házipénztári számfejtő ; — 1300 forint fizetés, 300 forint lakbér ;
- XI. osztály : 1 statisztikai hivatali szaksegéd, 3 számvevőségi számvizsgáló, 3 adószámveteli hivatali számvizsgáló, 2 adóalpénztárnok, 1 adó- és illetménybehajtási hivatali segéd, 5 elsőrendű mérnöksegéd, 1 házipénztári alpénztárnok, 1 állatorvos (közbégőhídi) ; — 1200 forint fizetés, 300 forint lakbér ;

- XII. osztály : 1 tanácsi segédhivatalnok, 1 számvevőségi iktató, 4 számvevőségi számtiszt, 2 adószámviteli hivatali számtiszt, 3 adópénztári naplóvezető, 1 mérnöki hivatali iktató, 5 elsőrendű mérnöksegéd, 1 házipénztári számfejtősegéd, 1 közbághídi igazgatósági segéd ; — 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér ;
- XIII. osztály : 1 tanácsi aliktató, 1 tanácsi alkiadó, 4 számvevőségi számtiszt, 2 adószámviteli hivatali számtiszt, 4 adópénztári naplóvezető, 5 másodrendű mérnöksegéd, 3 vásárfelügyelő, 1 házipénztáriszámfejtősegéd ; — 1050 forint fizetés, 250 forint lakbér ;
- XIV. osztály : 3 tanácsi tollnok, 1 kerületi tollnok, 2 tanácsi aliktató, 6 számvevőségi számtiszt, 2 adószámviteli hivatali számtiszt, 3 adó- és illetékbehajtási végrehajtó, 5 másodrendű mérnöksegéd, 3 vásárfelügyelő, 1 házipénztári számfejtősegéd, 1 letéthivatali számfejtő segéd, 1 közbághídi igazgatósági segéd ; — 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér ;
- XV. osztály : 3 tanácsi tollnok, 1 kerületi tollnok, 10 kerületi kezelőtiszt, 1 tanácsi iktatói lajstromozó, 1 tanácsi kiadói segéd, 1 levéltári segéd, 1 statisztikai hivatali kezelősegéd, 3 számvevőségi számsegéd, 4 adószámviteli hivatali számtiszt, 3 adó- és illetékbehajtási hivatali végrehajtó, 2 útmester, 1 házipénztári tiszt ; — 900 forint fizetés, 200 forint lakbér ;
- XVI. osztály : 4 tanácsi tollnok, 1 kerületi tollnok, 1 tanácsi iktatói lajstromozó, 1 könyvondász, 1 tanácsi kiadói segéd, 2 levéltári segéd, 1 statisztikai hivatali kezelősegéd, 2 számvevőségi számsegéd, 10 adószámviteli hivatali segéd, 3 adó- és illetékbehajtási hivatali végrehajtó, 1 házipénztári tiszt, 1 letéthivatali pénztári tiszt, 6 állatorvos, 3 közbághídi felügyelő, 1 közbághídi házfelügyelő, 1 közbághídi takarmánykezelő ; — 800 forint fizetés, 180 forint lakbér ;
- XVII. osztály : 10 adószámviteli hivatali segéd, 4 adó- és illetékbehajtási hivatali végrehajtó ; — 700 forint fizetés, 150 forint lakbér ;
- XVIII. osztály : 2 tanácsi őrök, 11 kerületi őrök, 18 tanácsi kiadói őrök, 2 levéltári őrök, 4 ügyészi hivatali őrök, 8 adó- és illetékbehajtási hivatali végrehajtósegéd, 2 mérnöki hivatali őrök, 2 kertész, 3 útfelügyelő, 3 vásárigazgatósági őrök, 28 vámfelügyelő, 1 egészségügyi őrök, 16 halottkém, 1 közbághídi őrök ; — 600 forint fizetés, 150 forint lakbér ;
- XIX. osztály : 26 kerületi bába ; — 200 forint fizetés, 60 forint lakbér.
- B) Tiszteletdíjak : a)/10 kerületi elöljáró à 100 arany, b)/60 kerületi esküdt à 50 arany, c)/1 vegyész 600 forint.
- C) Gyakornoki segélypénz : 14 tanácsi fogalmazógyakornok à 600 forint, 1 statisztikai hivatali, 3 számvevőségi, 3 adószámviteli hivatali, 2 házipénztári, 1 letéthivatali, 1 gyámpénztárigyakornok à 400 forint.
- D) Gazdasági személyzet : 1 erdőmester : 1200 forint fizetés, 400 forint lótartási átalány és természetbeni lakással, 1 Üllői-úti laktanyai felügyelő 600 forint fizetéssel.

A közgyűlés a bizottság által javasolt állások közül 95, részben tisztviselői, részben szolgai állást nem kívánt betölteni mindaddig, »míg meg nem győződik arról, hogy azokra szükség lesz.«¹⁾ Egyúttal engedélyt adott arra, hogy 22 különböző tisztviselői állás rendes javadalmazásához 60 forinttól 300 forintig terjedő *fizetési pótlékot* utaljanak ki. A már azelőtt is működött kórházi, szegényházi, árvaházi, dologházi, tűzoltói, vízvezetéki, gazdasági és mértékhitelítő hivatali személyzetet a közgyűlés a végleges rendezésig egyelőre az egyesítés előtti alkotóvárosok régi alkalmazási feltételeivel a régi állapotában hagyta meg.

A 34-es bizottság által megállapított létszámú tisztviselői kar beosztása és fizetésének táblázata a szervezési szabályrendelet alapelvei szerint — a kéziratok eredeti szabályrendelet adatainak figyelembevételével — a következő volt :

I. Közigazgatási személyzet.

A) A véglegesen szervezett „állomások“.

	Tandcs.	
	Fizetés	Lakbér
1 polgármester	5.000 forint	1.000 forint
2 alpolgármester	3.000 «	1.000 «
8 tanácsnok	2.500 «	800 «
1 főjegyző	2.500 «	800 «
3 jegyző	1.600 «	450 «
5 jegyző	1.400 «	400 «
5 jegyző	1.350 «	350 «
3 tollnok	1.000 «	220 «
3 tollnok	900 «	200 «
4 tollnok	800 «	180 «
14 fogalmazógyakornok.....	600 «	— «
1 segédhivatalnok.....	1.100 «	280 «
2 irtók	600 «	150 «

segélypénz

¹⁾ Ezekre az állásokra vonatkozólag a közgyűlés a következőképpen határozott :

»Előrebocsátva azt, hogy a közös közgyűlés már előbb hozott határozataiban mind az újjászervezett, mind pedig a szervezés tekintetében most függőben hagyott hivataloknál a tisztviselői, hivatalnoki és szolgai személyzet létszámát a jó közigazgatás kívánalmaihoz képest állapította meg ; tekintettel mindazonáltal azon körülményre, hogy a főváros egyesítése folytán a közigazgatásnak részben összpontosítása, részben kerületekre történt felosztása, az ügykezelés egyszerűsítése, nemkülönben a javaslatba hozott új pénzkezelési és számviteli rendszer mellett a fővárosi köztörvényhatóság közegeinek létszáma a tényleges viszonyoknak megfelelőleg csak akkor állapítható meg, ha a szervezett új hivatalok működésüket megkezdvén, a valódi szükséglet a teendő tapasztalatok által is igazolva leendő, ennél fogva a küldöttség által javaslatba hozott és közgyűlésileg elfogadott tisztviselői, hivatalnoki és szolgai személyzet létszáma a szervezés alapjául ugyan fenntartandó, az alább érintett állomások azonban egyelőre betöltetlenül hagyatván, azokra nézve a jövő köztörvényhatóság a mutatkozó viszonyokhoz képest esetről-esetre intézkedjék.«
(23/1873. kgy. sz.)

Kerületi előljárátságok.

	Fizetés	Lakbér	
10 előjáró	— forint	— forint	à 100 arany évi tiszteletdíj
60 esküdt	— „	— „	à 50 aranyévi tiszteletdíj
28 póttag	— „	— „	tiszteletdíj nélkül
10 jegyző, ebből 5	1.600 „	450 „	az I., III., VI., VII., VIII. kerületben
„ 2	1.400 „	400 „	a II. és IX. kerületben
„ 3	1.350 „	350 „	a IV., V. és X. kerületben
1 tollnok	1.000 „	220 „	
1 tollnok	900 „	200 „	
1 tollnok	800 „	180 „	
10 kezelőtiszt	900 „	200 „	
11 őrök	600 „	150 „	

Iktatóhivatal.

1 iktató	1.350 forint	350 forint
1 aliktató	1.050 „	250 „
2 aliktató	1.000 „	220 „
1 lajstromozó	900 „	200 „
1 lajstromozó	800 „	180 „

Kiadóhivatal.

1 kiadó	1.350 forint	350 forint
1 alkiadó	1.050 „	250 „
1 segéd	900 „	200 „
1 segéd	800 „	180 „
18 őrök	600 „	150 „

Levéltár.

1 főlevéltárnok	1.800 forint	500 forint
1 allevéltárnok	1.350 „	350 „
1 segéd	900 „	200 „
2 segéd	800 „	180 „
2 őrök	600 „	150 „

Ügyészi hivatal.

1 főügyész	2.500 forint	800 forint
2 alügyész	1.600 „	450 „
1 alügyész	1.400 „	400 „
1 alügyész	1.350 „	350 „
4 őrök	600 „	150 „

Statistikai hivatal.

	Fizetés	Lakbér	
1 igazgató	2.500 forint	800 forint	
1 szaksegéd	1.200 «	300 «	
1 kezelősegéd	900 «	200 «	
1 kezelősegéd	800 «	180 «	
1 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

Számvevőség.

1 főszámvevő	2.500 forint	800 forint	
1 alszámvevő	2.000 «	500 «	
2 számtanácsos	1.800 «	500 «	
2 számtanácsos	1.600 «	450 «	
3 számvizsgáló	1.300 «	300 «	
3 számvizsgáló	1.200 «	300 «	
6 számtiszt	1.000 «	220 «	
1 iktató, kiadó, irattáros	1.100 «	280 «	
3 segéd	900 «	200 «	
2 segéd	800 «	180 «	
3 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

Adószámveteli hivatal.

1 főnök	1.800 forint	500 forint	
3 számvizsgáló	1.300 «	300 «	
3 számvizsgáló	1.200 «	300 «	
2 számtiszt	1.100 «	280 «	
2 számtiszt	1.050 «	250 «	
2 számtiszt	1.000 «	220 «	
4 számtiszt	900 «	200 «	
10 segéd	800 «	180 «	
10 segéd	700 «	150 «	
3 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

Adópénztár.

1 főpénztárnok	1.800 forint	500 forint	
1 ellenőr	1.400 «	400 «	
2 pénztárnok	1.300 «	300 «	
2 pénztárnok	1.200 «	300 «	
3 naplóvezető	1.100 «	280 «	
4 naplóvezető	1.050 «	250 «	

Adó- és illetékbejárási hivatal.

1 főnök és pénztárnok	1.800 forint	500 forint	
1 ellenőr	1.400 «	400 «	
1 segéd	1.200 «	300 «	
3 adóvégrehajtó	1.000 «	220 «	
3 adóvégrehajtó	900 «	200 «	
3 adóvégrehajtó	800 «	180 «	
4 adóvégrehajtó	700 «	150 «	
8 végrehajtósegéd	600 «	150 «	

Mérnöki hivatal.

	Fizetés	Lakbér	
1 főmérnök	2.500 forint	800 forint	
3 szakosztályvezető mérnök.....	2.000 «	500 «	
2 I. rendű mérnök.....	1.600 «	450 «	
3 I. rendű mérnök.....	1.400 «	400 «	
2 II. rendű mérnök	1.350 «	350 «	
2 II. rendű mérnök	1.300 «	300 «	
5 I. rendű mérnöksegéd	1.200 «	300 «	
5 I. rendű mérnöksegéd	1.100 «	280 «	
5 II. rendű mérnöksegéd	1.050 «	250 «	
5 II. rendű mérnöksegéd	1.000 «	220 «	
1 főkertész	1.300 «	300 «	
2 kertész	600 «	150 «	
2 útmester	900 «	200 «	à 300 forint ló-
			tartási átalány.
3 útfelügyelő	600 «	150 «	
3 közfelügyelő	540 «	120 «	
1 kezelőhivatalnok	1.100 «	280 «	
2 őrök	600 «	150 «	

Vásárigazgatóság.

1 igazgató	1.800 forint	500 forint	
3 vásárfelügyelő	1.050 «	250 «	
3 vásárfelügyelő	1.000 «	220 «	
3 őrök	600 «	150 «	

Házipénztár.

1 főpenztárnok	2.200 forint	600 forint	
1 ellenőr	1.600 «	450 «	
1 számfejtő	1.400 «	400 «	
1 számfejtő	1.300 «	300 «	
1 alpenztárnok	1.200 «	300 «	
1 számfejtősegéd.....	1.100 «	280 «	
1 számfejtősegéd.....	1.050 «	250 «	
1 számfejtősegéd.....	1.000 «	220 «	
1 pénztári tiszt	900 «	200 «	
1 pénztári tiszt	800 «	180 «	
2 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

Letétpénztár.

1 letétnök	1.800 forint	500 forint	
1 ellenőr	1.400 «	400 «	
1 számfejtő	1.350 «	350 «	
1 számfejtősegéd.....	1.000 «	220 «	
1 pénztári tiszt	800 «	180 «	
1 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

Gyámpénztár.

	Fizetés	Lakbér	
1 pénztárnok	1.800 forint	500 forint	
1 ellenőr	1.400 «	400 «	
1 számfejtő	1.350 «	350 «	
1 gyakornok	400 «	— «	segélypénz

B) A régi létszámból átvett, függőben tartott állomások.¹⁾

Szállásolási hivatal.

1 szállásmester	1.000 forint	300 forint	és 200 forint ideiglenes fizetési pótlék
1 segéd	700 «	210 «	és 200 forint ideiglenes fizetési pótlék
1 segéd	600 «	180 «	és 200 forint ideiglenes fizetési pótlék
1 segéd	600 «	180 «	és 100 forint ideiglenes fizetési pótlék
1 őrnök	500 «	150 «	és 100 forint ideiglenes fizetési pótlék
3 díjnok	— «	— «	napi 1 forint 50 krajcár

Gazdasági személyzet.

a) A pesti létszámból:

2 gazda	1.200 forint	360 forint	és à 400 forint évi személyes pótlék
1 számveztősegéd	800 «	240 «	
2 őrnök	500 «	150 «	
1 köztisztasági felügyelő tiszt ..	600 «	180 «	
1 városházi gondnok	600 «	— «	természetbeni lakás

b) A budai létszámból:

1 alkamrás	600 forint	— forint	és 120 forint drága- sági pótlék
1 ellenőr	500 «	— «	és 100 forint fizetési pótlék továbbá 100 forint drágasági pótlék
1 felügyelő a »3 nyúl laktanya- ban«	300 «	— «	és 120 forint drága- sági pótlék
1 erdőmester	1.200 «	— «	és 400 forint lőtartási átalány. A fővadász helyett újból szerve- zett állomás.
4 hegymester	400 «	— «	à 80 forint drágasági pótlék

¹⁾ Jegyzet : Csak azokat az álláskategóriákat vesszük figyelembe, amelyek bennünket közelebbről érdekelnek.

c) Az óbudai létszámból

	Fizetés	Lakbér
1 városgazda	400 forint	— forint

II. Egészségügyi személyzet.

1 tiszti főorvos	2.500 forint	800 forint
1 főorvosi segéd	1.400 «	400 «
1 írnok	600 «	150 «
13 kerületi orvos	1.400 «	400 «
6 állatorvos	800 «	180 «
16 halottkém	600 «	150 «
1 vegyész	600 «	— « tiszteletdíj

III. Közvágóhídi és marhavásári igazgatóság.

1 igazgató	1800 forint	— forint és természetbeni lakás
1 ellenőr	1.400 «	— « « természetbeni lakás
1 segéd	1.100 «	— « « természetbeni lakás
1 segéd	1.000 «	— « és természetbeni lakás vagy a fizetésének megfelelő lakbér- átalánnyal
1 írnok	600 «	— « és természetbeni lakás vagy a fizetésének megfelelő lakbér- átalánnyal
1 állatorvos	1.200 «	— « és természetbeni lakás
3 vágóhídi felügyelő	800 «	— « « természetbeni lakás

IV. Tűzoltó személyzet.

1 felügyelő	1.200 forint	— forint és 200 forint ruha- átalány
-------------------	--------------	---

V. A pesti létszámból átvett kórházgondnoki személyzet.

1 gondnok	1.200 forint	— forint természetbeni lakás és 300 forint szemé- lyes pótlék
1 ellenőr	900 «	— « természetbeni lakás és 200 forint szemé- lyes pótlék
1 gondnoki segéd	900 «	150 «
3 segéd	700 «	150 «
5 segéd	600 «	150 «
1 ruhakezelő	700 «	150 «
1 raktárnok	600 «	150 «

VI. A budai létszámból átvett kórházgondnoki személyzet.

1 gondnok	1.200 forint	200 forint
1 ellenőr	700 «	100 «
1 írnok	500 «	75 «

VII. Az óbudai létszámból átvett gondnoki személyzet.

	Fizetés	Lakbér	
1 kórházi és szegényházi gondnok	280 forint	— forint	200 forint a kórházi, 80 forint a szegény- házi alapból.

VIII. Szegényház.

1 gondnok	800 forint	— forint	természetbeni lakás és 200 forint ideigle- nes fizetési pótlék
1 ellenőr	600 „	120 „	és 100 forint ideigle- nes fizetési pótlék

IX. Dolgoház.

1 gondnok	1.000 forint	— forint	természetbeni lakás és 200 forint ideigle- nes fizetési pótlék
1 ellenőr	800 „	150 „	és 160 forint ideigle- nes fizetési pótlék és 50 forint faátalány.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy az említett közgyűlési határozat a fenti felsorolásban ismertetett állásokon kívül még több más állás szervezését is elhatározta, azonban ezeket nem töltötte be, hanem a következőket mondotta ki:

»Hivatkozva jelen 23. sz. határozat bevezetésében foglalt azon megállapodásra, melynél fogva az összes tiszti létszámból egyelőre többrendbeli állomásoknak betöltetlenül hagyása kimondatott, ezen állomások a következők:

Tanács: 2 tanácsnok à 2500 forint fizetés és 800 forint lakbér, 1 tollnok 1100 forint fizetés és 200 forint lakbér, 1 tollnok 1050 forint fizetés és 250 forint lakbér, 1 tollnok 1000 forint fizetés és 200 forint lakbér.

Kerületi előjáróságok: 1 tollnok 1100 forint fizetés és 280 forint lakbér, 1 tollnok 1050 forint fizetés és 250 forint lakbér, 1 tollnok 1000 forint fizetés és 220 forint lakbér.

Tandícsi igtató hivatal: 1 aligatató 1100 forint fizetés és 280 forint lakbér.

Levéltár: 1 allevéltárnok 1100 forint fizetés és 280 forint lakbér, 1 levéltári segéd 1000 forint fizetés és 220 forint lakbér.

Ügyészi hivatal: 1 másodrendű alügyész 1400 forint fizetés és 400 forint lakbér, 1 harmadrendű alügyész 1350 forint fizetés és 350 forint lakbér, 2 őrnek à 600 forint fizetés és 150 forint lakbér.

Statisztikai hivatal: 1 aligazgató 1600 forint fizetés és 450 forint lakbér, 1 szaksegéd 1100 forint fizetés és 280 forint lakbér.

Számvevőség: 1 számvizsgáló 1300 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 számvizsgáló 1200 forint fizetés, 300 forint lakbér, 2 számtiszt à 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 2 számtiszt à 1050 forint fizetés, 250 forint lakbér, 2 számtiszt à 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér, 1 segéd 800 forint fizetés, 180 forint lakbér, 3 gyakornok à 400 forint fizetés.

Adószámveteli hivatal: 1 számvizsgáló 1200 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 számtiszt 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 1 számtiszt 1050 forint fizetés és 250 forint lakbér, 1 számtiszt 1000 forint fizetés és 220 forint lakbér, 1 számtiszt 900 forint fizetés és 200 forint lakbér, 2 segéd à 800 forint fizetés és 180 forint lakbér, 3 segéd à 700 forint fizetés és 150 forint lakbér, 2 gyakornok à 400 forint fizetés.

Adópénztár: 1 alpénztárnok 1200 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 naplóvezető 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 1 naplóvezető 1050 forint fizetés, 250 forint lakbér.

Adó- és illetékbehajtási hivatal : 1 második segéd 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér, 1 végrehajtó 900 forint fizetés, 200 forint lakbér, 2 végrehajtósegéd à 800 forint fizetés, 180 forint lakbér, 3 végrehajtósegéd à 700 forint fizetés, 150 forint lakbér, 5 adóbecsüs à 480 forint fizetés, 120 forint lakbér, 10 adóbiztos à 480 forint fizetés, 120 forint lakbér.

Mérnöki hivatal : 1 elsőrendű mérnök 1600 forint fizetés, 450 forint lakbér, 1 elsőrendű mérnök 1400 forint fizetés, 400 forint lakbér, 1 másodrendű mérnök 1350 forint fizetés, 350 forint lakbér, 1 másodrendű mérnök 1300 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 elsőrendű mérnöksegéd 1200 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 elsőrendű mérnöksegéd 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 1 másodrendű mérnöksegéd 1050 forint fizetés, 250 forint lakbér, 1 másodrendű mérnöksegéd 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér.

Vásárigazgatóság : 2 vásárfelügyelő à 1050 forint fizetés, 250 forint lakbér, 3 vásárfelügyelő à 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér, 5 vásárbiztos à 480 forint fizetés, 120 forint lakbér, 1 vásárigazgatósági segéd 1350 forint fizetés, 350 forint lakbér.

Házipénztár : 1 alpenztárnok 1300 forint fizetés, 300 forint lakbér, 1 számfejtősegéd 1000 forint fizetés, 220 forint lakbér, 1 pénztári tiszt 900 forint fizetés, 200 forint lakbér, 1 pénztári tiszt 800 forint fizetés, 180 forint lakbér, 2 gyakornok à 400 forint fizetés.

Letéthyivatal : 1 számfejtősegéd 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 1 pénztári tiszt 900 forint fizetés, 200 forint lakbér, 1 gyakornok 400 forint fizetés.

Gyámpénztár : 1 számfejtősegéd 1100 forint fizetés, 280 forint lakbér, 1 pénztári tiszt 900 forint fizetés, 200 forint lakbér.

*

A fenti kimutatásokban foglalt állások és javadalmazások, a mai közigazgatási személyzet szakonként való felosztásának figyelembevételével a következőképpen csoportosíthatók :

I.

Közigazgatási fogalmazási szak.

	Fizetés/Lakbér	Létszám
Polgármester	5.000/1.000 forint	1
Alpolgármester	3.000/1.000 «	2
Tanácsnok	2.500/ 800 «	8
Főjegyző	2.500/ 800 «	1
A) Jegyző	1.600/ 450 «	8
B) Jegyző	1.400/ 450 «	7
C) Jegyző	1.350/ 350 «	8
A) Tollnok	1.000/ 220 «	4
B) Tollnok	900/ 200 «	4
C) Tollnok	800/ 180 «	5
Fogalmazógyakornok	600/ forintsegélypénz	14

II.

Ügyészi fogalmazási szak.

Főügyész	2.500/ 800 forint	1
A) Alügyész	1.600/ 450 «	2
B) Alügyész	1.400/ 400 «	1
C) Alügyész	1.350/ 350 «	1

III.

Mérnöki szak.

	Fizetés/Lakhér	Létszám
Főmérnök	2.500/800 forint	1
Szakosztályvezető mérnök	2.000/500 «	3
A/I. rendű mérnök	1.600/450 «	2
B/I. « «	1.400/400 «	3
A/II. « «	1.350/350 «	2
B/II. « «	1.300/300 «	2
A/I. « « segéd	1.200/300	5
B/I. « « «	1.100/280 «	5
A/II. « « «	1050/250 «	5
B/II. « « «	1.000/220 «	5

IV.

Hatósági orvosi szak.

Tiszti főorvos	2.500/800 forint	1
Főorvosi segéd	1.400/400 «	1
Kerületi orvos	1.400/400 «	13
Halottkém	600/150 «	16

V.

Statisztikai szak.

Igazgató	2.500/800 forint	1
Szaksegéd	1.200/300 «	1
Gyakornok	400 « segély	1

VI.

Levéltár.

Főlevéltárnok	1.800/500 forint	1
Allevéltárnok	1.350/350 «	1

VII.

Állatorvosi szak.

Közüvágóhídi állatorvos	1.200/300 forint	1
Hatósági állatorvos	800/180 «	6

VIII.

Közélelmezési szak.

Vásárigazgató	1.800/500 forint	1
Közüvágóhídi igazgató	1.800/500 «	1
Közüvágóhídi ellenőr	1.400/400 «	1
A) Közüvágóhídi segéd	1.100/280 «	1
B) Közüvágóhídi segéd	1.000/220 «	1
A) Vásárfelügyelő	1.050/250 «	3
B) Vásárfelügyelő	1.000/220 «	3
Vágóhídi felügyelő, illetve telepfelügyelő	800/180 «	4
Vágóhídi takarmány kezelő	800/180 «	1

IX.

Számvevősegi szak.

	Fizetés/Lakbér	Létszám
Főszámvevő	2.500/800 forint	1
Alszámvevő	2.000/500 «	1
A) Számtanácsos	1.800/500 «	2
B) Számtanácsos	1.600/450 «	2
A) Számvizsgáló	1.300/300 «	3
B) Számvizsgáló	1.200/300 «	3
Számtiszt	1.000/220 «	6
Számvevősegi gyakornok	400 « segély	3

X.

Adószámveteli szak.

Főnök	1.800/500 forint	1
A) Számvizsgáló	1.300/300 «	3
B) Számvizsgáló	1.200/300 «	3
A) Számtiszt	1.100/280 «	2
B) Számtiszt	1.050/250 «	2
C) Számtiszt	1.000/220 «	2
D) Számtiszt	900/200 «	4
Adószámveteli gyakornok	400 «	3

XI.

Pénztári szak.

(Összevonva: házipénztár, adópénztár, letétpénztár és gyámpénztár.)

Főpenztárnok	2.200/600 forint	1
Adófőpenztárnok	1.800/500 «	1
Letétnök	1.800/500 «	1
Gyámpénztárnok	1.800/500 «	1
Házipénztári ellenőr	1.600/450 «	1
Ellenőr	1.400/400 «	3
A) Számfejtő házipénztárnál	1.400/400 «	1
B) Számfejtő	1.350/350 «	2
C) Számfejtő házipénztárnál	1.300/300 «	1
A) Adópénztárnok	1.300/300 «	2
B) Adópénztárnok	1.200/300 «	2
Alpenztárnok házipénztárnál	1.200/300 «	1
A) Számfejtősegéd házipénztárnál	1.100/280 «	1
B) Számfejtősegéd	1.050/250 «	1
A) Naplóvezető adópénztárnál	1.100/280 «	3
B) Naplóvezető	1.050/250 «	4
C) Számfejtősegéd	1.000/220 «	2
A) Pénztári tiszt házipénztárnál	900/200 «	1
B) Pénztári tiszt	800/180 «	2
Pénztári gyakornok	400 « segély	4

XII.

Végrehajtói szak.

(Adó- és illetékbehajtási hivatal.)

	Fizetés/Lakbér	Létszám
Főnök és pénztárnok.....	1.800/500 forint	1
Ellenőr	1.400/400 «	1
Segéd (-ellenőr)	1.200/300 «	1
A) Adóvégrehajtó	1.000/220 «	3
B) Adóvégrehajtó	900/200 «	3
C) Adóvégrehajtó	800/180 «	3
D) Adóvégrehajtó	700/150 «	4
Végrehajtó-segéd	600/150 «	8

XIII.

Segédhivatali szak.

Iktató-kiadó.....	1.350/350 forint	2
Segédhivatalnok (elnöki iroda)	1.100/280 «	2
A) Alikttató-kiadó	1.050/250 «	2
B) Alikttató-kiadó	1.000/220 «	2
Kezelőtiszt	900/200 «	10
A) Lajstromozó-kiadó.....	900/200 «	2
B) Lajstromozó-kiadósegéd	800/180 «	2
A) Levéltári segéd	900/200 «	1
B) Levéltári segéd	800/180 «	2
A) Kezelősegéd statisztikánál	900/200 «	1
B) Kezelősegéd «	800/180 «	1
A) Számvevősegi segéd	900/200 «	3
Irnok	600/150 «	44

XIV.

Műszaki vegyes szak.

Vízvezetési irodaigazgató	2.500/800 forint	1
Főkertész	1.300/300 «	1
Tűzoltófelügyelő	1.200/300 «	1
Ütmester	900/200 «	2
Kertész	600/150 «	2
Útfelügyelő	600/150 «	3
Kőfelügyelő	540/120 «	3

*

Amint már a szervezési adatokkal kapcsolatban láttuk, az 1873. évi szervezés nem terjeszkedett ki minden tisztviselői kategóriára. A fenti felsorolásban tehát a régi létszámból átvett és függőben tartott állások közül mi sem terjeszkedtünk ki a későbbi összehasonlítások kedvéért azokra az állásokra, amelyek 1873-ban vagy még rendezésre vagy teljes átszervezésre vagy az illetmények gyökeres revíziójára vártak. Ezért mellőztük a fenti felsorolásból többek között: a szállásolási hivatal személyzetét, a Rudasfürdő

személyzetét, a vízajtógép személyzetét, valamint Pest, Buda és Óbuda gazdasági hivatalainak személyzetét, a vízvezetéki iroda személyzetét, a kórházi, szegényházi, dologházi gondnoki személyzetet, továbbá a mérték-hitelesítő hivatal személyzetét is, mert ez utóbbi például ma már teljesen állami intézmény.

Mindezekből azt állapíthatjuk meg, hogy a közgyűlés a nagy szervezés alkalmával 577 tiszti és 158 szolgai állást véglegesen rendezett, de ezekhez hozzá kell számítanunk a rendezés alá nem vett szakokon még 157 tisztviselői jellegű állást is.

Az egyesítés időpontjában Budapest székesfőváros közigazgatásának tiszti személyzete állott: 734 végleges és 127 napidíjas tisztviselőből, 185 szolgából, azonkívül 260 napibéres szolgából (a kórházaknál, az iskoláknál stb.)

*

Havas Ignác miniszteri biztos, aki a szervezésre vontakozó tárgyalásokat vezette, terjedelmes felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, amelyben *aggályainak adott kifejezést* a miatt, hogy a 34-es bizottság és a közös közgyűlés annyira takarékosan bánt a tisztviselői létszám megállapításával és az állások szervezésével, hogy *ez feltétlenül károsan fogja befolyásolni a közigazgatást*. A 34-es bizottság és a közgyűlés tagjai úgy gondolták, hogy a három város egyesítése következtében az ügyforgalom csökkenni fog, az ügymenet is egyszerűbb lesz, *holott ennek épen az ellenkezője következett be*, — miként azt később a tények be is igazolták — *mert az egyesített új főváros rendkívül rohamosan kezdett fejlődni és már az egyesítés utáni esztendőekben, az akkori gazdasági válság ellenére is, megmutatta a későbbi világváros első kontúrjait*.

Érdekes Havas Ignác miniszteri biztos felterjesztésének összehasonlító kimutatása a régi pesti, budai és óbudai városi közigazgatási személyzet és az egyesített fővárosi közigazgatási személyzet között. Az egyesítés előtt Pesten a fogalmazó személyzet volt: 1 főpolgármester, 1 alpolgármester, 7 tanácsnok, 1 főjegyző, 9 jegyző, 10 tollnok, 2 adóhivatali rendes fogalmazó, 10 adóhivatali fogalmazógyakornok; Budán: 1 polgármester, 5 tanácsnok, 1 főjegyző, 3 jegyző, 7 egyéb fogalmazási személy; Óbudán: 1 polgármester, 4 tanácsnok, 1 főjegyző, 10 gyám. A három különálló város közigazgatását együttvéve tehát 1 főpolgármester, 2 polgármester, 1 alpolgármester, 16 tanácsnok, 3 főjegyző, 13 jegyző és 32 egyéb fogalmazó személy, vagyis összesen 68 fogalmazási személy intézte.

Ezzel szemben az egyesített főváros közigazgatásához szervezték a következő állásokat: 1 polgármester, 2 alpolgármester, 10 tanácsnok (ezek közül azonban csak 8 tanácsnoki állást töltöttek be), 1 főjegyző, 13 jegyző, 13 tollnok és 14 gyakornok. Ez összesen 52 személyt tesz ki, vagyis

16-tal kevesebbet, mint amennyi a régi létszám volt. A három város ügyész-ségi ügyeit 19 személy intézte, az egyesítés után azonban csak 15 állást engedélyeztek, vagyis néggyel kevesebbet. Az adóhivatali szolgálatot a három városban 178 alkalmazott látta el, míg az egyesítés után csak 149 adóhivatali állást engedélyeztek, tehát 29 állással kevesebbet. A régi három város központi kezelői szolgálatában összesen 62 állás volt, míg az egyesített főváros központi kezelési szolgálatához csak 51 állást szerveztek...

A későbbi események már nagyon korán beigazolták, hogy nem az egyoldalúan takarékoskodó 34-es bizottságnak és a közgyűlésnek, hanem az előbbre látó miniszteri biztosnak lett igaza.

*

A fent ismertetett személyzetre fordított összes kiadások pedig az 1874. évben a következőképen alakultak a székesfőváros költségvetésében (koronákra átszámítva és beleértve az altiszti, illetve szolgálai személyzet pénzbeli illetményeit is):

közigazgatási személyzet fizetése	1,368.028 K
segélyek és jutalmak	9.612 «
nyugdíjak	177.748 «

A főváros háztartása akkor még külön kezelte az úgynevezett Községi Alap kiadásait. A személyzeti kiadások a Községi Alapnak 12·56%-át tették ki, mégpedig: a tényleges személyzet fizetése és lakbérátalánya 10·69%-ot, a nyugdíjak mindössze 1·39%-ot.

A közigazgatási személyzet fizetése és lakbérátalánya pedig 1874-ben a Községi Alap rendes bevételeinek 8·71%, a nyugdíjak 1·13%; összesen 10·24%-át tették ki.

A lakosság számához viszonyítva pedig: ez a kiadás 1874-ben fejenként 5·56 korona terhet jelentett.¹⁾

¹⁾ V. ö. Rác Gyula említett munkájának idevonatkozó adataival.

II. FEJEZET.

A székesfőváros tisztviselői karának javadalmazása az 1895. évi státuszrendezésig, illetve az 1900. évi helyzetig.

Nem célunk, hogy az illetmények alakulásának vizsgálatával egyidejűleg a státusok kialakulását is részletekbe menően vizsgáljuk, mert ez meghaladná jelenlegi feladatunkat, noha ez is igen fontos volna és megérdemelne egészen különálló tanulmányt, különösen a mostanában időszerűnek mutató általános státuszrendezésre való tekintettel is.

Mégis kénytelenek vagyunk már itt megállapítani, hogy az 1873. évi szervezés nem csupán azért volt hiányos, mert egyes tisztviselői kategóriákra nem terjedt ki, hanem hiányos volt azért, mert nem számolt a székesfőváros fejlődésének ütemével.

Igy például már az 503/1874. kgy. számú közgyűlési határozat kénytelen volt újjászervezni a *katonai ügyosztályt* oly módon, hogy az 1873. évi szervezési kimutatásban a későbbi rendezésre váró hivatalok között feltüntetett »szállásolási hivatalokat« egyesítette a tanácsi X. (akkori katonai) ügyosztállyal és különálló iktatóhivatalt, valamint levéltárt engedélyezett számára. Meg kellett szervezni természetesen a katonai ügyosztály személyzetét is, mert az 1873. évben megállapított 1 jegyző, 1 tollnok és 2 fogalmazógyakornok már nem volt elegendő az ügyek ellátására. A módosításkor az ügyosztály kapott: 1 tanácsnokot, 3 I. rendű segédet, 3 II. rendű segédet, 2 III. rendű segédet és 4 irtokot, sőt a közgyűlés felhatalmazta a tanácsot arra is, hogy »a szükséghez képest« díjnokokat is alkalmazzon a felszaporodott munka elvégzésére.

Ugyancsak egészen hiányos volt az *árvaszék* megszervezése. A tanács kebelében szerveztek ugyan egy árva- és gyámügyi ügyosztályt, azonban már az 1874. évi december 21-i közgyűlés 712/1874. kgy. számú határozatával a fővárosi törvényben megállapított felhatalmazás alapján szabályrendeleti úton határozta el az árva- és gyámügyeknek a rendezését. A gyámpénztárt közvetlen tanácsi felügyelet alatt hagyta ugyan és a tanácsot hatalmazta fel a gyámpénztári kölcsönök engedélyezésére is, azonban felállította az

ügyosztály helyett az *öndlő árvaszéket*, amelynek élére *elnököt* állított. Ezáltal a tanácsi ügyosztályok számát 10-ről 9-re csökkentette, abban a hiszemben, hogy az árvaszék elnökét a polgármester a tanácsnokok sorából tudja kirendelni, illetve a közigazgatásnál nélkülözni. Az árvaszék számára a közgyűlés 4 árvaszéki fizetéses ülnök, 2 jegyző, 3 tollnok és 1 fogalmazó-gyakornoki állást szervezett, a segédszemélyzetet pedig szaporította: 1 irodavezető, 3 segéd és 3 írnok állásával. Csupán a 4 árvaszéki fizetéses ülnök és 1 segéd állását kellett egészen újonnan szervezni, mert a többi személyzetet már a főváros régi alkalmazottai közül rendelte ki a polgármester. Az árvaszéki ülnököknek 2400 forint, a segédeknek pedig 900 forint össz-javadalmazást állapított meg a közgyűlés.

Egyúttal az árvaszéki ügyek vitelére a közgyűlés a törvényhatósági bizottsági tagok sorából 20 *fizetéstelen* (laikus) ülnököt is küldött ki.

*

1875-ben pedig 43/1875. kgy. szám alatt a közgyűlés *Kamermayer* Károly polgármester elnöklete mellett *kilences* bizottság kiküldését határozta el »a szervezési szabályzat intézkedéseinek beható felülvizsgálása és a netán szükségesnek mutatkozó módosítások iránti javaslatétel céljából.« Ennek a bizottságnak a javaslatára többek között új *tanácsnoki* állást is szerveztek. A főváros gyorsütemű fejlődésének és az ezzel kapcsolatban egyre szaporodó közigazgatási feladatoknak felismerésével belátta ugyanis a fővárosi adminisztráció vezetősége, hogy az addigi 8 tanácsnoki állás mellé új tanácsnoki állásra van szükség, mert egyre inkább megmutatkozott a szervezési 34-es bizottság szűkkeblűségének a hatása.

*

De a szervezési 34-es bizottság például a *statisztikai hivatal* is szűkkeblű volt, amit a közgyűlés már 1875-ben jóvá akart tenni azáltal, hogy 1600 forint fizetés és 400 forint lakbérátalány javadalmazással *aligazgatói* állás szervezését határozta el, továbbá szervezett a gyakornoki állás helyett egy új szaksegédi állást, a régi javadalmazással, valamint két írnoki állást, az írnokok számára megállapított 600 forint fizetés és 150 forint lakbérátalány megállapításával. Ezt a közgyűlési határozatot a belügyminiszter eleinte még nem hagyta jóvá, hanem »fokozottabb takarékoságra« intette a fővárost. Három év múlva a közgyűlés a határozatot újból felterjesztette és arra hivatkozott, hogy »az újjászervezéssel kapcsolatosan felmerülő költségek aránylag csekélyek a statisztikai hivatal átszervezéséhez fűződő általános nagy érdekek mellett.« Ilyen módon a statisztikai hivatal személyzete is kibővíthetett.

*

Az 1873. évi szervezésnek még több hiányossága mutatkozott meg a későbbi gyakorlat folyamán. Ilyen volt például az, hogy a kerületi jegyzőket és az ügyosztályi jegyzőket mindig külön-külön választották meg. Azonkívül a létszámmal kapcsolatban megmutatkozott takarékoság szükségessé tette a díjnokok szaporítását is. 1875-ben a *mérnöki* osztály kénytelen volt napi 4 forint díjazás mellett felvenni mérnököket, díjnoki minőségben. A mérnöki hivatal díjnokainak a száma évről-évre szaporodott, úgyhogy hiába mondta ki a közgyűlés az ilyen alkalmazásoknak ideiglenes jellegét, *a nagy városfejlesztési feladatok mellett ezt a korlátozást úgysem lehetett a gyakorlatban megvalósítani.*

Ugyancsak nagytömegű díjnokot kellett például alkalmazni az adószámvitelnél a fényüzési adó összeírása céljából, ahogyan azt az 1875. évi zárószámadás kísérőjelentése indokolja. Azonkívül összesen 4880 forint 90 krajcárt fordított a főváros útiköltségekre és ételmezési díjakra, tehát az alkalmazottak javadalmazásának bizonyos különleges kiegészítésére. Ez az összeg viszont túlnyomó többségben a mérnöki személyzet kültelki eljárásainál, valamint a vámoknál egész napon át alkalmazott állatorvosok eljárásainál szükségesnek mutatkozott különkiadások fedezésére szolgált.

*

Amíg egyrészt az adminisztráció a kis létszám miatt nagy nehézségekkel küzdött, addig másrészt a közgyűlés már az 1876. évi költségvetési tárgyalásoknál hangoztatta a főváros közigazgatási rendszerének és szervezetének *»felette költséges voltát«* és utasította a fentebb már említett kilences bizottságot a közigazgatás egyszerűsítésére vonatkozó javaslatok megtételére. Azonban ez az intézkedés sem vezetett eredményre, mert a tiszti és szolgai személyzet fizetésére és lakbérátalányára az 1875. évi 644.873 forint 28 krajcár összeggel szemben már az 1876. évi költségvetés is 662.230 forint összeget irányzott elő, az ideiglenes díjnokok napidíjaira pedig további 30.000 forintot. De még ez sem volt elég.

1876-ban szaporították az adóügyi személyzetet: 19 új végrehajtói állást szerveztek, 1877-ben pedig külön 62.000 forintot fordítottak a szükségessé váló adóügyi személyzet szaporítására. Azonban a közgyűlés ennek az összegnek az engedélyezésével egyidejűleg megállapította, hogy ez a 62.000 forint legnagyobb részben *az állami kincstár javát szolgáló munkálatok elvégzésére szükséges kiadás* és így megkísérelte azt, hogy az államtól erre a célra 30.000 forint állami segílyt is kérjen.

A székesfőváros egyesítésének az évében, 1873-ban, miként már említettük is, a gazdasági dekonjunktúra kezdődött, amely fokozottabb mértékben tolta előtérbe a merev takarékosági szempontokat, azonban még ezekben a dekonjunkturális esztendőkhöz sem lehetett elkerülni a személyzet

szaporítást. Külön kell megemlékeznünk a kisebb állásszaporítások mellett arról, hogy a főjegyző fizetését 2000 forintra, lakbérátalányát pedig 500 forintra csökkentették azzal az indokolással, hogy »a főjegyző sem hatáskör, sem felelősség tekintetében nem mérkőzhetik a tanácsnokkal...«¹⁾

*

Az 1877-ben életbelépett két új törvény: az 1877. évi XVIII. tc., továbbá az 1877. évi XX. tc. szükségessé tették a fővárosi tiszti ügyészség és a székesfővárosi árvaszék teljes átszervezését. Meg kellett szervezni 1 új II. osztályú és 1 új III. osztályú ügyészi állást, miáltal az ügyészség fogalmazási létszáma a főügyészen kívül 6 tagra egészült ki.

A gyámsági és gondnoki ügyek rendezéséről szóló 1877. évi XX. tc. életbeléptetése folytán pedig a közgyűlés — minden takarékosági elv ellenére is — kénytelen volt átszervezni az *árvaszéki elnöki* állást teljesen önálló állássá, azonkívül új állásként szervezni 1 *ülnöki* állást, 1 II. osztályú jegyzői állást, 1 tollnoki és 1 fogalmazógyakornoki állást. A gyámpénztárhoz az új feladatok ellátására 1 új számfejtősegédi állás szervezése is szükségessé vált. Az árvaszéki elnök illetményeit pedig kénytelen volt a közgyűlés a tanácsnoki javadalmazás helyett az *alpolgármesteri* járandósághoz arányosítani, vagyis számára ugyancsak 3000 forint fizetést és 1000 forint lakbért megállapítani.

1881-ben a közgyűlés a *tűzoltóságot* szervezte meg, mégpedig 1 főparancsnok, 1 tűzfelügyelő és 1 segédtszútból álló tiszti létszámmal. A főparancsnok illetménye 2000 forint fizetés, 600 forint lakbér, 300 forint ruhaátalány és négyízben 200 forint ötödéves korpótlék. A tűzfelügyelő illetménye 1200 forint fizetés, 350 forint lakbér, 100 forint ruhaátalány, a tűzoltósegédtszít illetménye pedig 900 forint fizetés, 200 forint lakbér és 100 forint ruhaátalány.

*

A díjnokok száma évről-évre szaporodott, de ezt most sem lehetett elkerülni, mert hiszen évről-évre szaporodtak a közigazgatási feladatok is. A közgyűlés csak a legvégső esteben határozta el az új végleges állások szervezését, így például akkor, amikor »a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló 1877. évi XXII. tc. az 5. §. d) pontjában kimondotta, hogy »Budapest székesfőrosban a községi bíráskodással a kerületi előljáráóság tagjai is megbízhatók.« Közvetlenül ennek a törvénynek az életbelépte után,

¹⁾ Az akkori főjegyzői állás — miként ez a későbbiek során még jobban kidomborodik — nem azonos a mai tanácsi főjegyzői állásokkal, hanem a régi tradíciók alapján egyetlenegy főjegyzője volt Budapestnek. Ezt az állást később átszervezték *tanácsnok-főjegyzővé*. A főjegyző, illetve a későbbi tanácsnok-főjegyző volt rendszerint az *elnöki* ügyosztály vezetője.

1878-ban például mindössze még csak 9868 községi bíraskodási ügy került a kerületi elöljáróságokra, de ez a szám már 1881-ben 24.515-re emelkedett. Ugyanígy érdekes összehasonlítani az elöljáróságok általános ügyforgalmát, amely az 1874. évi 60.368 összes iktatmánnyal szemben 1880-ban már 122.781-re emelkedett. Az elöljárósági személyzet pedig a megszervezés óta szinte változatlan volt és csak 1882-ben határozta el a közgyűlés az elöljárósági személyzet mérsékelt szaporítását. A tényleges helyzetnek ilyen felismerésében kétségtelenül szerepe volt annak a körülménynek is, hogy a gazdasági dekonjunktúra 1880-ban véget ért és a helyzet javulása tartósnak ígérkezett. Ilymódon a közgyűlés is ezúttal már bőkezűbben járhatott el.

*

1882-ben a központi pénztár és a központi számvevőség, valamint a végrehajtóosztály személyzetének új megállapításával kezdett foglalkozni a közgyűlés. Ez a szervezés azonban csak az 1885. évi 567. kgy. számú határozattal vált valóra. Az állások szaporításával és a *fizetések arányosításával* akarta a közgyűlés megközelíteni azt az elvet, hogy a székesfőváros pénztári és számkezelési ügyeivel foglalkozó személyzet ne ideiglenes, hanem végleges legyen. A fizetésarányosítással kapcsolatban pedig a közgyűlés a főszámvevő fizetését 3000 forintra, lakbérét 800 forintra, a számvevőét 2400 forint fizetésre és 600 forint lakbérre emelte, azonkívül 8 új számtanácsosi állást, továbbá 7 számvizsgálói és 25 számtiszt állást szervezett. Szervezett továbbá a közgyűlés 15 számsegédi állást. Ezek közül 7 számsegéd 800 forint fizetést és 200 forint lakbért, 8 számsegéd pedig 700 forint fizetést és 200 forint lakbért kapott. Ugyanebben az évben a közgyűlés felemelte a számvevőségi gyakornoki állások számát 10 gyakornoki állásra, valamint újonnan is szervezett 7 kórházi számsegédi állást, akik közül négy 700 forint fizetést és 200 forint lakbért, három pedig 600 forint fizetést és 200 forint lakbért kapott.

Ugyanígy felemelte az 1882. évi közgyűlés a *pénztári tisztviselők* fizetését is. A központi pénztár főpénztárnokának az *igazgatói* címet engedélyezte és fizetését 2000 forintról 2400 forintra emelte fel, az ellenőr fizetését pedig 1400 forintról 2000 forintra. Három új pénzkezelői állást létesített, ezek közül az I. osztályú 1600 forint fizetést, a II. osztályú 1400 forint fizetést, a III. osztályú 1200 forint fizetést kapott, az első két osztálynál 400 forint, a III. osztálynál 300 forint lakbérátalánnyal. Szervezett továbbá 2 pénztárossegédi állást 1200 és 1000 forint fizetéssel, valamint 300—300 forint lakbérrel, továbbá 12 pénztári tiszt állást, de ezeknek az állásoknak a javadalmazásánál már négy fokozatot állapított meg: 1000, 900, 800, 700 forint fizetéssel és az I. osztályúnak 220, a többinek pedig 200 forint lakbérrel.

*

Sok gondot okozott a közgyűlésnek a *mérnöki* hivatal további szervezése is. 1883-ban felállította a közgyűlés a mérnöki hivatal kebelében a *csatornázási és vízépitési* szakosztályt. Ennek megfelelően természetesen a mérnöki hivatal személyzetét is szaporítani kellett. A mérnökgyakornokok állását 1883-ban úgy állapította meg a közgyűlés, hogy 500 forint kezdő segélydíjat kapnak, amely összeg 3—3 szolgálati idő után kétizben 100—100 forinttal emelkedhetett.

Ugyanebben az évben mondotta ki a közgyűlés 135/1883. kgy. szám alatt, hogy házi kezelésbe veszi a *helypénz, kövezetvám és partjavadalmi díjak* szedését, amivel kapcsolatban a 914/1883. kgy. számú határozattal kénytelen volt új állásokat is szervezni.

*

1884-ben a közgyűlés figyelme a *nyugdíjszabályrendeletre* terelődött, valamint teljesen átszervezte az ügyosztályokat is. Ezzel az átszervezéssel kapcsolatban megállapította a közgyűlés, hogy »miután a főjegyző úgy jelenleg, valamint az elfogadott szervezethez képest jövőre is egy ügyosztály vezetésével leend megbízva és így teendőjének és hatáskörének terjedelme a tanácsnokoké mögött nem áll, ennél fogva a főjegyzői állomásnak *eredetileg megállapított illetménye* 2500 forint évi fizetéssel és 800 forint lakbérrel visszaállítatik.« Ugyanekkor *három új tanácsnoki* állást is szervezett, valamint a jegyzői, a tollnoki, a fogalmazógyakornoki állásokat, továbbá a segédhivatali állásokat szintén szaporítani kellett.

A *minősítési törvény* (1883. évi I. tc.) 13. §-ának megfelelően kellett rendezni a székesfővárosi főlevéltárnoki állást is és ezért a 808/1885. kgy. számú határozat kimondotta, hogy »a fővárosi levéltár élére tudományosan képzett és széles látókörrel bíró egyén állíttassék«, tehát képesítési minimumként a jogi vagy legalább bölcsészeti képesítést és az Országos Levéltári szakvizsga letételét kívánta meg. Ennek megfelelően a főlevéltárnok fizetését az 1873. évi szervezéskor megállapított 1800 forint helyett 2000 forintra emelte és háromszoros korpótlékot állapított meg, mégpedig 5—5 évi szolgálat után minden esetben 150—150 forintot.

*

A mérnöki szakot azonban továbbra is állandóan bővíteni kellett. A közgyűlés azt határozta el, hogy a főmérnöki állásra, tehát az egész székesfővárosi műszaki adminisztráció vezetőjéül olyan szakférfiú kerüljön, aki a törvényben megszabott minősítésen felül kiváló elméleti és gyakorlati ismeretekkel és bőséges tapasztalokkal rendelkezik. Ezért a közgyűlés a 809/1885. kgy. számú határozat alapján *nem nyilvános pályázat és választás, hanem meghívás útján* kívánta betölteni a főmérnöki állást és a címét is módosította, úgyhogy ezentúl »főmérnök és középítési igazgató« legyen.

*

Az 1880-as években a dekonjunktúrás évek után megmutatkozó gazdasági fellendülés a *kerületi előljáróságokat* mindjobban előtérbe hozta és másodízben különösen 1888-ban szaporították az előljárósági tisztviselők számát. Ebben az évben a kerületi előljáróságok fogalmazási és kezelési személyzetének létszáma, összegezve mind a tíz kerületben még a következő volt:

10 előljáró,
64 esküdt,
32 póttag,
10 jegyző,
18 tollnok,
9 fogalmazóyakornok,
10 kezelőtiszt,
23 írnok,

valamint »a szükséges számú« díjnok.

*

1889-ben pedig megszervezte a közgyűlés 603/1889. kgy. szám alatt a fővárosi *Gazdasági Hivatalt*, amelynek a munkaköre és személyzeti kérdése az 1873. évi szervezés óta rendezetlen volt. A Gazdasági Hivatal személyzetét két munkaosztályba sorozta a közgyűlés. Az I. osztályba tartozó tiszti személyzet javadalmazását a következőképpen állapították meg:

1 gazda.....	1.880/500 forint	
1 másodgazda	1.400/400	« azonkívül 400 frt lótartás
1 segéd	800/200	«
1 I. oszt. számtiszt	1.000/200	«
1 II. oszt. számtiszt	800/200	«
3 írnok	600/200	«
1 gondnok	700	« és természetbeni lakás

A gazdasági hivatal II. osztályának tiszti személyzete és javadalmazása: 1 erdőmester 1400/400 forint és 600 forint lótartás, valamint egyéb természetbeni kedvezmények (fa, stb.); 1 erdőtiszt 1000/220 forint és 300 forint lótartás és egyéb természetbeni kedvezmények (fa, stb.)

*

A mérnöki hivatal újabb és gyökeresebb átszervezésére is 1889-ben került sor. A középítési igazgató fizetését 2500 forintban és 800 forint lakbér-átalányban állapították meg, de a rendes fizetésen kívül még szerződésileg biztosított magas összegű külön pótlékot is kapott.

A mérnökök javadalmazása ebben az időben nagyjából még ugyanaz maradt, mint az 1873. évi szervezésnél, azonban elnevezésük és létszámuk

megváltozott. Épen ezért nem is foglalkozunk bővebben a mérnöki hivatalnak ezzel a rendezésével, mint ahogy nem kívánunk részletesen foglalkozni például az állatorvosi kar szaporításával sem, ami szinte évről-évre megismétlődött.

*

A közgyűlés azonban 1891-ben *általánosságban* is kezdett foglalkozni a fővárosi alkalmazottak anyagi helyzetének a javításával és 607/1891. kgy. számú határozatában mindenekelőtt megállapította, hogy »az élelmszerek, iparcikkek és lakások drágasága, az indirekt fogyasztási adóknak az utóbbi években történt jelentős méretű felemelése következtében fennforgó drágaság a tisztviselők társadalmi osztályát sújtja legjobban, amely fix illetményeket élvez és így jövedelmét önmaga nem fokozhatja« s különben is, a fővárosi alkalmazottak illetményeit már 20 év előtt állapították meg és ezen hosszú idő alatt egyáltalában nem javították, különösen pedig a lakbérilletmények nem feleltek meg a tényleges szükségletnek. Ez a megállapítás teljesen jogos volt, hiszen Budapest lakosságának gyorsütemű szaporodása, amely 1880-tól különösen erőteljesebb tempóban következett be, nem állott arányban a lakóházak építésének tempójával, úgyhogy a mutatkozó lakásinség a lakásbérek megnövekedését idézte elő.

Épen ezért a közgyűlés elhatározta, hogy *degresszíve*, 14%-tól 10%-ig terjedő drágasági pótléket engedélyez a tisztviselőknek. Igaz, hogy a belügyminiszter ezt a közgyűlési határozatot nem hagyta jóvá, azonban a közgyűlés a belügyminiszter leiratával szemben is ragaszkodott ehhez a határozathoz és az 1892. évi költségvetésbe a szükséges fedezetet felvette, úgyhogy később a drágasági pótlék utalványozásába a költségvetés jóváhagyásával együtt a kormányhatóság is beleegyezett.

A drágasági pótlékkal a közgyűlés a tisztviselők és alkalmazottak legegésőbb bajait bizonyos mértékben ideiglenesen orvosolta, de közben már intenzívebben foglalkozott a további állásszervezésekkel is. Különös gondja volt a közgyűlésnek a *díjnokok* sorsának javítása. Azonkívül megemlítésre méltó, hogy a polgármester a közgyűlésen 1892-ben egy interpellációra adott válaszában kénytelen volt elismerni, hogy »sajnos, a fővárosi tisztviselők szolgálati viszonyainak rendezésére hivatott szolgálati pragmatika még hiányzik.«

*

Mint történelmi érdekességet említjük meg, hogy 1892-ben a főpolgármester az egyik tollnokot jegyzővé helyettesítette be, de azonkívül, tekintettel a polgármesternek és az egyik alpolgármesternek hosszabb betegségére, — tehát nem állásüresedés miatt — Horvát János tanácsnokot alpolgármesterré helyettesítette be, sőt csakhamar még egy másik alpolgármesterré való behelyettesítésről van tudomásunk, 1893-ból, amikor Viola Imre tanácsnokot helyettesítette be.

*

Sor került 1893-ban az adókezelés rendezésére és az adóhivatalok újjászervezésére, úgyszintén az adópénztár személyzetének az átszervezésére is. Azonban ennek az évnek a legfontosabb eseménye: a kerületi előljáróságokról készült törvény: az 1893. évi XXXIII. t.-c. megszavazása.

Az 1893-ban létrejött önálló előljárósági törvény *a kerületi előljáróságokat immár önálló helyi hatóságokká tette meg.* Ez a törvény gyökeres változást idézett elő a székesfővárosi adminisztrációban és így már nem sok értelme volt annak a 307/1893. kgy. számú határozatnak sem, amellyel a közgyűlés a régi, vagyis a laikus polgárság sorából megválasztott kerületi előljáróknak évi 100 aranyban megállapított tiszteletdíját 1893. évi január hó 1-től kezdve évi 250 aranyra, a kerületi esküdtek évi 50 darab arany tiszteletdíját pedig évi 100 darab aranyra emelte fel...

Az előljárósági törvény alapján a laikus előljárók helyett a polgármester most már teljes jogvétségű, hivatásos tisztviselő-előljárókat állított a kerületek élére, kik mellé fogalmazási és más tisztviselőket osztatott be. A kerületi előljárók illetményeit a tanácsnokokéval egyenlő mértékben állapították meg, — noha a kerületi előljárókat a közgyűlés életfogytiglan, míg a tanácsnokokat csupán 6—6 évre választotta meg. Ezzel kapcsolatban természetesen a székesfőváros egész tisztviselőkarának gyökeres átszervezésére is szükség volt. Ez az átszervezés majdnem 300 új állás szervezését is jelentette.

*

A főpolgármester 1894. június hó 13-án rendkívüli közgyűlést hívott össze, amely elhatározta, hogy az életviszonyok gyökeres változása miatt és a főváros közigazgatásának felfokozott érdekében is, okvetlenül javításra szorulnak a tisztviselői fizetések és lakásbérek, amelyeket rendezni és arányosítani kell, valamint be kell hozni a korpótléket, hogy az egyes állásokban és fizetési osztályokban hosszabb idő óta előlépés nélkül várakozó tisztviselők némi kárpótlást kapjanak. Ez a közgyűlés foglalkozott egyébként azzal a tervvel is, hogy az ügyészi és mérnöki hivatal alkalmazottait a magán-gyakorlattól is eltiltja.

Az idevonatkozó 719/1894. kgy. számú határozatot azonban a belügy-miniszter nem hagyta jóvá és így a közgyűlés ismételten is kénytelen volt foglalkozni a fővárosi alkalmazottak anyagi helyzetének javításával, illetőleg a fizetéseknek újból való megállapításával.

*

Az egyes tisztviselői kategóriák illetményeinek a rendezése ebben az időben már részletes megvitatás tárgya volt nemcsak a közgyűlésen, hanem a belügyminiszterrel folytatott többszörös iratváltás során is.

Az 1382/1894. kgy. számú közgyűlési határozat végre elnyerte a kormány-hatósági jóváhagyást is. Ez a közgyűlési határozat mondotta ki többek

között, hogy a tanácsnokok és a kerületi előljárók illetményeik tekintetében *egy létszámot alkoznak*, azonban ebben az állásban eltöltött szolgálatuk szerint két fizetési fokozatot állapított meg a számukra. Ugyancsak két fizetési fokozatot kapott a főjegyző is.

Az 1894. évi 1382/1899. kgy. számú határozat törölte el egyébként a magyartalan *tollnok* elnevezést és behozta helyette a *fogalmazó* címet.

*

Az 1894. évi státusrendezés a javadalmazásokat 1895. évi január hó 1-től kezdődő hatállyal állapította meg. Ezt a kimutatást az 1900. évi létszámkimutatással együttesen közöljük, amikor ugyanis a forintokban megállapított illetményeket — változatlan összegekben ugyan — a forintszámítás helyett már koronára számították át. De ha a javadalmazások változatlanok is maradtak 1900-ban, azonban a létszám a további új szervezések által időközben némileg változott, tehát az 1900. évre vonatkozó kimutatás csupán javadalmazás tekintetében fedi az 1894. évi státusrendezés utáni helyzetet, ellenben a létszám tekintetében már némi változást tüntet föl.

*

Meg kell még említenünk az 1895. évi október hó 1-én érvénybe lépett és az egész ország területén végrehajtásra került anyakönyvi törvény életbelépésével kapcsolatban a székesfővárosban felállított állami anyakönyvi hivatalok megszervezését is. A törvény Budapest székesfőváros területére a székesfőváros köteleességévé tette az anyakönyvi hivatalok teendőinek ellátását, azonban, mivel a belügyminiszter is elismerte, hogy ez a munka kifejezetten állami feladat, ezért késznek mutatkozott arra, hogy — az anyakönyvi hivatalok fenntartásával járó költségek könnyebb elviselhetése érdekében —, egyrészt az anyakönyvi nyomtatványokért járó díjakat átengedi a székesfővárosnak, másrészt külön megtérítési összeget is helyezett kilátásba, mégpedig az első 10 évben 15.000 forint, az utána következő 5 évben évi 10.000 forint, az újabb 5 évben pedig évi 5000 forint összeget. Az anyakönyvi hivatalok felállítása természetesen megfelelő létszámszaporítást is tett szükségessé.

Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy az 1895-ben felállított *három* anyakönyvi hivatal (egy dunajobbparti és két dunabalparti) személyzetének szervezésekor a közgyűlés *az anyakönyvvezetőket a kerületi előljárókkal egy státusba helyezte*, az I. anyakönyvvezetőhelyettesekül I. osztályú jegyzőket, II. anyakönyvvezetőhelyettesekül II. osztályú jegyzőket, III. anyakönyvvezetőhelyettesekül I. osztályú fogalmazókat kívánt beosztatni. Ilymódon a tanácsnokok és kerületi előljárók, valamint az anyakönyvvezetők együttes létszáma 23-ra emelkedett. Az akkori belügyminiszter ezt a határozatot is jóváhagyta.

Amikor azonban a 899/1897. kgy. számú közgyűlési határozat kimondta, hogy még két új anyakönyvi kerület felállítását kívánja és kéri a belügyminisztertől, tehát az anyakönyvi hivatalok számát ötre emeli fel, — egyúttal azt is kimondotta, hogy az öt anyakönyvi kerület élére immár nem a tanácsnokokkal egyenrangú anyakönyvvezetőket állít, hanem *az anyakönyvvezetők* : I. osztályú tanácsjegyzők, az I. osztályú anyakönyvvezetőhelyettesek II. osztályú tanácsjegyzők lesznek. Ennek megfelelően a közgyűlés meg is szüntetett 3 kerületi előjárói és 2 fogalmazói állást s helyettük I. és II. osztályú tanácsjegyzői állásokat szervezett.

*

Az 1895—1900. évek között a nagyobb szervezések közül meg kell említenünk a mai *Házinyomda* ősének, a városi könyomdának 1207/1895. kgy. szám alatt elhatározott átszervezését és modernebb sajtókkal való felszerelését, amelyet »a kerületi előjáróságok új szervezetének életbelépése következtében összetorlódott másolási munkákkal« indokoltak meg.

Ugyancsak meg kell említenünk a *Köztisztasági Hivatalnak* az 1895. évben való felállítását, valamint *Lechner* Lajos középítési igazgatónak szerződtetését, akinek illetményeit 4000 forint fizetésben, 1200 forint lakbérben és 3800 forint személyes pótlékban, összesen tehát 9000 forint évi jövedelemben állapított meg a közgyűlés.

*

Ugyanebben az időben kisebb mértékben rendezte a közgyűlés a székesfővárosi díjnokok illetményeit is, megállapította a napidíj minimumát és az engedélyezhető maximális napidíjat is. Azonban a polgármesternek hagyta fenn a diszkrecionális jogot, hogy a két határ között minden egyes díjnoknak a járandóságát az illető díjnok képességére, munkabíráására, valamint az általa végzett munka értékére, esetleg a szolgálati idő tartamára való tekintettel állapítsa meg, a költségvetési előirányzat keretén belül.

*

A székesfőváros tisztviselői karának a létszámát és javadalmazásainak az 1895. évi státuszrendezéskor megállapított összegeit az 1900. évi költségvetés alapján, az alábbi kimutatásban foglaltuk össze :

Főpolgármesteri hivatal.

	Fizetés	Lakbér
1 jegyző	4.000 K	1.200 K
1 fogalmazó	2.600 «	800 «
1 irodavezető	2.600 «	800 «

Tanács és ügyosztályok.

	Fizetés	Lakbér
1 polgármester	20.000 K	4.000 K
2 alpolgármester	à 12.000 «	3.600 «
8 tanácsnok	« 7.000 «	2.000 «
2 tanácsnok	« 6.000 «	2.000 «
1 főjegyző	6.000 «	2.000 «
5 I. oszt. jegyző	à 4.000 «	1.200 «
6 II. oszt. jegyző	« 3.200 «	1.000 «
3 katonai ügyosztályi vezetőség ..	« 3.200 «	1.000 «
5 katonai ügyosztályi vezetőség ..	« 2.000 «	700 «
5 I. oszt. fogalmazó	« 2.600 «	800 «
6 II. oszt. fogalmazó	« 2.000 «	700 «
10 fogalmazógyakornok	« 1.600 «	— «
7 fogalmazógyakornok	« 1.400 «	— «
2 irodatiszt	« 1.800 «	700 «
9 őrök	« 1.400 «	600 «

Árvaszék.

1 elnök	10.000 K	3.000 K
1 elnökhelyettes	7.000 «	2.000 «
5 ülnök	à 6.000 «	2.000 «
1 I. oszt. jegyző	4.000 «	1.200 «
2 II. oszt. jegyző	à 3.200 «	1.000 «
1 I. oszt. fogalmazó	2.600 «	800 «
2 II. oszt. fogalmazó	à 2.000 «	700 «
3 fogalmazógyakornok	à 1.400 «	, illetve 1600 korona fizetéssel
1 irodavezető	3.000 «	1.000 K
3 segéd	à 1.800 «	600 «
3 őrök	« 1.400 «	600 «

Kerületi előljáróságok.

5 előjáró	à 7.000 K	2.000 K
5 előjáró	« 6.000 «	2.000 «
10 városbíró	« 1.200 «	
7 I. oszt. jegyző	« 4.000 «	1.200 «
6 II. oszt. jegyző	« 3.200 «	1.000 «
10 I. oszt. fogalmazó	« 2.600 «	800 «
11 II. oszt. fogalmazó	« 2.000 «	700 «
10 fogalmazógyakornok	« 1.400 «	, illetve 1.600 korona fizetéssel
10 irodavezető	« 2.600 «	800 K
41 kezelőtiszt	« 2.000 «	700 «
56 őrök	« 1.400 «	600 «
14 tiszti orvos	« 4.800 «	1.600 «
22 kerületi orvos	« 2.400 «	800 «
13 I. oszt. állatorvos	« 2.600 «	800 «
3 II. oszt. állatorvos	« 2.000 «	700 «
16 hússzemléző állatorvos	« 8, 7, 6.60, illetve 6 korona napidíjjal	
3 I. oszt. vásárfelügyelő	« 2.600 K	800 K

	Fizetés	Lakbér
2 II. oszt. vásárfelügyelő	« 2.000 K	700 K
5 III. oszt. vásárfelügyelő	« 1.600 «	700 «
7 főmérnök	« 5.000 «	1.600 «
5 I. oszt. mérnök	« 4.000 «	1.200 «
5 II. oszt. mérnök	« 3.200 «	1.000 «
3 I. oszt. segédmérnök	« 2.600 «	800 «
3 II. oszt. segédmérnök	« 2.000 «	700 «
5 I. oszt. számtiszt	« 2.400 «	800 «
5 II. oszt. számtiszt	« 2.000 «	700 «
13 számsegéd	« 1.600 «	700 «
5 számgyakornok	« 1.200 «	illetve 1.400 korona fizetéssel

Iktató, kiadó és levéltári hivatalok.

1 iktató	3.000 K	1.000 K
2 aliktató	à 2.200 «	700 «
2 lajstromozó	« 1.800 «	700 «
1 kiadó	3.000 «	1.000 «
1 alkiadó	2.200 «	700 «
2 segéd	à 1.800 «	700 «
15 őrök	« 1.400 «	600 «
1 főlevéltárnok	4.400 «	1.200 «
1 allevéltárnok	3.000 «	1.000 «
1 segéd	1.800 «	700 «
2 őrök	à 1.400 «	600 «

Ügyészi hivatal.

1 főügyész	8.000 K	2.400 «
3 I. oszt. ügyész	à 6.000 «	2.000 «
3 II. oszt. ügyész	« 5.000 «	1.600 «
3 ügyészsegéd	8, 7, 6 korona napidíjjal	
3 őrök	à 1.400 K fizetés,	600 K

Statisztikai hivatal.

1 igazgató	7.000 K	2.000 K
1 aligazgató	3.200 «	1.000 «
1 szaksegéd	2.400 «	800 «
2 kezelősegéd	à 1.800 «	700 «
1 őrök	1.400 «	600 «

Mérnöki hivatal.

1 középítési igazgató	8.000 K	2.400 K
-----------------------------	---------	---------

I—IV. szakosztály.

4 műszaki tanácsos	à 6.000 K	2.000 K
8 főmérnök	« 5.000 «	1.600 «
8 I. oszt. mérnök	« 4.000 «	1.200 «
10 II. oszt. mérnök	« 3.200 «	1.000 «
8 I. oszt. segédmérnök	« 2.600 «	800 «
9 II. oszt. segédmérnök	« 2.000 «	700 «
10 mérnökgyakornok	« 1.200 «	

Mérnöki hivatal.

	Fizetés	Lakbér
1 kezelőtiszt	2.600 K	800 K
4 őrök	à 1.400 «	800 «
1 főkertész	3.600 «	1.200 korona lótartási átalány, 72 korona átmeneti pótlék, 1.000 korona lakbér
1 jobbparti kertész	1.800 K	800 K lótartási átalány, 200 korona istállópenz, 700 korona lakbér
2 kertész	à 1.400 K	600, illetve 500 korona lakbér
2 útmester	à 1.800 «	800 K lótartási átalány, 200 korona istálló pénz, 700 korona lakbér
5 útfelügyelő	à 1.400 K	600 K
3 köfelügyelő	« 1.400 «	600 «
V. szakosztály (vízvezetési).		
1 műszaki tanácsos	6.000 K	2.000 K 1.200 korona bér- kocsiátalány lakbér
2 főmérnök	à 5.000 «	1.600 K
1 I. oszt. mérnök	4.000 «	1.200 «
1 számvevő	3.200 «	1.000 «
1 anyagszerellenőr	2.000 «	700 «
1 raktárnok	2.400 «	természetbeni lakás
1 segédraktárnok	1.400 «	« «
1 őrök	1.400 «	600 «

Vásárigazgatóság.

1 vásárigazgató	4.000 K	1.200 K
3 őrök	à 1.400 «	600 «

Számvevőség.

1 főszámvevő	8.000 K	2.400 K 1.400 K pótlék
1 számvevő	5.600 «	1.600 «
1 műszaki számtanácsos	5.000 «	1.600 «
3 I. oszt. számtanácsos	à 4.400 «	1.200 «
4 II. oszt. számtanácsos	« 3.600 «	1.000 «
1 I. oszt. műszaki számvizsgáló	4.000 «	1.200 «
1 II. oszt. műszaki számvizsgáló	3.200 «	1.000 «
6 számvizsgáló	à 2.800 «	800 «
2 műszaki számtiszt	« 2.600 «	800 «
14 I. oszt. számtiszt	« 2.400 «	800 «
15 II. oszt. számtiszt	« 2.000 «	700 «
1 műszaki számsegéd	2.000 «	700 «
20 számsegéd	à 1.600 «	700 «
11 számgyakornok	« 1.000, 1.200 és 1.400 fizetés	
1 irodavezető	2.600 K	800 K
1 irodatiszt	1.800 «	700 «
1 őrök	1.400 «	600 «

Számvetőségi végrehajtó osztály.

	Fizetés	Lakbér
1 főnök	2.800 K	800 K
2 segéd	à 2.200 «	700 «
6 I. oszt. végrehajtó	« 1.800 «	700 «
6 II. oszt. végrehajtó	« 1.400 «	600 «

Központi pénztár.

1 igazgató	5.600 K	1.600 K	
1 ellenőr	4.400 «	1.200 «	
4 pénzkészítő	à 3.400 «	3.000, 2.800 «	fizetés, 1.000, 800 korona lakbér
2 segéd	« 2.800 K	800 K	
13 tiszt	« 2.200, 1.600, 1.400	korona	fizetés, 600, 700 korona lakbér
2 gyakornok	« 1.200 K		

Adószámvetési hivatal és adópénztár a központban és a kerületekben.

I. Adószámvetési hivatal.

1 főnök	4.400 K	1.200 K	
10 számtanácsos	à 3.600 «	1.000 «	
15 számvizsgáló	« 2.800 «	800 «	
30 I. oszt. számtiszt	« 2.400 «	800 «	
30. II. oszt. számtiszt	« 2.000 «	700 «	
42 számsegéd	« 1.600 «	700 «	
22 számgyakornok	« 1.000 «		
1 irodatiszt	1.800 «	700 «	
1 őrnök	1.400 «	600 «	
30. I. oszt. végrehajtó	à 1.800 «	700 «	(egynél 40 korona átmeneti pótlék)
30. II. oszt. végrehajtó	« 1.400 «	600 «	

II. Adópénztár.

1 főpénztárnok	4.400 K	1.200 K	
1 ellenőr	3.600 «	1.000 «	
10 pénztárnok	à 2.800 «	800 «	
6 I. oszt. pénztári tiszt	« 2.200 «	700 «	
5 II. oszt. pénztári tiszt	« 1.800 «	700 «	
6 III. oszt. pénztári tiszt	« 1.400 «	600 «	
3 gyakornok	« 1.200, illetve 1.400	korona	fizetés

Gazdasági hivatal.

1 gazda	4.000 K	1.200 K	
1 másodgazda	3.200 «	800 «	lótartási átalány, természetben való lakás
1 I. oszt. számtiszt	2.400 K	800 K	
1 II. oszt. számtiszt	2.000 «	700 «	
1 segéd	2.000 «	700 «	
1 városi házi gondnok	1.600 «		természetbeni lakás
1 raktárnok	1.600 «		természetbeni lakás
3 őrnök	à 1.400 «	800 K	

Erdészeti személyzet illetményei.

1 erdőmester	3.200 K fizetés, 320 K ötödéves korpótlék, 1.200 K lótartás, 200 K ruhaátalány, 24 m ³ tűzifa és természetben való lakás
1 erdőtiszt	2.400 K fizetés, 240 K ötödéves korpótlék, 1.000 K lótartás, 200 K ruhaátalány, 24 m ³ tűzifa, 800 K lakásbér
1 erdőtiszt	2.000 K fizetés, 1.000 K lótartás, 200 K ruhaátalány, természetben való lakás.

Rudasfürdő igazgatójának illetményei.

1 igazgató	3.200 K fizetés, természetbeni lakás.
------------------	---------------------------------------

Artézi fürdő.

1 igazgató	3.200 K fizetés, természetbeni lakás.
------------------	---------------------------------------

Káposztásmegyeri vízmű.

1 telepfőnök	4.000 K fizetés
1 raktárnok	2.000 « fizetés.

Vámfelügyelők illetményei.

28 vámfelügyelő	à 1.600 K fizetés, 700 K lakbér, 160 K korpótlék.
-----------------------	---

Közbiztonsági főnökség és marhavásár személyzetének illetményei.

1 igazgató	4.400 K fizetés, természetbeni lakás
1 ellenőr	3.200 « « 320 K korpótlék
1 I. oszt. segéd	2.400 « « 240 « « 800 K lakbér
1 II. oszt. segéd	2.000 « « 200 « « 700 « «
1 őrök	1.400 « « 140 « « 600 « működési pótlék és természetbeni lakbér
5 állatorvos	à 2.400 K fizetés, 240 K korpótlék, 800 K lakbér (3-nál korpótlék nincs)
12 ideiglenes állatorvos	napi 6, illetve 4 K és 2 K élelmezési díjjal
3 vágóhídfelügyelő	à 1.800 K fizetés, 180 K korpótlék, 600 K lakbér, vagy természetbeni lakás, egyéni 600 K működési pótlék.

Köztisztasági főnökség, valamint utcák és terek tisztogatása.

1 köztisztasági főnök	3.600 K fiz., 1.000 K lakbér, 3.600 K lótartási átalány
1 I. oszt. tiszt	2.600 « « 800 « lakbér
1 II. oszt. tiszt	2.000 « « 700 « «

Központi vásárcsarnokok és kerületi vásárcsarnokok személyzetének illetményei.**A) Igazgatósági személyzet.**

1 vásárcsarnoki igazgató	5.600 K fizetés, 1.600 K lakbér, 1.200 K kocsiátalány
1 számvizsgáló	2.800 « « 800 « « 600 « «
1 irodavezető	2.600 « « 800 « «
2 őrök	à 1.400 « « 600 « «

B) Csarnokszemélyzet.

1 főfelügyelő (központi vásárcsarnokokban).....	4.000 K	fizetés,	1.200 K	laktér
4 felügyelő (egy-egy kerületi vásárcsarnokban)	à 3.000 «	«	1.000 «	«
1 irodavezető (közp. vásárcsarnokban)	2.600 «	«	800 «	«
5 tiszt	à 2.200 «	«	700 «	«
1 őrnök (közp. vásárcsarnokban) ...	1.400 «	«	600 «	«
1 vezető állatorvos	3.000 «	«	1.000 «	«
2 állatorvos	à 2.800 «	«	800 «	«
1 ideiglenes állatorvos napi	8 «	fizetéssel		
1 zsibáros csarnoki felügyelő	2.000 «	fizetés,	700 «	«

Tűzoltóság személyzetének illetményei.

1 főparancsnok	4.800 K	fizetés,	600 K	ruhaátalány,	400 K	korptólék,	520 K	ötödéves korptólék és természetben való lakás.
1 tűzfelügyelő	3.000 K	fizetés,	400 K	ruhaátalány,	400 K	fizetési pótlék és természetbeni lakás.		
1 I. oszt. segédtsízt	2.800 K	fizetés,	200 K	ruhaátalány és természetbeni lakás.				
2 II. oszt. segédtsízt	à 2.400 K	fizetés,	200 K	ruhaátalány,	240 K	ötödéves korptólék és természetben való lakás.		

Orvosi és állatorvosi személyzet illetményei.

1 tiszti főorvos	8.800 K	fizetés,	2.400 K	laktér
1 főorvoshelyettes	6.000 «	«	2.000 «	«
1 őrnök	1.400 «	«	600 «	«
1 központi állatorvos napi	6 «	«		
5 ideiglenes állatorvos napi	6 «	«		
1 napidíjas állatorvos napi	6 «	«		

Központi fertőtlenítő intézet személyi kiadásai.

1 igazgató	4.000 K	fizetés,	1.200 K	laktér
1 intézeti segéd	2.400 «	«	800 «	«
1 I. oszt. int. segéd	2.000 «	«	700 «	«
2 II. oszt. int. segéd	à 1.600 «	«	700 «	«

Vegyészeti és tápszervizsgáló intézet személyi kiadásai.

1 igazgató	6.000 K	fizetés,	2.000 K	laktér
1 fővegyész	2.400/1.000 «	«	800 «	«
6 vegyész	à 2.400 «	«	800 «	«
2 őrnök	« 1.400 «	«	600 «	«
1 laborans	1.400 «	«	400 «	«

Állami anyakönyvi hivatal, személyi kiadások.

5 anyakönyvvezető (I. oszt. tanácsjegyző)	à 4.000 K	fizetés,	1.200 K	pótlék,	1.200 K	laktér
6 helyettes anyakönyvvezető (II. oszt. tanácsjegyző)	à 3.200 «	«	800 «	«	1.000 «	«
18 őrnök	« 1.400 «	«	600 «	«	laktér	

Megemlíthetjük még, hogy 1900-ban a közigazgatási személyzet fizetésére és lakbérátalányára a székesfőváros összesen 3,928.761 koronát fordított, szemben az 1874. évi (ugyancsak koronára átszámított) 1,368.028 korona összeggel. Segély és jutalom címén 1900-ban 24.600 koronát fizettek ki, a nyugdíjteher pedig az 1878. évben koronára átszámított 177.748 koronával szemben 581.149 koronát tett ki. Azonkívül 1900-ban »élelmezési díjak« címén 38.610 koronát fizetett ki a főváros. Az adminisztráció terhe tehát az 1874. évvel szemben, az 1900. évben már a háromszorosára nőtt.

A közigazgatási terheknek ez az alakulása részben a közigazgatási feladatok átalakulásában is, de főleg a főváros fejlődésében találja magyarázatát, hiszen a főváros lakossága az 1869-ben elvégzett népszámlálás alkalmával összeírt 280.349 lélekszámmal szemben 1900-ban 733.358-ra szaporodott; az épületek száma pedig 9351-ről 16.254-re emelkedett. A kenyérkereső lakosok száma az 1880. évi 191.006 lélekszámmal szemben 1900-ban 386.341-re nőtt.

Viszont a halandóság, amely Budapesten 1874-ben 1000 lakosra még 43-at tett ki, a közegészségügyi és az ezzel kapcsolatos közigazgatás tökéletesítése következtében 1900-ban már 20·6 ezrelékre csökkent.

III. FEJEZET.

A székesfőváros tisztviselői kara 1900-tól az 1911. évi státusrendezésig.

Kisebb szervezések természetesen 1900 után továbbra is voltak. A mellett a közigazgatás vezetői alapos és részletekbe menő szolgálati utasításokat is készítettek, amelyeknek az elkészítéséért az azokkal megbízott magasabbrangú tisztviselőknek a közgyűlés időről-időre mindenkor külön munkadíjat, illetőleg jutalmat állapított meg, ami elég szép összegeket tett ki az akkori időkben. Így például *Hanvai* Sándor kerületi elöljáró 1600 korona, *Pogány* Lajos pedig 400 korona munkadíjat kaptak, közgyűlési határozat alapján.

*

1901-ben 1512/1901. kgy. szám alatt az árvaszéki ülnökök létszámát nemcsak felszaporították 5-ről 7-re, hanem egyúttal megállapították az árvaszéki ülnöki állások két fizetési fokozatát és rájuk is vonatkoztatták a tanácsnokok és a kerületi elöljárók állásaihoz hasonlóan az automatikus előlépésre vonatkozó intézkedéseket.

*

Meg kell említenünk azt, hogy az 1901. évi költségelőirányzat *több, mint 2 millió korona hiánnyal záródott*. A közgyűlés erre kiküldött egy 30 tagból álló bizottságot, amely a polgármester elnöklete alatt volt hivatva a következőkre :

1. »a főváros egész közigazgatását és határozatát minden részletre kiterjedő tüzetes vizsgálat alá venni, különösen pedig tapasztalás alapján megállapítani, hogy a személyzeti kiadások mily módon és mily mértékben szállíthatók le, a közigazgatás minden ágazatában mily irányú megtakarítások, mely intézkedésekkel érhetők el ;«

2. »tájékoztató pénzügyi tervezetet készíteni a főváros háztartásának a legközelebbi évekre várható alakulásáról, a háztartás jövőendő normális keretéről és ezzel kapcsolatban ama nevezetesebb közmunkákról, amelyek a legközelebbi években végrehajtandók lesznek ;«

3. »egy városi programot készíteni, amely a többek között egyrészt irányuljon azon erélyes tárgyalásokra, amelyek a kormánnyal volnának megindítandók az állami közigazgatás közvetítése címén viselt aránytalanul súlyos terhek könnyítése céljából, mégpedig szükség esetén a többi városok képviselőitének közrevonásával, másrészt terjeszkedjék ki amaz intézkedésekre is, amelyek sürgősen megteendők a városi lakosság viszonyainak javítására, keresetképességének fokozására és különösen azon okok megszüntetésére, amelyek főleg egyes fontosabb kereseti foglalkozások egzisztenciáját fenyegetik.«

Ebből a célkitűzésből is nyilvánvaló, hogy miért kapta ez a bizottság a főváros történeti annaleseiben a »jóléti« bizottság nevet.

*

1901-ben határozta el a közgyűlés a *segédfogalmazói* állás megszerzését, 1600 korona fizetéssel és 700 korona lakbérilletménnyel. A belügyminiszter azonban csak ismételt felterjesztésre egyezett bele ebbe a határozatba.

*

Miként említettük, az volt régebben a szokás, hogy az azonos állásoknál megállapított különböző fokozatokból való előléptetés, néhány kivételes, automatikus előléptetéstől eltekintve, mindenkor *külön* kinevezést vagy választást tett szükségessé. 1902-ben 305/1902. kgy. számú határozatával a közgyűlés kimondotta, »hogy a fizetési fokozatokra osztott összes állásokra nézve az alsóbb fizetési fokozatból a felsőbb fizetési fokozatba való előlépés nem választás, illetve kinevezés útján, hanem a rangidősség szerint, hivatalból történjék, olyképen, hogy a magasabb fokú illetmények a rang szerint következő részére kiutalványozandók.« Ebben a határozatban egyúttal felhívta a közgyűlés a tanácsot, hogy állapítsa meg az összes rendszeresített állásokban működött személyzet *rangszerinti sorrendjét* s azt az időnkint szükséges kiegészítésekkel tartsa nyilván.

*

Ugyancsak 1902-ben rendezte a közgyűlés a *fővárosi statisztikai hivatali állások illetményeit* is. 264/1902. kgy. sz. határozatával a statisztikai hivatali aligazgató évi fizetését az addigi 3200 koronáról 5000 koronára, lakbérét 1000 koronáról 1600 koronára emelte, a statisztikai hivatali szaksegéd fizetését pedig 2400 koronáról 3600 koronára, lakáspénzét 800 koronáról 1000 koronára emelte fel. Megszüntette a statisztikai hivatali I. és II. kezelősegédi címet és e helyett az I. kezelősegéd címét statisztikai számvizsgálóra változtatta, fizetését pedig 1800 koronáról 2800 koronára, lakáspénzét 700 koronáról 800 koronára emelte, a II. kezelősegéd címét pedig statisztikai

számtisztre változtatva, fizetését pedig 1800 koronáról, 2400 koronára, lakáspénzét 700 koronáról 800 koronára emelte fel. Kimondotta azonban, hogy amennyiben az utóbbi állást nem egyetemi végzettséggel bíró egyén töltené be, ennek az állásnak a javadalmazása: 2000 korona fizetés és 700 korona lakáspénz. Természetesen az ötödéves korpótlék a fenti állásokra is kiterjedt.

*

A többi szervezésekkel most részletesen nem foglalkozunk, csak megemlítjük, hogy felállították 1903-ban az *állategészségügyi telepet*, amelyet akkor még gyepmesteri telepnek hívtak. 1903-ban egyébként részletesen rendezték a *pénztári tisztviselők* helyzetét. Ugyanebben az évben 699/1903. kgy. sz. alatt a *Fővárosi Nyilvános Könyvtár* élére állítottak egy könyvtárost, akinek illetményét 2400 korona fizetésben és 800 korona lakáspénzben állapították meg, de 3 évi próbaidő elteltével ez az illetmény 3000 korona fizetésre és 1000 korona lakáspénzre emelkedik. Azonkívül létesítettek egy könyvtár-tiszti állást 2000 korona fizetés és 700 korona lakáspénz illetménnyel. A közgyűlés dr. Toldy László főlevéltáros részére, aki a Fővárosi Könyvtárt a szervezet végleges megállapításáig ideiglenes megbízatás alapján vezette, munkásságának elismerésül 6000 korona munkadíjat szavazott meg.

1904-ben az *adószámveteli* hivatalok szervezetét változtatták meg és az adószámtanácsosokat a számvevőségi számtanácsosokhoz hasonló elbírásban részesítette.

Az 1906. évi közgyűlés már több ízben foglalkozott a fővárosi tisztviselők sorsával. Ezt a kérdést évek óta tartották napirenden, így különösen az 1903. évi költségvetés tárgyalása alkalmával is és megkísérelték, *miképpen lehetne az alkalmazottak létszámát lecsökkenteni*. Alapos és részletes vizsgálatokat tartottak ebből a célból, külön bizottságokat is küldött ki a közgyűlés, azonban a létszám leszállítását *nem tudták javaslatba hozni*. A közigazgatási összes személyzet járandósága 1906-ban kereken összesen 5,500.000 koronát tett ki, vagyis a székesfőváros költségvetési bevételeinek mindössze 9%-át emésztette föl, sőt, mivel az alkalmazottaknak 22%-a amúgyis nem szorosan vett közigazgatási működést fejtett ki, hanem a vízvezetéknél, kórházaknál, közvágóhidaknál, vásárcsarnokoknál, stb. teljesített szolgálatot, tehát a személyzeti költségekből is körülbelül ugyanennyi (22%) százalék esik az ilyen intézetek és üzemek költségvetése terhére.

*

A tisztviselői állásokra való *megválasztás* már ebben az időben is *kor-téziává* fajult, annyira, hogy 1906-ban a közgyűlés 1002/906. kgy. sz. alatt a tanács előterjesztése alapján ki is mondotta, hogy »helyteleníti egyes székesfővárosi tisztviselőknek azt az eljárását, hogy akkor, amikor valamely állásra pályáznak, *megválasztásuk érdekében a törvényhatósági bizottsági*

tagokat sorra járják. Egyidejűleg pedig felhívta a közgyűlés a polgármestert, hogy a székesfővárosi tisztikart a közgyűlés e határozatáról körrendeletben értesítse, oly felhívás kíséretében, hogy »a közgyűlésnek ezt az álláspontját a tisztviselők tiszteletben tartani szigorú kötelességüknek ismerjék el.«

Ugyanakkor, amikor a tisztviselőknek ezt az eljárását helytelenítette a közgyűlés, tárgyalták a *drágasági pótlék* engedélyezése, valamint a tisztviselői fizetések rendezése iránt benyújtott indítványokat is. 1906-ban 180.000 korona *rendkívüli segélyt* szavazott meg a közgyűlés a kisebb javadalmazással bíró családok alkalmazottak részére, azzal az indokolással, hogy »a fővárosi alkalmazottak illetményeinek rendezésére, valamint helyzetüknek általában leendő javítására vonatkozó javaslatoknak letárgyalása még hosszabb időt igényel.«

Ezzel a közgyűlési határozattal már *elvileg* kimondotta a törvényhatósági bizottság a tisztviselők helyzetének gyökeres javítására, valamint a székesfővárosi közigazgatás átszervezésére vonatkozó állásfoglalását.

*

1907-ben lényegesen változott a *mérnöki szak* helyzete, az új műszaki tanácsosi, főmérnöki, segédmérnöki, műszaki kezelőtiszt állások szervezésével. Ugyanakkor arányosította a közgyűlés a *számvevő* állásokat, megszervezte a *polgármesteri titkári* állást tanácsjegyzői illetményekkel, szaporította az *árvaszéki ülnöki* állásokat stb.

*

1908-ban még egy nagyobb állásszervezés történt: a fogalmazási szakon 4 tanácsjegyzői, 13 tanácsfi fogalmazói, 15 tanácsfi segédfogalmazói állás és 2 árvaszéki segédfogalmazói állás, a kezelési szakon 5 irodavezetői, 15 kezelőtiszt, 6 irodasegéd tiszt állás, a pénztárnál 2 pénzkezelői állás, az adópénztárnál 3 pénztári tiszt állás megszervezését határozta el a közgyűlés.

De 1908-ban a közgyűlés azt is kimondotta, hogy »mindaddig, amíg a viszonyoknak meg nem felelő fizetések rendezése megtörténik, az összes rendszeres alkalmazásban levő fővárosi tisztviselőket, hivatalnokokat és a tanügyi személyzetet megfelelő fizetési pótlékban részesíti.« Ennek a fizetési pótléknak a mértékét a 416/1908. kgy. számú határozat úgy állapítja meg, hogy annak összege 2000 korona törzsfizetésig 20%, a magasabb fizetéseknél a 2000 korona törzsfizetésig annak 20%-a, a 2001—4000 koronáig terjedő törzsfizetés után annak 15%-a, a 4001—7000 koronáig terjedő rész után annak 10%-a, a 7001 koronán felüli rész után pedig annak 8%-a volt.

1908-ban rendezte a közgyűlés a *díjnokok és napidíjasok helyzetét is*, tekintettel arra, hogy 1873-ban, tehát a szervezéskor a díjnoki létszám a végleges tisztviselői létszámnak mindössze $\frac{1}{6}$ -a volt, míg 1908-ban elérte annak 50%-át.

Helyzetüknek rendezésekor megállapított új elnevezés: »ideiglenes hivatalnok« lett és fizetésüket az 1544/1908. kgy. számú határozat a következőképen állapította meg:

I/a fizetési osztály.....	300 K	havifizetés,	200 K	negyedévi	lakbér
I/b « «	275 «	«	200 «	«	«
II/a « «	250 «	«	200 «	«	«
II/b « «	225 «	«	200 «	«	«
III. « «	200 «	«	200 «	«	«
IV. « «	180 «	«	150 «	«	«
V. « «	150 «	«	150 «	«	«
VI. « «	120 «	«	150 «	«	«
VII. « «	120 «	«	100 «	«	«
VIII. « «	100 «	«	100 «	«	«
IX. « «	100 «	«	60 «	«	«
X. « «	100 «	«	— «	«	«
XI. « «	90 «	«	— «	«	«
XII. « «	80 «	«	— «	«	«

*

Ugyancsak 1908-ban állapította meg a közgyűlés 1831/kgy. szám alatt az új *fővárosi nyugdíjszabályzatot*, amelynek az alapja az 1885. évi nyugdíj-szabályzat volt. A közgyűlési határozatot azonban bizonyos módosításokkal csak egy év múlva hagyta jóvá a belügyminiszter.

*

1909-ben újra átszervezték a *Fővárosi Nyilvános Könyvtár* tisztviselői állásait, azonkívül megemlítésre méltó az *adófőpénztárnak a megszüntetése* és ezzel kapcsolatban a pénztári állások, valamint a számvevőség és adószám-íteli gyakornoki állások megszüntetésével kapcsolatos új állásszervezések.

1909-ben a nyugdíjalap pótlására még külön *nyugdíjpótló alap* létesítését határozta el a közgyűlés, 1910-ben pedig *szociálpolitikai szakelőadói* állást létesített, 4000 korona fizetés, 1200 korona lakáspénz és 700 korona fizetési pótlék javadalmazással, de kimondotta azt is, hogy a szak-előadó a küszöbön álló általános fizetésrendezés esetén az I. osztályú tanács-jegyzői állás illetményeiben fog részesülni. *Dr. Ferenczi Imre* szociálpolitikai szakelőadónak pedig, aki a községi lakáspolitikáról készített jelentést, ezért a munkáért *munkadíj* címén külön 6000 koronát engedélyezett.

*

Ugyancsak 1910-ben a közgyűlés a *polgármester és az alpolgármesterek részére 12.000 illetőleg 6000 korona képviselői pótlékot engedélyezett*. De engedélyezett még külön pótlékokat más vezetőállásokban levő tisztviselők részére is.

Igy például az árvaszéki elnökhelyettes 3000 korona, a másodelnökhelyettes 1000 korona, a fertőtlenítő intézeti igazgató 2400 korona, helyettese 2160 korona, az I. osztályú intézeti tiszt 1200 korona pótlékot kaptak. Az előbbiek személyes pótlék, az utóbbiak szolgálati pótlék címén. Itt említjük meg *Kajlinger* Imre meghívását tiszteletbeli vízműigazgatói minőségben külső tanácsadónak, évi 7500 korona tiszteletdíj mellett, de oly feltétellel, hogy a vízmű végleges leszámolásakor külön 20.000 korona tiszteletdíjat fog kapni.

*

Fordulópontot jelent a székesfőváros közigazgatásában az 1911. év, amely gyökeres szervezeti reformot és a tisztviselői státus teljes rendezését hozta magával. Ezzel a rendezéssel külön fejezetben foglalkozunk.

IV. FEJEZET.

Az 1911. évi szervezeti reform és státusrendezés.

Amint az eddigi adatokból és rövid áttekintésből is láthattuk, már az 1872. évi XXXVI. tc. életbelépte óta állandóan folytak tárgyalások a törvény egyes rendelkezéseinek megváltoztatására s a fővárosi közigazgatási szervezet rugalmasabbá tételére. De ugyanakkor törekedtek a közigazgatási személyzetnek az élet és a közigazgatás követelményeinek megfelelő további szaporítására is. Ugyancsak figyelemmel kísértük azokat a törekvéseket, amelyek mélyrehatóbb reformokat lettek volna hivatva megvalósítani a főváros közigazgatásában és amelyeket már a nyolcvanas évektől kezdve azzal odáztak el, hogy a főváros egyesítéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvény-cikk módosítás előtt áll. Ilymódon igazi reformtörekvések a székesfőváros közigazgatásában hosszú ideig nem is érvényesülhettek és a székesfőváros alkalmazottait, néhány aránylag kisszámú végleges állásszervezéstől eltekintve, mindenkor szívesebben csak ideiglenes minőségben egészítették ki, szorosan véve a szükségletnek megfelelő létszámmal. Az »ideiglenes« alkalmazás eredetileg azt jelentette, hogy bizonyos meghatározott időtartamra, bizonyos meghatározott munka elvégzésére alkalmazták az új munkaerőket, mert a közgyűlést és általában az egész közigazgatást mindenekfelett a takarékoskodás jelszava hatotta át. Sőt a közigazgatás felmerült új követelményeivel szemben az új alkalmazottak felvétele is mindenkor csak utólagosan és ki nem elégítő módon vagy mértékben történhetett, úgyhogy *a közigazgatás hátrább kullogott a rohanó élet után.*

Az »ideiglenes« elnevezés azonban már rövid idő múlva egyáltalában nem fedte a való helyzetet, mert hiszen az »ideiglenes« hivatalnokok is hivatali esküt tett, nyugdíjra jogosult és fegyelmi elbánás alá vonható tisztviselők lettek, tehát — javadalmazásuktól eltekintve — csupán árnyalati-lag különböztek az úgynevezett végleges tisztviselőktől.

*

Az eddig átvizsgált majdnem 40 év alatt Budapest székesfőváros 300.000 lakosú városból közel egymillió lakosú hatalmas metropóliissá fejlődött. Ennek megfelelően a közigazgatás minden ága is átalakult: egészen

új feladatok is keletkeztek, de az ezeknek a feladatoknak ellátására hivatott szervezet az 1911. évi általános státusrendezés előtt nagyjából még megmaradt a régi, 40 év előtti merevségben és nem simulhatott kellő mértékben az új szellemhez.

Az »ideiglenesen« alkalmazott napidíjasok és díjnokok pedig előbb-utóbb már nélkülözhetetlenekké váltak a közigazgatásban, részben azért, mert időközben megszerzett gyakorlatuk és tudásuk révén ki tudták elégíteni az új szükségleteket, részben viszont azért, mert mindazok ellenére, hogy javadalmazásuk csekély volt, hogy jövőjük sokáig nem volt biztosítva, hogy nyugdíjigényük is csak 1908-ban, illetőleg 1909-ben rendeztetett, — mégis mindenkor lelkesedéssel, hivatali kötelességtudással látták el feladataikat, amelyek sokszor rendkívül fontos bizalmi teendőkre is kiterjedtek.

A főváros vezetősége is méltányolni kívánta ezeknek a régi ideiglenes munkaerőknek az érdemeit azáltal, hogy sorsukat méltánytalannak és igazságtalannak tartván, időnkint igyekezett azon némileg javítani. De azért a tisztviselői reformok során sohasem jutott el addig, hogy ebben a kérdésben is méltányos, igazságos, célszerű és a székesfőváros költségeit nem ugrásszerűen megterhelő, modern közigazgatási szellemhez méltóan: évről-évre, a költségvetés megállapításával kapcsolatban állapítsa meg az okvetlen szükséges végleges személyzetet. Tehát az eddigi vizsgálódások során nem találkozhattunk olyan megoldással, amely követhetné az élet iramát, alkalmazkodnék az új szükségletekhez és nem kísérletezne a provizórikusan olcsóbbnak látszó, de végeredményben rendesen ráfizetéssel végződő »ideiglenes« alkalmazásokkal, hanem leszámítva minden alkalmazottnál a próbaszolgálatra és a kellő gyakorlat megszerzésére szükséges időt, azonnal részesítse őket a végleges alkalmazottak jogviszonyának minden előnyében.

*

A fővárosi törvénynek már 1876. óta állandóan beígért, de évtizedekig meg nem valósított reformja viszont megakadályozta a központi igazgatás szervezetének gyökeres reformját is, mert a székesfővárosi autonómia és a közigazgatás vezetői nem akartak elébe vágni a törvényhozási intézkedéseknek. Dr. Bárczy István, Budapest székesfőváros akkori polgármestere azonban már nem húzta és halasztotta a szükséges reformok életbeléptetését, hanem 1911. január havában nagyobb terjedelmű, részletes előterjesztést intézett a főváros tanácsához, részint a központi igazgatás reformjaival kapcsolatos új állásszervezések, részint a közigazgatási tisztii személyzet fizetés- és státusrendezése ügyében.

A közgyűlés 1127/1911. kgy. szám alatt *negyventagú vegyes bizottságot* küldött ki ezeknek a javaslatoknak a tárgyalására, amely egészen június haváig húzódott el. A javaslatokat az 1911. július 5-én tartott közgyűlés

tárgyalta és 1336/1911. kgy. szám alatt azokat már el is fogadta, aránylag csekély változtatással. Így tehát valóra vált a székesfővárosi igazgatás szervezetének módosítása ügyében tett bizottsági előterjesztés.

*

Közvetlenül az 1911. évi fizetés- és státusrendezés előtt, — a szolgálkat és altiszteket nem számítva, — Budapest székesfőváros közigazgatásánál rendszeresített közigazgatási állásban 1278 végleges tisztviselő és 642 ideiglenes hivatalnok volt alkalmazva. Fizetési rendszerük *104-féle különféle fizetési rendszerre oszlott*. A város vezetői jól látták, hogy ezeknek a fizetési rendszereknek az összhangbahozása nélkül rendszeres közigazgatási szervezetet elképzelni úgyszólván nem is lehet. Az addigi állásszervezések ugyanis legtöbbször rendszeretlenül, egységes elgondolás nélkül történtek és az alkalmazások is mindig csak kifejezetten a pillanatnyi szükségletnek megfelelően felmerült új hivatali helyekre történt, a javadalmazások megállapításánál pedig sokszor egészen lokális, illetve partikuláris érdekek és szempontok érvényesültek.

Nem lehetett tehát elképzelni sem új közigazgatási szervezetet, sem pedig az alkalmazottakról való szociális gondoskodást a nélkül, hogy ezeken a visszasságokon ne segítsenek. Ezért az 1911. évi szervezeti szabályrendelet megállapítása, valamint ezzel kapcsolatban a tisztviselői státus rendezése, arányosítása és a fizetések javítása rendkívül nagyszabású előkészületi munkát igényelt. Az alacsonyabb és magasabb állásokat egymással kellő arányba kellett hozni és az alacsonyabb állásban lévő alkalmazottak anyagi helyzetén is javítani kellett, mert hiszen, miként láttuk, az időközben megnövekedett drágaság már 1908-ban is szükségessé tette, hogy minden alkalmazott a megállapított szabályszerű járandóságain túlmenően, külön fizetési pótlékban részesüljön.

*

A főváros tiszti személyzete a státusrendezés előtt *61 külön létszámcsoportra is oszlott*, a legkülönbözőbb elnevezések alatt. Ez a rendszer különösen a középfokú közigazgatási teendőknél volt kirívó és a 61 különböző elnevezésű különálló státus megnevezítette azt is, hogy az egyes státusokba kinevezett tisztviselőket szükség esetén nehézség nélkül át lehessen vinni valamely más, egyéni képességeiknek talán jobban is megfelelő beosztásba.

Ezzel a helyzettel szemben viszont az 1911. évi státusrendezési szabályrendelet a végleges tisztviselői állásokat a 104 féle különböző fizetés helyett 11 (I—XI.) fizetési osztályba sorozta; megállapította a fizetéseket és az egy-egy fizetési fokozatban a várakozási időt általában három esztendőben szabta meg.

A státusrendezés a székesfőváros közigazgatási hivatalaiban és intézeteiben véglegesen alkalmazott tiszti személyzet javadalmazását tehát 11 fizetési osztályba osztotta. Az I., II., III., IV., V., VI. és XI. fizetési osztály három, a többi pedig négy fizetési fokozatra oszlott.

*

Az I. fizetési osztályban a fizetés: 22.000, 25.000, 28.000 korona és 4000 korona lakáspénz. Ebbe a fizetési osztályba tartozik a *polgármester*.

A II. fizetési osztályban a fizetés: 14.000, 16.000 és 18.000 korona, valamint 3600 korona lakásbér. Idetartoznak: a két *alpolgármester*, továbbá — a szervezési szabályrendelet értelmében — az állandó alpolgármesteri hatáskörrel felruházott *egy tanácsnok*.

A III. fizetési osztályban a fizetés: 11.000, 12.000, 13.000 korona és 3000 korona lakáspénz. Ide tartoznak: az *árvaszéki elnök*, a *tiszti főügyész* és a *tiszti főorvos*.

A IV. fizetési osztályban a fizetés: 8000, 9000, 10.000 korona és 3000 korona lakáspénz. Idetartoznak: 8 I. osztályú *tanácsnok*, 1 *statisztikai hivatali igazgató*, 5 I. osztályú *kerületi előljáró*, 1 *árvaszéki elnökhelyettes*, 1 *tiszti főügyész helyettes*, 1 *tiszti főorvos helyettes*. A *főszámvevő* ugyancsak ebben a fizetési osztályban kezdi meg a szolgálatot, de előléphet a III. fizetési osztályba is.

Az V. fizetési osztályban a fizetés: 7000, 7500 és 8000 korona, valamint 2400 korona lakáspénz. Ide tartoznak: 8 II. osztályú *tanácsnok* és 1 *tanácsnok-főjegyző*, 5 II. osztályú *kerületi előljáró*, 5 I. osztályú *árvaszéki ülnök*, 4 I. osztályú *tiszti ügyész*, 10 *műszaki főtanácsos*, 2 *számvevősségi I. osztályú főszámtanácsos*, 1 *adóhivatali I. osztályú főszámtanácsos*, 1 *pénztári igazgató*, 8 I. osztályú *tisztiorvos*, 1 *vegyészeti intézeti igazgató*.

A VI. fizetési osztályban a fizetés: 6000, 6400 és 6800 korona és 2000 korona lakbér. Idetartoznak: 16 *főjegyző*, 4 II. osztályú *árvaszéki ülnök*, 2 II. osztályú *tiszti ügyész*, 25 *műszaki tanácsos*, 2 *számvevősségi II. osztályú főszámtanácsos*, 2 *adóhivatali II. osztályú főszámtanácsos*, 2 *pénztári aligazgató*, 8 I. osztályú *tisztiorvos*, 1 *állategészségügyi igazgató*, 1 *vásárigazgató*, 1 *erdőmester*. Ugyanebben a fizetési osztályban kezdik, de elérhetik az V. fizetési osztályt: 1 *statisztikai hivatali aligazgató*, 1 *könyvtári igazgató*, 1 *főlevéltáros*, 1 *közülgőhídi igazgató*, 1 *vásárcsarnoki igazgató*, 1 *tűzoltófőparancsnok*, 1 *vegyészeti intézeti aligazgató*.

A VII. fizetési osztályban a fizetés: 4800, 5200, 5600 és 6000 korona, továbbá 1600 korona lakbér. Idetartoznak: 17 I. osztályú *tanácsjegyző*, 2 *árvaszéki I. osztályú jegyző*, 2 *szakelőadó*, 2 I. osztályú *tiszti alügyész*, 22 I. osztályú *főmérnök*, 10 *számvevősségi I. osztályú számtanácsos*, 12 *adóhivatali I. osztályú számtanácsos*, 6 I. osztályú *pénztáros*, 3 I. osztályú *főjegyző*, 1 *fertőtlenítő intézeti igazgató*, 1 *statisztikai hivatali I. osztályú titkár*, 1 *főkönyv-*

táros, 3 levéltáros, 6 főállatorvos, 7 közélélmzési főfelügyelő, 1 köztisztasági hivatali igazgató, 1 tűzoltóparancsnok. Az 1 főerdész, 2 gazdasági főfelügyelő, 1 vadszár-igazgató, 2 kórházi főfelügyelő és 1 kertészeti igazgató ugyancsak ebben a fizetési osztályban kezdik szolgálatukat, de elérhetik a VI. fizetési osztályt.

A VIII. fizetési osztályban a fizetés : 3800, 4000, 4300 és 4600 korona és 1200, illetve 1300 korona lakbér. Idetartoznak : 17 II. osztályú tanácsjegyző, 2 árvaszéki II. osztályú jegyző, 2 II. osztályú alügyész, 22 II. osztályú főmérnök, 10 számvevősegi II. osztályú számtanácsos, 12 II. o. adóhivatali számtanácsos, 8 II. osztályú pénztáros, 4 II. osztályú fővegyész, 2 fürdőigazgató, 1 statisztikai hivatali II. osztályú titkár, 2 statisztikai hivatali I. osztályú főtitst, 1 I. o. könyvtáros, 1 I. o. könyvtári főtitst, 12 helyettes főállatorvos, 12 közélélmzési felügyelő, 5 kórházi felügyelő, 2 tűzoltófőtitst, 1 I. osztályú erdőtitst, 1 gazdasági felügyelő, 15 segédhivatali igazgató.

A IX. fizetési osztályban a fizetések : 3200, 3400, 3600, 3800 korona és 1000 korona lakásbér. Idetartoznak : 30 tanácsi I. osztályú fogalmazó, 2 árvaszéki I. osztályú fogalmazó, 2 ügyészségi I. osztályú fogalmazó, 21 I. osztályú mérnök, 5 műszaki főtitst, 42 számvevősegi főtitst, 48 adóhivatali főtitst, 15 végrehajtó főtitst, 12 III. osztályú pénztáros, 3 I. osztályú vegyész, 1 fertőtlenítő intézeti főtitst, 22 kerületi orvos, 1 statisztikai hivatali II. osztályú főtitst, 1 II. osztályú könyvtáros, 1 II. osztályú könyvtári főtitst, 12 I. osztályú állatorvos, 12 közélélmzési I. osztályú titst, 5 kórházi főtitst, 3 köztisztasági főtitst, 4 tűzoltótítst, 1 II. osztályú erdőtitst, 1 főkertész, 80 kezelő főtitst. Ugyanebben a fizetési osztályban kezdi meg szolgálatát az 1 könyvtári titkár, aki azonban elérheti a VIII. fizetési osztályt.

A X. fizetési osztályban a fizetések : 2400, 2600, 2800, 3000 korona, a lakbér pedig 1000 korona. Idetartoznak : 30 tanácsi II. osztályú fogalmazó, 2 árvaszéki II. osztályú fogalmazó, 1 ügyészi II. osztályú fogalmazó, 10 I. osztályú mérnök, 10 I. osztályú műszaki titst, 42 számvevősegi I. osztályú titst, 48 adóhivatali I. osztályú titst, 28 I. osztályú végrehajtó titst, 14 pénztári I. osztályú titst, 3 II. osztályú vegyész, 2 fertőtlenítő I. osztályú titst, 1 statisztikai hivatali II. osztályú fogalmazó, 1 statisztikai hivatali I. osztályú titst, 2 könyvtári I. osztályú titst, 12 II. osztályú állatorvos, 12 közélélmzési II. osztályú titst, 12 kórházi I. osztályú titst, 2 köztisztasági I. osztályú titst, 2 I. osztályú kertész, 106 I. osztályú kezelőtítst.

A XI. fizetési osztályban a fizetések : 1800, 2000, 2200 korona, a lakbér pedig 900 korona. Idetartoznak : 30 tanácsi segédfogalmazó, 3 árvaszéki segédfogalmazó, 10 II. osztályú műszaki titst, 42 számvevősegi II. osztályú titst, 48 adóhivatali II. osztályú titst, 27 II. osztályú végrehajtó titst, 12 pénztári II. osztályú titst, 1 fertőtlenítő II. osztályú titst, 1 statisztikai hivatali II. osztályú titst, 2 könyvtári II. osztályú titst, 19 közélélmzési segédtitst, 12 kórházi II. osztályú titst, 1 köztisztasági II. o. titst, 3 II. osztályú kertész, 106 II. osztályú kezelőtítst.

Az egyes szakok szerint az 1911. évi státusrendezés után a következő létszámemelkedés mutatkozik :

a *foglalmazási* szakon a régi létszám 163 volt, az új 195, a létszámemelkedés tehát 32 ;

az *ügyészégi* szakon a régi létszám 7 volt, az új 15, a létszámemelkedés tehát 8 ;

a *mérnöki* szakon a régi létszám 135 volt, az új 145, az emelkedés tehát 10 ;

a *számvevőszéki* szakon és *adóhivatali* szakon a régi létszám összesen 352 volt, az új 392, az emelkedés tehát 40 ;

a *pénztári* szakon a régi létszám (55) változatlan maradt ;

a *közegészségügyi* szakon a régi létszám 55 volt, az új 62, tehát az emelkedés 7 ;

a *statisztikai, könyvtári és levéltári* szakon a régi létszám 10 volt, az új 26, tehát az emelkedés 16 ;

a *közélelmezési* szakon a régi 100 létszámmal szemben az új 108, tehát az emelkedés 8 ;

a *kórházi* szakon a régi létszám 33 volt, az új 36, tehát az emelkedés 3 ;

a *köztisztasági* szakon a létszám (6) változatlan maradt ;

a *tűzoltósági* szakon a létszám (8) változatlan maradt ;

a *gazdasági* szakon a létszám (13) változatlan maradt ;

a *kezelésnél* a régi 283 létszámmal szemben az új létszám 307, az emelkedés tehát 24.

Mindössze : a régi létszám 1220 volt, az új létszám 1367, vagyis az emelkedés 147.

*

Az 1911. évi státusrendezés és fizetésarányosítás alkalmával megállapított új illetményeket pedig az egyes szakok szerint szétbontva, a következő eredményeket kapjuk :

1. Közigazgatási foglalmazási szak.

		Fizetés	Lakáspénz
1 polgármester.....	I. fizetési osztály	22.000—28.000 K	4.000 K
2 alpolgármester és 1 állandó alpolgármesteri hatáskörrel felruházott tanácsnok	II. „ „	14.000—18.000 „	3.600 „
8 I. oszt. tanácsnok } 5 I. oszt. ker. előljáró }	IV. „ „	8.000—10.000 „	3.000 „
8 II. oszt. tanácsnok } 1 tanácsnok-főjegyző }	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
5 II. oszt. ker. előljáró } 16 főjegyző	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
17 I. oszt. tanácsjegyző } 1 polgármesteri titkár }	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
2 szakelőadó } 17 II. oszt. tanácsjegyző }	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
1 polgármesteri titkár }			

		Fizetés	Lakáspénz
30 I. oszt. tanácsi fogalmazó	IX. fizetési osztály	3.200— 3.800 K	1.000 K
30 II. oszt. tanácsi fogalmazó	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
30 tanácsi segédfogalmazó ..	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

2. Árvaszéki fogalmazási szak.

1 árvaszéki elnök	III. fizetési osztály	11.000—13.000 K	3.000 K
1 árvaszéki elnök-helyettes .	IV. „ „	8.000—10.000 „	3.000 „
5 I. oszt. árvaszéki ülnök ..	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
4 II. oszt. árvaszéki ülnök .	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
2 I. oszt. árvaszéki jegyző .	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
2 II. oszt. árvaszéki jegyző.	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
2 I. oszt. árvaszéki fogalmazó	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
2 II. oszt. árvaszéki fogalmazó	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
3 árvaszéki segédfogalmazó .	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

3. Ügyészségi szak.

1 tiszti főügyész	III. fizetési osztály	11.000—13.000 K	3.000 K
1 tiszti főügyész-helyettes .	IV. „ „	8.000—10.000 „	3.000 „
4 I. oszt. tiszti ügyész	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
2 II. oszt. tiszti ügyész	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
2 I. oszt. alügyész	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
2 II. oszt. alügyész	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
2 I. oszt. ügyészségi fogalmazó	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
1 II. oszt. ügyészségi fogalm.	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „

4. Mérnöki szak.

10 műszaki főtanácsos	V. fizetési osztály	7.000— 8.000 K	2.400 K
25 műszaki tanácsos	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
22 I. oszt. főmérnök	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
22 II. oszt. főmérnök	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
21 I. oszt. mérnök	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
5 műszaki főtiszt.			
20 I. oszt. mérnök,	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
10 I. oszt. műszaki tiszt			
10 II. oszt. műszaki tiszt .	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

5. Számvevőégi és adóhivatali szak.

1 főszámvevő	III. fizetési osztály	11.000—13.000 K	3.000 K
1 helyettes-főszámvevő	IV. „ „	8.000—10.000 „	3.000 „
2 I. oszt. számvevőégi fő- számtanácsos	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
1 I. oszt. adóhivatali fő- számtanácsos			
2 II. oszt. számvevőégi fő- számtanácsos	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
2 II. oszt. adóhivatali fő- számtanácsos			

		Fizetés	Lakáspénz
10 I. oszt. számvevőszéki szám- tanácsos	VII. fizetési osztály	4.800— 6.000 K	1.600 K
12 I. oszt. adóhivatali szám- tanácsos			
10 II. oszt. számvevőszéki szám- tanácsos	VIII. „ „	800— 4.600 „	1.300 „
12 II. oszt. adóhivatali szám- tanácsos			
42 számvevőszéki főtitzt, 48 adóhivatali főtitzt, 15 végrehajtó főtitzt.....	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
42 I. oszt. számvevőszéki titzt			
48 I. oszt. adóhivatali titzt	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
28 I. oszt. végrehajtó titzt			
42 II. oszt. számvevőszéki titzt	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „
48 II. oszt. adóhivatali titzt			
27 II. oszt. végrehajtó titzt			

6. Pénztári szak.

1 pénztári igazgató	V. fizetési osztály	7.000— 8.000 K	2.400 K
2 pénztári aligazgató	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
6 I. oszt. pénztáros	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
8 II. oszt. pénztáros	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
12 III. oszt. pénztáros	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
14 I. oszt. pénztári titzt ...	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
12 II. oszt. pénztári titzt .	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

7. Közegészségügyi és vegyészeti szak.

1 titzti főorvos	III. fizetési osztály	11.000—13.000 K	3.000 K
1 titzti főorvos-helyettes ...	IV. „ „	8.000—10.000 „	3.000 „
8 I. oszt. titzti orvos	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
1 vegyészeti intézeti igazgató			
8 II. oszt. titzti orvos	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
1 vegyészeti intézeti aligazg.			
3 I. oszt. fővegyész	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
1 fertőtlenítő intézeti igazg.			
4 II. oszt. fővegyész	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
2 fürdőigazgató			
3 I. oszt. vegyész	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
1 fertőtlenítőfő intézeti főt.			
22 ker. orvos	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
3 II. oszt. vegyész			
2 I. oszt. fertőtlenítő titzt			
1 II. oszt. fertőtlenítő titzt	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

8. Statisztika, könyvtár és levéltári szak.

1 statisztikai hivatali igazgató	IV. fizetési osztály	8.000—10.000 K	3.000 K
1 statiszt. hivatali aligazgató	V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
1 könyvtári igazgató			
1 főlevéltáros			

		Fizetés	Lakáspénz
1 statiszt. hivatali aligazgató 1 könyvtári igazgató (könyvtári aligazgató) 1 főlevéltáros	VI. fizetési osztály	6.000— 6.800 K	2.000 K
1 statisztikai I. oszt. titkár 1 főkönyvtáros, (1 könyvtári aligazgató), 3 levéltáros	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
1 statisztikai II. oszt. titkár 2 statisztikai I. oszt. főtitzt 1 I. oszt. könyvtáros 1 I. oszt. könyvtári főtitzt 1 könyvtári titkár	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
1 statiszt. I. oszt. fogalmazó 1 statisztikai II. oszt. főtitzt 1 II. oszt. könyvtáros, 1 II. oszt. könyvtári főtitzt 1 könyvtári titkár	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
1 statiszt. II. oszt. fogalmazó 1 statisztikai I. oszt. tiszt 2 könyvtári I. oszt. tiszt 1 statiszt. hivatali II. o. tiszt 2 könyvtári II. oszt. tiszt	X. „ „ XI. „ „	2.400— 3.000 „ 1.800— 2.200 „	1.000 „ 900 „

9. Közélelmezési szak.

1 közbághídi igazgató, 1 vásárcsarnoki igazgató 1 közbághídi igazgató 1 állategészségügyi igazgató 1 vásárcsarnoki igazgató 1 vásárigazgató 1 vásárigazgató	V. fizetési osztály	7.000— 8.000 K	2.400 K
6 főállatorvos 7 közlelmezési főfelügyelő	VI. „ „	6.000— 6.800 „	2.000 „
12 h. főállatorvos 12 közlelmezési felügyelő	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
12 I. oszt. állatorvos 12 I. o. közlelmezési tiszt 12 II. oszt. állatorvos 12 II. o. közlelmezési tiszt	VIII. „ „ IX. „ „ X. „ „	3.800— 4.600 „ 3.200— 3.800 „ 2.400— 3.000 „	1.300 „ 1.000 „ 1.000 „
19 közlelmezési segédtiszt	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

10. Kórházgondnoki szak.

1 kórházi főfelügyelő	VI. fizetési osztály	6.000— 6.800 K	2.000 K
1 kórházi főfelügyelő	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
5 kórházi felügyelő	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
5 kórházi főtitzt	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
12 I. oszt. kórházi tiszt ...	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
12 II. oszt. kórházi tiszt ...	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

11. Köztisztasági szak.

		Fizetés	Lakáspénz
1 köztisztasági igazgató	{ VIII. fizetési osztály	3.800— 4.600 K	1.300 K
	{ VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
3 köztisztasági főtiszt	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
2 I. oszt. köztisztasági tiszt	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
1 II. oszt. köztisztasági tiszt	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

12. Tűzoltósági szak.

1 tűzoltófőparancsnok	{ VI. fizetési osztály	6.000— 6.800 K	2.000 K
	{ V. „ „	7.000— 8.000 „	2.400 „
1 tűzoltóparancsnok	VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
2 tűzoltófőtiszt	VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
4 tűzoltótiszt	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „

13. Gazdasági szak.

1 erdőmester	{ VI. fizetési osztály	6.000— 6.800 K	2.000 K
1 kertészeti igazgató			
1 főerdész	{ VII. „ „	4.800— 6.000 „	1.600 „
2 gazdasági főfelügyelő			
1 kertészeti igazgató	{ VIII. „ „	3.800— 4.600 „	1.300 „
1 I. oszt. erdőtiszt			
1 gazdasági felügyelő	{ IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
1 II. oszt. erdőtiszt			
1 főkertész	{ X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
1 III. oszt. erdőtiszt			
2 I. oszt. kertész	{ XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „
2 II. oszt. kertész			

14. Kezelési szak.

15 segédhivatali igazgató ..	VIII. fizetési osztály	3.800— 4.600 K	1.300 K
80 kezelőfőtiszt	IX. „ „	3.200— 3.800 „	1.000 „
106 kezelőtiszt I. oszt.	X. „ „	2.400— 3.000 „	1.000 „
106 kezelőtiszt II. oszt.	XI. „ „	1.800— 2.200 „	900 „

*

Az 1911. évi általános státuszrendezés által előállott új helyzetnek az 1873. évi állapotokkal, valamint az 1900. évi állapottal való összehasonlítását a könyvünk végén közölt kimutatás teszi lehetővé.

*

A szolgálati sorrendre vonatkozólag pedig, mint ezt már említettük, az 1387/1908. kgy. sz. határozat intézkedett, azonban a belügyminiszter annakidején ezt a határozatot nem hagyta jóvá. Ilymódon ez a státuszrendezési szabályrendelet foglalkozott a *szolgálati sorrendnek a szabályozásával is*.

*

Az 1911. évi általános fizetés- és státuszrendezés pontosan 1,544.011 aranykorona túlterhelést jelentett a székesfőváros költségvetésében. Azonban ebből több mint 200.000 korona túlkidás fedezete már az 1912. évi költségvetési évre maradt.

*

Ez a nagyarányú státus- és fizetésrendezés tulajdonképpen mégsem terhelte meg váratlanul nagy arányokban a főváros költségvetését. Igazolja ezt az alábbi felsorolás, amely kimutatja, hogy a közigazgatási kiadások *személyi* kiadásai 1873-tól 1912-ig állandóan, fokozatosan emelkedtek és az addig eltelt 40 év alatt a következőképpen alakultak (koronákba átszámítva):

1873	1,222.150	1893	2,666.408
1874	1,607.420	1894	2,911.346
1875	1,700.606	1895	3,950.590
1876	1,673.032	1896	4,310.988
1877	1,575.798	1897	4,363.144
1878	1,579.292	1898	4,468.372
1879	1,642.272	1899	4,545.480
1880	1,633.766	1900	4,710.142
1881	1,656.000	1901	4,734.177
1882	1,661.700	1902	4,775.540
1883	1,722.544	1903	4,782.449
1884	1,691.006	1904	4,869.188
1885	1,784.868	1905	4,998.853
1886	1,886.514	1906	5,151.785
1887	1,907.014	1907	5,273.828
1888	2,025.398	1908	6,071.262
1889	2,060.716	1909	6,403.535
1890	2,101.714	1910	7,121.592
1891	2,226.588	1911	8,082.408
1892	2,495.428	1912	9,256.779

A gyarapodás tehát: 657%. A személyzet illetményei azonban a rendes kiadásoknak 1873-ban 10·3%-át, 1874-ben 12·56%-át és 1912-ben 12·51%-át tették ki.

Amidőn tehát a személyzeti illetmények a hétszeresét tették az azelőtti személyzeti kiadásoknak, a székesfőváros kiadásaihoz arányítva ez az összeg mégsem nőtt oly túlságos nagy mértékben. *Dr. Rácz* Gyulának a »40 éves Budapest« pénzügyeivel foglalkozó tanulmánya a székesfőváros közigazgatásának személyzeti kiadásait a lakosság számához viszonyítva is átszámította és megállapította, hogy a személyzeti kiadásból 1912-ben egy-egy főre évi 10·36 korona esett. Ez a megterhelés — miként említettük — 1874-ben még csupán 5·56 koronát tett ki. Tehát itt az emelkedés tényleg jelentős, de nem szabad elfelejteni, hogy a közigazgatás fejlődése Budapesten megteremtette a *nagyvárosi* életstandard lehetőségeit, ami kétségkívül drágább, mint amilyen életstandard-lehetőséget nyújtott az 1873—74. évi, akkor még elmaradt Budapest.

V. FEJEZET.

Az 1911. évi fizetésrendezés utáni helyzet 1919-ig.

Hogy az 1911. évi általános státusrendezés még szintén nem szüntette meg teljesen a székesfőváros közigazgatásánál mutatkozó aránytalanságokat és az új állások szervezése sem elégítette ki az állandóan felmerülő újabb szükségletet, azt a következő esztendőök további állásszervezései igazolják.

Az 1911. évi általános státusrendezés, amely a fizetéseket egészen új alapokra helyezte és egyúttal a létszámot is meglehetősen mértékben szaporította, csak rövid időre okozott megnyugvást, mert hiszen egyre új és új közigazgatási feladatok merültek fel. Így pl. 1912-ben a főváros *városi elektromos telepet* épített, amelyhez évi 9000 korona fizetés és 3000 korona lakáspénz javadalmazással alkalmazott építésvezető főmérnököt. Ugyancsak 1912-ben a *gázműveknél* alkalmazott műszaki igazgatót 16.000 korona fizetés, 4000 korona lakáspénz és az évi 10.000 koronát meg nem haladó jutalék mellett, valamint kereskedelmi igazgatót is, 9000 korona fizetés és 3000 korona lakáspénz és az évi 10.000 koronát meg nem haladó üzleti jutalék mellett, valamint kereskedelmi igazgatót is, 9000 korona fizetés és 3000 korona lakáspénz javadalmazás mellett.

1914-ben a közgyűlés elé került az a tanácsi előterjesztés, amely a székesfőváros közigazgatási alkalmazottainak *további státusrendezésére*, valamint a közigazgatási hivatalokhoz és üzemekhez szükséges további végleges állások megszervezésére vonatkozott. A közgyűlés a tanácsi javaslat letárgyalására *30 tagú vegyes bizottságot küldött ki*, amelyben a pénzügyi bizottságnak 20, a jogügyi bizottságnak pedig 10 tagja vett részt. Ezt a státusrendezést tulajdonképpen a közgyűlés is *az 1911. évi fizetés- és státusrendezési javaslattal szoros összefüggésben álló javaslatnak tekintette*, amit az a körülmény is bizonyít, hogy a vegyes bizottságba ugyanazokat a bizottsági tagokat küldte ki, akik a három évvel azelőtt életbeléptetett státusrendezés tárgyalásain résztvettek. A bizottság a tanács javaslatát hamarosan le is tárgyalta és a közgyűléssel elfogadtatta azt a *nagyobbmértvű* állásszervezési programot, amelyet az 1914., 1915., 1916. és 1917. évekre felosztva kívánt megvalósítani.

A közgyűlés, 1257/1914. kgy. szám alatt, a program elfogadásával kapcsolatban még azt is kimondotta, hogy a jövőben pénzügyi és közszolgálati okokból az új, végleges tiszti állások szervezése *rendszeresen minden évben a költségvetés megállapításával egyidejűleg történjék*, hogy így egyrészt elkerülhető legyen a személyzeti kiadásoknak kisebb-nagyobb időközökben *ugrásszerűen* való növekedése, másrészt pedig a végleges és ideiglenes hivatalnoki állások, egymáshoz viszonyítva, kellő arányba kerüljenek. Az idevonatkozó közgyűlési határozat szerint:

»A közgyűlés már most elhatározza, hogy a végleges tiszti állásokat mindenkor évenként szervezi, miért is utasítja a tanácsot, hogy *minden évben a költségvetés összeállítása alkalmával a közigazgatási tiszti, végleges és ideiglenes hivatalnoki állásokról pontos kimutatást szerkesszen*, a végleges állások szervezésére vonatkozólag a főváros fejlődésének és lakosságának szaporodása arányában a tényleg felmerülő szükséghez képest javaslatot tegyen és az új állások szervezésével felmerülő költségeket a költségelőirányzatba vegye fel. Utasítja továbbá a közgyűlés a tanácsot, hogy *a fizetési szabályrendelet revíziója iránt alkalmas időben tegyen előterjesztést.*«

*

Az elfogadott nagyszabású és már sokkalta modernebb közigazgatási alapelvek szerint tervezett státusrendezés teljes keresztülvitelét azonban megakasztotta az 1914. év nyarán megkezdődött *világháború*. A közgyűlést elfoglalták azok a feladatok, amelyek a világháborúval kapcsolatos intézkedések következtében merültek fel.

A székesfővárosi alkalmazottak ügyében mindenekelőtt a mozgósítás során katonai szolgálatra bevonult fővárosi alkalmazottak és azok hozzátartozóinak az ellátását, illetve segélyezését kellett a közgyűlésnek megoldania, azonkívül ezeknek a távolléte idejére és pótlására állandóan új és új kiegészítő munkaerők alkalmazását kellett engedélyezni.

A háborús viszonyok nagymérvű *drágaságot* is idéztek elő, különösen az életfenntartásra szolgáló elsőrendű cikkek árában. Már 1915-ben 4 millió korona összegű *fizetési előleget* engedélyezett a közgyűlés a tisztviselők részére oly módon, hogy az előleget, valamint az utána felszámított 5% kamatot az alkalmazottak »a rendes életviszonyok beálltával«, a tanács által annak idején megállapítandó időponttól kezdődően tartoznak 1, 2, illetőleg 3 esztendő alatt visszafizetni. Erre a visszafizetésre tudunkkal már soha nem került sor.

A drágaság további növekedése folytán azonban a fenti intézkedések csak ideig-óráig voltak kielégítők. Indítványok hangoztak el a közgyűlésen *újabb fizetési előlegek, esetleg drágasági pótlék engedélyezése iránt*. A kormány is törvényjavaslattal fordult az országgyűlés elé az állami tisztviselők, illetve általában a közalkalmazottak helyzetének megjavítása érdekében és ezt

a törvényjavaslatot a fővárosi alkalmazottakra vonatkozóan olymódon egészítették ki, hogy a belügyminiszter *4 millió korona rendkívüli hitelt* kapott a főváros alkalmazásában álló közigazgatási és tanügyi alkalmazottak részére nyújtandó segélyek fedezésére.

Bizonyos vonatkozásban a háborús viszonyok által előállott súlyos gazdasági okok nyomására kell visszavezetnünk azt, hogy a »Székesfővárosi Alkalmazottak Segítőalapja« megszervezése ugyancsak a háborús évek alatt, 1916-ban történt, még pedig az 1885 évi 781 kgy. számú határozattal létesített segélyalapból.

A korona romlása és a drágaság állandó növekedése következtében 1918-ban a közgyűlés a kormányhoz intézett felterjesztésében kérte, hogy a székesfővárosi közigazgatási és közoktatási alkalmazottak részére adjon újabb rendkívüli háborús beszerzési segítséget, vagy pedig intézkedjék a lehető legsürgősebben az alkalmazottaknak a nélkülözhetetlen ruházati és ételmezési cikkekkel természetben, illetve az alkalmazottak fizetéséhez mért árákon való teljes ellátása iránt. A felterjesztés elviselhetetlennek mondotta a drágaságot, amely egész súlyával elsősorban a kötött fizetésből élő tisztviselőkre, hivatalnokokra, tanítókra, tanárookra stb. nehezedik.

Azt mondja ez a felterjesztés: »Alkalmazottaink, akik a végsőkig megfeszített erővel végzik a háborús közigazgatásnak és közoktatásnak különösen itt a fővárosban az itthonlévő személyzet létszámához képest óriási mértékben megszorodott munkáját és akiknek nyilván oroszánrészük van abban, hogy a székesfőváros életének rendje az idestova már négy év óta tartó háború folyamán mentes maradt a súlyosabb zavaroktól, az elsőrendű szükségletek kielégítésére szolgáló ruházati és ételmezési cikkek árainak hallatlan emelkedése és a beszerzésnek szinte leküzdhetetlen nehézségei következtében ma már a szó igazi értelmében az inség küszöbére jutottak. Maga a főváros minden töle telhetőt megtesz ugyan, hogy alkalmazottain segítsen és ezidőszert is több erre irányuló javaslat áll tárgyalás alatt, mindez azonban távolról sem elegendő a kívánt cél elérésére, mert hiszen a főváros maga is súlyos pénzügyi nehézségekkel küzd és a maga erejéből teljességgel képtelen az ehhez szükséges anyagi eszközöket előteremteni.

Tudatában vagyunk annak, hogy a világháború mindenkitől súlyos áldozatokat követel és hogy vajmi kevesen vannak, akik nem szenvednek a háború csapásai alatt, mi azonban felelőségünk tudatában nem várhatunk addig, míg a tisztviselői és tanítói kar az anyagi gondok terhe alatt teljesen összeroskad, aminek hátrányait a közigazgatás és közoktatás menete kétségkívül nagyon megkívánja.

Ezért a legnagyobb nyomatékkal kérjük a nagyméltóságú m. kir. kormányt, hogy gyors és erélyes intézkedéssel jöjjön alkalmazottaink segítségére, különben egyfelől a mellőzhetetlenül szükséges ruházati és háztartási cikkeknek minden képzelhető mértékét meghaladó magas árai a teljes anyagi romlás veszedelmével fenyegeti őket, másfelől a túlfeszített munka,

karöltve a nemkielégítő táplálkozással, fizikai erejüknek és ezzel munkaképességüknek fokozatos elernyedését fogja maga után vonni.»

A közgyűlés a maga részéről felhatalmazta a tanácsot a ruházati beszerzési segélyeknek előlegképen való kiutalványozására, amely célra 10 millió koronát fordítottak. Pótlékokat állapított meg a közgyűlés az egyes tisztviselők számára, amíg végre 1918-ban 620/1918. kgy. szám alatt — az alábbi felsorolás szerint — *egészen újonnan megállapította a fizetéseket, az akkori drágaság mértékeinek megfelelően.*

				Fizetés	Lakbér
I. fizetési osztály	1. fokozatában			28.000 K	4.000 K
	2. „			25.000 „	4.000 „
I/a. „	1. „			21.000 „	4.000 „
	2. „			19.000 „	4.000 „
II. „	1. „			18.000 „	3.600 „
	2. „			16.000 „	3.600 „
III. „	1. „			13.000 „	3.000 „
	2. „			12.000 „	3.000 „
IV. „	1. „			10.000 „	3.000 „
	2. „			9.000 „	3.000 „
V. „	1. „			8.000 „	2.400 „
	2. „			7.500 „	2.400 „
VI. „	1. „			6.800 „	2.000 „
	2. „			6.400 „	2.000 „
VII. „	1. „			6.000 „	1.600 „
	2. „			5.600 „	1.600 „
	3. „			5.200 „	1.600 „
VIII. „	1. „			4.600 „	1.300 „
	2. „			4.300 „	1.300 „
	3. „			4.000 „	1.300 „
IX. „	1. „			3.800 „	1.000 „
	2. „			3.600 „	1.000 „
	3. „			3.400 „	1.000 „
X. „	1. „			3.000 „	1.000 „
	2. „			2.800 „	1.000 „
	3. „			2.600 „	1.000 „
XI. „	1. „			2.400 „	900 „
	2. „			2.200 „	900 „
	3. „			2.000 „	900 „

*

A fizetéseken kívül a rendkívüli munkák díjazásával is próbált a közgyűlés az alkalmazottak anyagi helyzetén javítani, majd például az ideiglenes hivatalnokokat egy-egy fizetési osztállyal előléptette, a nyugdíjasok számára pedig 20%-os nyugdíjpótlékot engedélyezett.

A törvényhatósági bizottság közgyűlése 1918-ban még az ideiglenes hivatalnokok fizetését is újból megállapította, mégpedig az 1908. évi fizetési skála helyett I—X. fizetési osztállyal, az alábbi javadalmazással:

I. fizetési osztályban	300 K	havi fizetés,	250 K	negyedévi lakbér
II. « «	270 «	«	250 «	«
III. « «	250 «	«	200 «	«
IV. « «	225 «	«	200 «	«
V. « «	200 «	«	200 «	«
VI. « «	180 «	«	150 «	«
VII. « «	150 «	«	150 «	«
VIII. « «	120 «	«	120 «	«
IX. « «	100 «	«	100 «	«
X. « «	100 «	—	«	«

*

1918-ban kérte a közgyűlés a kormányhatóság jóváhagyását *a státuszrendezési program hátralevő részének az engedélyezésére*, azonban egy újabb határozatával hatályon kívül helyezte a régi határozatot és ismét *új programot* készített.

Időközben, 1918. évi október hó 31-én végetért a világháború. A forradalom kormányának belügyminisztere a székesfővárosi köztisztviselői kar támogatásának biztosítása céljából 1918. november 7-én leiratot intézett a fővároshoz, amelyben a közigazgatási alkalmazottak anyagi helyzetének javítása, a közigazgatási alkalmazottak státuszrendezése, az ideiglenes hivatalnokok helyzetének javítása és az altisztek és szolgák anyagi helyzetének javítása, végül a nyugdíjasok anyagi helyzetének javítása ügyében hozott *összes közgyűlési határozatokat együttesen jóváhagyta* és így azokat a székesfőváros végre is hajtotta. A minisztérium 1918. december hónapban az összes közalkalmazottak részére *személyenkint egységesen havi 300 korona drágasági segélyt engedélyezett*. A családi pótlékot pedig felemelte a kétszeresére és az igényjogosultak számát is kiterjesztette.

A forradalmi események ideiglenesen megszüntették a székesfőváros törvényhatósági bizottságának a munkáját és az átmeneti időben *a tanács* intézkedett még olyan ügyekben is, amelyek tulajdonképpen a közgyűlés hatáskörébe tartoznak.

*

Az 1919. januári *»néptörvény«* Budapest közigazgatásának élére egy úgynevezett *»néptanácsot«* állított, amelynek tagjai: a polgármester, az alpolgármesterek, a tanácsnokok, az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, a tiszti főorvos, a főszámvevő, a statisztikai hivatali igazgató, valamint a kerületi elöljárók voltak, azonkívül a belügyminiszter által kiküldött 24 tanácsstag.

Ez a »néptanács« 1919. február 16-án alakult meg és az alakuló ülésen megállapították az ügyrendet, valamint elkülönítették egymástól a néptanács és a székesfővárosi tanács hatáskörét. Megalakították a személyzeti, jogügyi, pénzügyi, gazdasági, műszaki, kultúrpolitikai, közegészségügyi és közéleti bizottságokat is.

A főváros tanácsa bejelentette a néptanácsnak, hogy a közigazgatási alkalmazottak kielégítő státusrendezése ügyében 1919. február 4-én elhatározta a székesfőváros tisztviselői státusának *arányosítását*. Ennek a határozatnak megfelelően a tisztviselői státus ismét *elég lényeges változáson ment át*, amelyet a következőkben fogunk ismertetni. A néptanácsi határozat a magasabb fizetési osztályokba előlépő tisztviselőknek új várakozási idejét 1917. július 1-től kezdve állapította meg.

Azonkívül a néptanács a közigazgatási végleges tiszti alkalmazottak létszámába felvette a *női alkalmazottakat is* és 40 csoportvezetőnői állást szervezett a IX., 40 I. osztályú kezelőnői állást a X. és 40 II. osztályú kezelőnői állást a XI. fizetési osztályba.

Kimondotta a néptanács, hogy »a közigazgatási létszámba tartozó mindazokon a szakokon, amelyekbe a bejutás az illető szakokra megkívánt elméleti minősítés igazolása esetén a nőknek is lehetséges, az ideiglenes szolgálatot teljesítő női alkalmazottak részére megfelelő számú végleges állások szerveztessenek és utasítja a tanács I. ügyosztályt, hogy az állásoknak átszervezése kérdésében mielőbb tegyen előterjesztést.«

*

Egyébként összehasonlításképpen közöljük az alábbiakban a néptanács által átszervezett új állásokat, szembeállítva az 1918. évi helyzettel. Nem mellőzhetjük annak kifejezését, hogy a tisztviselői karra nézve ilyen előnyös változások elrendelésében *bizonyos politikai motívumok is közrejátszottak*, azonban tárgyilagosan megállapíthatjuk, hogy a székesfőváros tisztviselőit, igen szórványos kivételektől eltekintve, még ilyen eszközökkel sem tudták a forradalmi kormányrendszerek a felforgató eszmék szolgálatába állítani.

*

Az alábbi kimutatás világosan tárja eléink a változásokat :

1. *A tanácsfi fogalmazói szakon* a főjegyzői állásokat az V., a tanácsjegyzői állásokat a VI. és VII., a tanácsfi fogalmazói állásokat pedig a VIII. és a IX. fizetési osztályokba sorozták. Megszüntették a polgármesteri titkári állást, továbbá az üresedésben levő egyik szakelőadó állást, valamint a X. fizetési osztályba tartozó 20 tanácsfi segédfogalmazói állást. A polgármesteri titkári állás helyett szerveztek egy tanácsjegyzői állást a VII. fizetési osztályba

a szakelőadói állás helyett egy tanácsjegyzői állást a VI. fizetési osztályba, a tanácsi segédfogalmazói állásokat pedig a létszámnak megfelelő arányban magasabb állásokká szervezték át. Ennek következtében a tanácsi fogalmazói szak létszáma, az 1918. évi státuszrendezés alapján megállapított létszámmal összehasonlítva, a következő :

1918-ban :

- 1 polgármester I. fiz. oszt.
- 2 alpolgármester I/a. fiz. oszt.
- 1 állandó alpolgármesteri hatáskörrel és címmel felruházott tanácsnok I/a. fiz. oszt.
- 16 tanácsnok IV—III. fiz. oszt.
- 10 kerületi előjáró IV—III. fiz. oszt.
- 30 főjegyző VI.—V. fiz. oszt.
- 56 tanácsjegyző VIII—VII. fiz. oszt.
- 64 tanácsi fogalmazó IX. fiz. oszt.
- 20 tanácsi segédfogalmazó X. fiz. oszt.

1919-ben :

- 1 polgármester I. fiz. oszt.
- 2 alpolgármester I/a. fiz. oszt.
- 1 állandó alpolgármesteri hatáskörrel és címmel felruházott tanácsnok I/a. fiz. oszt.
- 14 tanácsnok IV—III. fiz. oszt. (2 műszaki tanácsnok a mérnöki szakon)
- 10 kerületi előjáró IV—III. fiz. oszt.
- 32 főjegyző V. fiz. oszt.
- 37 tanácsjegyző VI. fiz. oszt.
- 37 tanácsjegyző VII. fiz. oszt.
- 34 tanácsi fogalmazó VIII. fiz. oszt.
- 32 tanácsi fogalmazó IX. fiz. oszt.

2. Az *árvaszéki fogalmazói szakon* ugyancsak megszüntették az árvaszéki segédfogalmazói állásokat és azokat megfelelő arányban magasabb állásokká szervezték át; az árvaszéki fogalmazói állást a IX. és VIII., a jegyzői állást a VII. fizetési osztályba sorozták. A létszám a következőképen alakult :

1918-ban :

- 1 árvaszéki elnök II. fiz. oszt.
- 2 árvaszéki elnökhelyettes III. fiz. oszt.
- 8 árvaszéki ülnök V—IV. fiz. oszt.
- 3 árvaszéki főjegyző VI. fiz. oszt.
- 6 árvaszéki jegyző VIII—VII. fiz. oszt.
- 5 árvaszéki fogalmazó IX. fiz. oszt.
- 5 árvaszéki segédfogalmazó X. fiz. oszt.

1919-ben :

- 1 árvaszéki elnök II. fiz. oszt.
- 2 árvaszéki elnökhelyettes III. fiz. oszt.
- 5 árvaszéki ülnök IV. fiz. oszt.
- 3 árvaszéki ülnök V. fiz. oszt.
- 3 árvaszéki főjegyző VI. fiz. oszt.
- 6 árvaszéki jegyző VII. fiz. oszt.
- 5 árvaszéki fogalmazó VIII. fiz. oszt.
- 5 árvaszéki fogalmazó IX. fiz. oszt.

3. A *tiszti ügyészi szakon* a tiszti alügyészi állások közül 4-et a VI. és 4-et a VII. fizetési osztályba soroztak be, az ügyészi I. osztályú fogalmazót a VIII. az ügyészi II. osztályú fogalmazót a IX. fizetési osztályba sorozták be, egyúttal pedig megszüntették az ügyészi szak létszámába tartozó állásokra az I.—III. osztályú megkülönböztetést. Kimondották a határozatban, hogy azt az ügyészi fogalmazót, aki megválasztása idején ügyvédi oklevéllel bírt vagy azt időközben megszerzi, megválasztása vagy az oklevél megszerzését követő hó 1-vel a VIII. fizetési osztályba kell besorozni,

illetőleg előléptetni. Ezek szerint a tiszti ügyészi szak létszáma a következőképen alakult :

1918-ban :

1 tiszti főügyész II. fiz. oszt.
 1 tiszti főügyész-helyettes III. fiz. oszt.
 4 I. oszt. tiszti ügyész IV. fiz. oszt.
 4 II. oszt. tiszti ügyész V. fiz. oszt.
 3 I. oszt. tiszti alügyész VI. fiz. oszt.
 3 II. oszt. tiszti alügyész VII. fiz. oszt.
 2 III. oszt. tiszti alügyész VIII. fiz. oszt.
 2 ügyészségi I. oszt. fogalmazó IX. fiz. oszt.
 1 ügyészségi II. oszt. fogalmazó X. fiz. oszt.

1919-ben :

1 tiszti főügyész II. fiz. oszt.
 1 tiszti főügyész-helyettes III. fiz. oszt.
 4 tiszti ügyész V. fiz. oszt.
 4 tiszti alügyész VI. fiz. oszt.
 4 tiszti alügyész VII. fiz. oszt.
 2 ügyészi fogalmazó VIII. fiz. oszt.
 1 ügyészi fogalmazó IX. fiz. oszt.

4. *A mérnöki szakon:* a két műszaki ügyosztályt vezető tanácsnokok állását ebbe a szakba vették át, a műszaki főtanácsosi állásokat az V., a főmérnöki állásokat a VI. és VII., a mérnöki állásokat pedig a VIII. és IX. fizetési osztályokba sorozták be, megszüntetve egyúttal a mérnöki szakhoz tartozó állások I.—II. osztályú megkülönböztetését. Ezek szerint a mérnöki létszám a következőképen alakult :

1918-ban :

20 műszaki főtanácsos V—IV. fiz. oszt.
 27 műszaki tanácsos VI. fiz. oszt.
 24 I. oszt. főmérnök VII. fiz. oszt.
 23 II. oszt. főmérnök VIII. fiz. oszt.
 24 I. oszt. mérnök IX. fiz. oszt.
 23 II. oszt. mérnök X. fiz. oszt.

1919-ben :

2 tanácsnok IV—III. fiz. oszt.
 15 műszaki főtanácsos IV. fiz. oszt.
 20 műszaki tanácsos V. fiz. oszt.
 25 főmérnök VI. fiz. oszt.
 27 főmérnök VII. fiz. oszt.
 27 mérnök VIII. fiz. oszt.
 23 mérnök IX. fiz. oszt.

5. *A vegyészeti szakon:* a vegyészeti intézet igazgatójának állását a III., az aligazgatói állást a IV., az osztályos fővegyészek állását az V. a fővegyészi állásokat a VI—VII., a vegyész állásokat pedig a VIII—IX. osztályokba sorozták, megszüntetve az I—II. osztályú megkülönböztetést. Ezek után a vegyészeti szak létszáma a következőképen alakult :

1918-ban :

1 vegyészeti intézeti igazgató IV. fiz. oszt.
 1 vegyészeti intézeti aligazgató V. fiz. oszt.
 5 osztályos fővegyész VI. fiz. oszt.
 5 I. oszt. fővegyész VII. fiz. oszt.
 5 II. oszt. fővegyész VIII. fiz. oszt.
 4 I. oszt. vegyész IX. fiz. oszt.
 4 II. oszt. vegyész X. fiz. oszt.

1919-ben :

1 vegyészeti intézeti igazgató III. fiz. oszt.
 1 vegyészeti intézeti aligazgató IV. fiz. oszt.
 5 osztályos fővegyész V. fiz. oszt.
 5 fővegyész VI. fiz. oszt.
 5 fővegyész VII. fiz. oszt.
 4 vegyész VIII. fiz. oszt.
 4 vegyész IX. fiz. oszt.

6. *Az orvosi szakon:* csupán annyi változás állott elő, hogy a kerületi orvosi állások felét a VII., a másik felét pedig a VIII. fizetési osztályba sorozták be. Ilymódon az orvosi szak létszáma a következő lett:

1918-ban :

1 tiszti főorvos II. fiz. oszt.
1 tiszti főorvoshelyettes III. fiz. oszt.
12 tiszti orvos IV. fiz. oszt.
12 tiszti orvos V. fiz. oszt.
11 kerületi orvos VIII. fiz. oszt.
11 kerületi orvos IX. fiz. oszt.

1919-ben :

1 tiszti főorvos II. fiz. oszt.
1 tiszti főorvoshelyettes III. fiz. oszt.
12 tiszti orvos IV. fiz. oszt.
12 tiszti orvos V. fiz. oszt.
11 kerületi orvos VII. fiz. oszt.
11 kerületi orvos VIII. fiz. oszt.

7. *A Széchenyi-gyógyfürdő* orvosának állását átszervezték a VII. illetve VI. fizetési osztályba.

8. *A fertőtlenítő intézeti igazgató és aligazgatók* létszámát a következőképpen osztották meg: 1 fertőtlenítő intézeti igazgató a IV. fizetési osztályba, 2 fertőtlenítő aligazgató az V. fizetési osztályba került.

9. *A bakteriológiai orvosi szakon* az igazgató állását az V., a 2 osztályvezetőt a VI. és VII., a 2 szaksegédét pedig a VIII. és IX. fizetési osztályba sorozták.

10. *A népjóléti központi igazgató* állását az V. fizetési osztály helyett az V—IV. fizetési osztályba helyezték.

11. *A statisztikai tudományos szakon:* a segédtitkári állást a VII., a fogalmazói állásokat felerészben a VIII. és felerészben a IX. fizetési osztályba sorozták, megszüntetve az I. és II. osztályú megkülönböztetést. Ilymódon a statisztikai tudományos szakon a következő létszámot látjuk:

1918-ban :

1 statisztikai hivatali igazgató III. fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali aligazgató IV. fiz. oszt.
2 statisztikai hivatali fogalmazó X—IX fiz. oszt.

1919-ben :

1 statisztikai hivatali igazgató III. fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali aligazgató IV fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali titkár VI—V. fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali segédtitkár VII. fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali fogalmazó VIII. fiz. oszt.
1 statisztikai hivatali fogalmazó IX. fiz. oszt.

12. *A könyvtári tudományos szakon:* a könyvtári igazgató állását a IV. fizetési osztályba, az aligazgatót a VI. és V. fizetési osztályokba sorozták, a két segédkönyvtárosi állást megszüntették és helyette

magasabb állásokat szerveztek. A könyvtári tudományos szak létszáma tehát a következőképpen alakult:

1918-ban :

1 könyvtári igazgató V—IV. fiz. oszt.
1 aligazgató VI. fiz. oszt.
1 főkönyvtáros VII—VI. fiz. oszt.
2 I. oszt. könyvtáros VIII. fiz. oszt.
1 II. oszt. könyvtáros IX. fiz. oszt.
2 segéd-könyvtáros X. fiz. oszt.

1919-ben :

1 könyvtári igazgató IV. fiz. oszt.
1 könyvtári aligazgató VI.—V. fiz. oszt.
2 főkönyvtáros VII—VI. fiz. oszt.
2 könyvtáros VIII. fiz. oszt.
2 könyvtáros IX. fiz. oszt.

13. *A levéltári tudományos szakon:* a főlevéltárosi állást a IV., a levéltárosi állások egyikét a VI. és az V., a másikat pedig a VII., VI. és V. fizetési osztályba sorozták be, megszüntetvén az I., és II. osztályú megkülönböztetést. A létszám tehát a következőképpen alakult:

1918-ban :

1 főlevéltáros V—IV. fiz. oszt.
2 levéltáros VII—VI. fiz. oszt.
1 I. oszt. allelevéltáros VIII. fiz. oszt.
1 II. oszt. allelevéltáros IX. fiz. oszt.

1919-ben :

1 főlevéltáros IV. fiz. oszt.
1 levéltáros VI—V. fiz. oszt.
1 levéltáros VII—VI—V. fiz. oszt.
1 allelevéltáros VIII. fiz. oszt.
1 allelevéltáros IX. fiz. oszt.

14. *Az erdészeti szakon:* az erdész állását a IX. fizetési osztályba sorozták be, megadván neki a lehetőséget, hogy a VIII. fizetési osztályba sorozott főerdéshi állást is elnyerheti.

15. *Az állatorvosi szakon:* megváltoztatták az állategészségügyi igazgató elnevezést és állását állategészségügyi főtanácsos elnevezéssel a IV., az aligazgatókét állategészségügyi tanácsos elnevezéssel az V., a főállatorvosokét a VI. és a VII., az állatorvosokét a VIII. és IX. fizetési osztályokba sorozták, valamint szerveztek egy V. és IV. fizetési osztályokba tartozó állategészségügyi telepi igazgatói állást, ugyancsak állatorvosi képesítéshez kötve. Ennek folytán az állategészségügyi szak létszáma a következőképpen alakult:

1918-ban :

1 állategészségügyi igazgató V—IV. fiz. oszt.
4 állategészségügyi aligazgató VI. fiz. oszt.
9 I. oszt. főállatorvos VII. fiz. oszt..
9 I. oszt. főállatorvos VIII. fiz. oszt.
14 I. oszt. állatorvos IX. fiz. oszt.
13 I. oszt. állatorvos X. fiz. oszt.

1919-ben :

1 állategészségügyi főtanácsos IV. fiz. oszt.
4 állategészségügyi tanácsos V. fiz. oszt.
12 I. oszt. főállatorvos VI. fiz. oszt.
12 II. oszt. főállatorvos VII. fiz. oszt.
11 I. oszt. állatorvos VIII. fiz. oszt.
10 II. oszt. állatorvos IX. fiz. oszt.
1 állategészségügyi telepi igazgató V—IV. fiz. oszt.

16. *A műszaki tiszti szakon:* szerveztek 9 műszaki I. osztályú felügyelői állást a VI., 9 műszaki II. osztályú felügyelőit a VII. fizetési osztályba,

megszüntetve egyúttal 13 műszaki II. osztályú tiszti állást a XI. fizetési osztályban. Ilymódon a műszaki tiszti szak létszáma a következőképen alakult :

1918-ban :

6 műszaki I. oszt. főtitst VIII. fiz. oszt.
13 műszaki II. oszt. főtitst IX. fiz. oszt.
13 műszaki I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.

1919-ben :

9 műszaki I. oszt. felügyelő VI. fiz. oszt.
9 műszaki II. oszt. felügyelő VII. fiz. oszt.
9 műszaki I. oszt. főtitst VIII. fiz. oszt.
10 műszaki II. oszt. főtitst IX. fiz. oszt.
8 műszaki tiszt X. fiz. oszt.

17. *A számvevőségi szakon:* megszüntettek a XI. fizetési osztályba sorozott 40 számvevőségi II. osztályú tiszti állást és ezek helyett magasabb állásokat szerveztek. Ilymódon a számvevőségi szak létszáma a következőképen alakult :

1918-ban :

1 főszámvevő III. fiz. oszt.
1 h. főszámvevő IV. fiz. oszt.
10 számvevőségi főtanácsos V. fiz. oszt.
23 számvevőségi I. oszt. számtanácsos VI. fiz. oszt.
23 számvevőségi II. oszt. számtanácsos VII. fiz. oszt.
32 I. oszt. számvevőségi főtitst VIII. fiz. oszt.
32 II. oszt. számvevőségi főtitst IX. fiz. oszt.
39 I. oszt. számvevőségi tiszt X. fiz. oszt.
40 II. oszt. számvevőségi tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 főszámvevő III. fiz. oszt.
1 főszámvevőhelyettes IV. fiz. oszt.
15 számvevőségi főszámtanácsos V. fiz. oszt.
30 számvevőségi I. oszt. számtanácsos VI. fiz. oszt.
40 számvevőségi II. oszt. számtanácsos VII. fiz. oszt.
40 számvevőségi I. oszt. főtitst VIII. fiz. oszt.
40 számvevőségi II. oszt. főtitst IX. fiz. oszt.
34 számvevőségi tiszt X. fiz. oszt.

18. *Az adóhivatali szakon:* megszüntették a 14 adóhivatali II. osztályú tiszti állásokat és átszervezték magasabb állásokká ; ilymódon az adóhivatali szak létszáma a következőképen alakult :

1918-ban :

1 adóhivatali igazgató IV. fiz. oszt.
11 adóhivatali főszámtanácsos V. fiz. oszt.
23 adóhivatali I. oszt. számtanácsos VI. fiz. oszt.
23 adóhivatali II. oszt. számtanácsos VII. fiz. oszt.
33 adóhivatali I. oszt. főtitst VIII. fiz. oszt.
34 adóhivatali II. oszt. főtitst IX. fiz. oszt.
36 adóhivatali I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
8 adóhivatali II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 adóhivatali igazgató IV. fiz. oszt.
15 adóhivatali főszámtanácsos V. fiz. oszt.
30 adóhivatali I. oszt. számtanácsos VI. fiz. oszt.
40 adóhivatali II. oszt. számtanácsos VII. fiz. oszt.
40 adóhivatali I. oszt. főtitst VIII. fiz. oszt.
40 adóhivatali II. oszt. főtitst IX. fiz. oszt.
33 adóhivatali tiszt X. fiz. oszt.

18. *A pénztári szakon:* megszüntették a 13 II. osztályú tiszti állást és átszervezték magasabb állásokká. Ily módon a létszám a következőképpen alakult :

1918-ban :

1 pénztári igazgató IV. fiz. oszt.
4 pénztári aligazgató V. fiz. oszt.
7 I. oszt. főpénztáros VI. fiz. oszt.
7 II. oszt. főpénztáros VII. fiz. oszt.
11 I. oszt. pénztáros VIII. fiz. oszt.
11 II. oszt. pénztáros IX. fiz. oszt.
13 pénztári I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
13 pénztári II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 pénztári igazgató IV. fiz. oszt.
5 pénztári aligazgató V. fiz. oszt.
10 I. oszt. főpénztáros VI. fiz. oszt.
13 II. oszt. főpénztáros VII. fiz. oszt.
13 I. oszt. pénztáros VIII. fiz. oszt.
13 II. oszt. pénztáros IX. fiz. oszt.
12 pénztári tiszt X. fiz. oszt.

20. *A főpénztári szakon:* létszáma változatlanul 2, mégpedig a VI., V. fizetési osztályban.

21. *A statisztikai közép fokú szakon:* megszüntettek egy statisztikai II. osztályú tiszti állást a XI. fizetési osztályban, illetve átszervezték azt a VI. fizetési osztályban egy statisztikai I. osztályú felügyelői állássá ; ennél fogva a létszám a következő lett :

1918-ban :

2 statisztikai felügyelő VII. fiz. oszt.
1 statisztikai I. oszt. főtitkár VIII. fiz. oszt.
1 statisztikai II. oszt. főtitkár IX. fiz. oszt.
1 statisztikai I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
1 statisztikai II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

2 statisztikai I. oszt. felügyelő VI. fiz. oszt.
1 statisztikai II. oszt. felügyelő VII. fiz. oszt.
1 statisztikai I. oszt. főtitkár VIII. fiz. oszt.
1 statisztikai II. oszt. főtitkár IX. fiz. oszt.
1 statisztikai tiszt X. fiz. oszt.

22. *A könyvtári közép fokú szakon:* megszüntették a XI. fizetési osztályba tartozó 4 könyvtári II. osztályú tiszti állást, ellenben szerveztek egy könyvtári I. osztályú felügyelői állást a VI. és két könyvtári II. osztályú felügyelői állást a VII. fizetési osztályban. Ennél fogva a könyvtári közép fokú szak létszáma a következőképpen alakult :

1918-ban :

3 könyvtári I. oszt. főtitkár VIII. fiz. oszt.
3 könyvtári II. oszt. főtitkár IX. fiz. oszt.
3 könyvtári I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
4 könyvtári II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 könyvtári I. oszt. felügyelő VI. fiz. oszt.
2 könyvtári II. oszt. felügyelő VII. fiz. oszt.
3 könyvtári I. oszt. főtitkár VIII. fiz. oszt.
4 könyvtári II. oszt. főtitkár IX. fiz. oszt.
3 könyvtári tiszt X. fiz. oszt.

23. *A levéltári közép fokú szakon:* megszüntettek a XI. fizetési osztályba tartozó 1 levéltári II. osztályú tiszti állást, illetve átszervezték azt a IX. és VIII. fizetési osztályba levéltári I., II. osztályú főtitkár állássá. A létszám a következőképpen alakult :

1918-ban :

1 levéltári I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
1 levéltári II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 levéltári I. oszt. főtitkár VIII. fiz. oszt.
1 levéltári II. oszt. főtitkár IX. fiz. oszt.
1 levéltári tiszt X. fiz. oszt.

24. *A közéletmezési szakon:* megszüntették a XI. fizetési osztályba tartozó 20 életmezési segédtszti állást, illetve a létszámnak megfelelő arányban magasabb állásokká szervezték át. A közéletmezési igazgatói elnevezés helyett a közéletmezési főtanácsos, a közéletmezési aligazgató elnevezése helyett pedig a közéletmezési tanácsos elnevezést állapították meg. Ily módon a létszám a következőképpen alakult:

1918-ban :

- 1 vásárcsarnoki igazgató V—IV. fiz. oszt.
- 1 közvágóhídi igazgató V—IV. fiz. oszt.
- 1 vásárigazgató V—IV. fiz. oszt.
- 14 közéletmezési felügyelő VIII. fiz. oszt.
- 15 közéletmezési X. oszt. tiszt IX. fiz. oszt.
- 19 közéletmezési II. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
- 20 közéletmezési segédtszti XI. fiz. oszt.
- 1 községi lóhúsüzemigazgató V—IV. fiz. oszt.
- 5 közéletmezési aligazgató VI. fiz. oszt.
- 7 közéletmezési felügyelő (fő) VII. fiz. oszt.

1919-ben :

- 6 közéletmezési főtanácsos V—IV. fiz. oszt.
- 13 közéletmezési tanácsos VI. fiz. oszt.
- 17 közéletmezési főfelügyelő VII. fiz. oszt.
- 17 közéletmezési felügyelő VIII. fiz. oszt.
- 17 közéletmezési I. oszt. tiszt IX. fiz. oszt.
- 14 közéletmezési II. oszt. tiszt X. fiz. oszt.

25. *A köztisztasági szakon:* az igazgató állását az V., a főfelügyelőét a VI., a felügyelőét a VII., a főtiszttekét felerészben a VIII., felerészben a IX., a tiszttekét a X. fizetési osztályba sorozták be és megszüntették a két II. osztályú köztisztasági tszti állást a XI. fizetési osztályban, illetve átszervezték magasabb állásokká. Ily módon ennek a szaknak a létszáma a következő lett:

1918-ban :

- 1 köztisztasági igazgató VI—V. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági főfelügyelő VII. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági felügyelő VIII. fiz. oszt.
- 4 köztisztasági főtszti IX. fiz. oszt.
- 2 köztisztasági tszti X. fiz. oszt.
- 2 köztisztasági tszti XI. fiz. oszt.

1919-ben :

- 1 köztisztasági igazgató V. fiz. oszt.
- 2 köztisztasági főfelügyelő VI. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági felügyelő VII. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági I. oszt. főtszti VIII. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági II. oszt. főtszti IX. fiz. oszt.
- 3 köztisztasági tszti X. fiz. oszt.

26. *A tűzoltói szakon:* a tűzoltóparancsnok állását a VI., a főtiszttekét felerészben a VII., felerészben a VIII. fizetési osztályba sorozták be. E szerint a létszám a következő lett:

1918-ban :

- 1 tűzoltóőparancsnok V—IV. fiz. oszt.
- 1 tűzoltóparancsnok VI—VII. fiz. oszt.
- 3 tűzoltóőfőtszti VIII. fiz. oszt.
- 5 tűzoltóőtszti IX. fiz. oszt.
- 2 tűzoltóősegédtszti X. fiz. oszt.

1919-ben :

- 1 tűzoltóőparancsnok V—IV. fiz. oszt.
- 1 tűzoltóparancsnok VI. fiz. oszt.
- 3 tűzoltóőfőtszti I. oszt. VII. fiz. oszt.
- 3 tűzoltóőfőtszti II. oszt. VIII. fiz. oszt.
- 2 tűzoltóőtszti IX. fiz. oszt.
- 2 tűzoltóősegédtszti X. fiz. oszt.

27. *A gazdasági szakon:* megszüntettek egy, a XI. fizetési osztályba tartozó gazdasági II. osztályú tiszti állást, illetve azt átszervezték magasabb állássá. A főfelügyelői állásokat a VII., a gazdasági főtiszt állásokat I. és II. osztályú megjelöléssel, a VIII—IX. fizetési osztályba sorozták.

Egyúttal az *idegenforgalmi hivatal* helyettes gazdasági vezetője részére egy felügyelői állást, a közélélmzési akció áruosztálya könyvelőségének vezetője részére egy-egy újabb felügyelői állást szerveztek a VII. fizetési osztályba. Ilymódon a létszám a következőképpen alakult:

1918-ban :

10 gazdasági főfelügyelő VII—VI. fiz. oszt.
8 gazdasági felügyelő VIII. fiz. oszt.
2 gazdasági főtiszt IX. fiz. oszt.
2 gazdasági I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
1 gazdasági II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

3 gazdasági főfelügyelő V. fiz. oszt.
6 gazdasági főfelügyelő VI. fiz. oszt.
6 gazdasági felügyelő VII. fiz. oszt.
5 gazdasági I. oszt. főtiszt VII. fiz. oszt.
3 gazdasági II. oszt. főtiszt IX. fiz. oszt.
2 gazdasági tiszt X. fiz. oszt.

28. *A kertészeti szakon:* megszüntették a XI. fizetési osztályba tartozó 3 kertészeti II. osztályú tiszti állást; a főtiszteket a IX. és a kertészeti tiszteket a X. fizetési osztályba sorozták, a főfelügyelőket részben a VII., felerészben a VIII. fizetési osztályba, a kertészeti igazgatót az V. és IV. fizetési osztályba sorozták. Ilymódon a kertészeti létszám a következőképpen alakult:

1918-ban :

1 kertészeti igazgató V—IV. fiz. oszt.
1 kertészeti főfelügyelő VII—VI. fiz. oszt.
1 kertészeti felügyelő VIII. fiz. oszt.
3 kertészeti főtiszt IX. fiz. oszt.
3 kertészeti I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
3 kertészeti II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

1 kertészeti igazgató V—IV. fiz. oszt.
1 kertészeti főfelügyelő VI. fiz. oszt.
3 kertészeti I. oszt. felügyelő VII. fiz. oszt.
3 kertészeti II. oszt. felügyelő VIII. fiz. oszt.
2 kertészeti főtiszt IX. fiz. oszt.
2 kertészeti tiszt X. fiz. oszt.

29. *A végrehajtói szakon:* megszüntettek 9 I. osztályú tiszti állást a X., 9 II. osztályú tiszti állást a XI. fizetési osztályban, ezzel szemben szerveztek 6 végrehajtó főfelügyelői állást a VI., 12 végrehajtói felügyelői állást a VII. fizetési osztályba. Ilymódon az új létszám a következő lett:

1918-ban :

15 végrehajtó I. oszt. főtiszt VIII. fiz. oszt.
15 végrehajtó II. oszt. főtiszt IX. fiz. oszt.
24 végrehajtó I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
23 végrehajtó II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

6 végrehajtó főfelügyelő VI. fiz. oszt.
12 végrehajtó felügyelő VII. fiz. oszt.
15 végrehajtó I. oszt. főtiszt VIII. fiz. oszt.
15 végrehajtó II. oszt. főtiszt IX. fiz. oszt.
15 végrehajtó I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
14 végrehajtó II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

30. *A kórházi szakon:* a kórházi főfelügyelői állásokat a VI., a felügyelői állásokat a VII., a főtisztai állásokat pedig a VIII. és IX. fizetési osztályokba sorozták, egyben a kórházi szak létszámát a következőkben állapították meg:

1918-ban :

2 kórházi I. oszt. főfelügyelő VI. fiz. oszt.
2 kórházi II. oszt. főfelügyelő VII. fiz. oszt.
6 kórházi felügyelő VIII. fiz. oszt.
6 kórházi főtiszt IX. fiz. oszt.
13 kórházi I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
17 kórházi II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

4 kórházi főfelügyelő VI. fiz. oszt.
7 kórházi felügyelő VII. fiz. oszt.
9 kórházi I. oszt. főtiszt VIII. fiz. oszt.
10 kórházi II. oszt. főtiszt IX. fiz. oszt.
9 kórházi I. oszt. tiszt X. fiz. oszt.
8 kórházi II. oszt. tiszt XI. fiz. oszt.

31. *A kezelői szakon:* újabb 20 segédhivatali főigazgatói és 20 segédhivatali igazgatói állást szerveztek. A főigazgatói állásokat a VI., az igazgatói állásokat pedig a VII. fizetési osztályba sorozták be. Szerveztek továbbá 6 új kezelőfőtisztai állást és az összesen 160 kezelőfőtisztai állás felét I. osztályú jelzéssel a VIII., felét II. osztályú jelzéssel a IX. fizetési osztályba sorozták. Ezzel szemben megszüntettek 30 I. osztályú kezelőfőtisztai állást a X. és 40 II. osztályú kezelőtisztai állást a XI. fizetési osztályban. Ily módon a kezelői szak létszáma a következőképen alakult:

1918-ban :

10 segédhivatali főigazgató VII—VI. fiz. oszt.
41 segédhivatali igazgató VIII. fiz. oszt.
130 kezelőfőtiszt IX. fiz. oszt.
110 I. oszt. kezelőtiszt X. fiz. oszt.
110 II. oszt. kezelőtiszt XI. fiz. oszt.

1919-ben :

30 segédhivatali főigazgató VI. fiz. oszt.
60 segédhivatali igazgató VII. fiz. oszt.
80 I. oszt. kezelőfőtiszt VIII. fiz. oszt.
80 II. oszt. kezelőfőtiszt IX. fiz. oszt.
80 I. oszt. kezelőtiszt X. fiz. oszt.
70 II. oszt. kezelőtiszt XI. fiz. oszt.

32. *A kerületi szülésznők* részére az addigi 800 korona fizetés és 400 korona lakáspénz javadalmazás helyett évi 1600 korona fizetést és 800 korona lakáspénzt állapítottak meg.

33. *A kerületi városhírák* addigi tiszteletdíját 2000 korona helyett 4000 koronában állapították meg.

*

Amint a fentiekből látjuk, a »néptanács« által keresztülvitt státuszrendezés meglehetősen nagyarányú volt. A főváros tisztviselői kara azonban nem is élvezhette annak előnyeit, mert 1919. március 21-én megszűnt a »néptanács«, felborult minden jogrend és következett a proletárdiktatúra 133 napos uralma...

VI. FEJEZET.

A székesfővárosi alkalmazottak helyzete a nemzeti újjászületés korszakától a pengőérték bevezetéséig.

A bolsevizmus bukása után, 1919. augusztusában csak igen lassan kezdtek rendeződni a viszonyok. Magyarország csonka országgá lett, a főváros közgazdasági élete megakadt, előzönlötték az elszakított területekről származó menekültek, a 4 éves világháború minden tartalékot felemésztett, élelmiszerben, ruházati cikkekben, tüzelőanyagban óriási nélkülözések korszaka következett be, a drágaság napról-napra növekedett, az adóbevételek csökkentek, a pénz értéke állandóan változott, a törvényes rend csak igen lassan alakult ki, hónapokon át román megszállás alatt volt Budapest is. Ez a sívár helyzet tükröződik vissza a székesfővárosi alkalmazottak helyzetében is.

Dr. Homolyai Rezső »A főváros pénzügyei 1919—1931.« című értekezésében, amely ugyancsak Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának »Statisztikai Közlemények« című sorozatában jelent meg, foglalkozik a székesfővárosnak anyagi helyzetével ezekben az esztendőekben. Kimutatja, hogy »a háborús rendkívüli kiadások következtében a székesfőváros háztartásában nagy hiányok mutatkoztak, amelyeknek még nem volt költségvetési fedezetük. A hiányokat ugyanis ideiglenesen kölcsönökből pótolták. A fedezetlen hiányok így 1914-től 1919-ig 231·8 millió koronára szaporodtak.« Ezt a hiányt a főváros nem tudta a maga erejéből fedezni, ezért a kormányhoz fordult segítségért és a háború okozta, valamint a bolsevizmus és a román megszállások által okozott károknak a megtérítését kérte az államtól. Ennek a kérelemnek azonban az állam sem tudott eleget tenni, mert hiszen ezekben az időkben az állam pénzügyi viszonyai is rendezetlenek voltak.

Homolyai könyvében azt is olvashatjuk, hogy »az úgynevezett tanácsköztársaság megszűntekor a főváros pénztára meglehetősen telve volt, mert a szovjet bőven ellátta a fővárosi forradalmi munkás- és katonatanácsot pénzkészlettel. Csakhogy ez a pénz jórészt hamis fehérpénz volt. Azért, amikor 1919. augusztus 15-én a kormány kimondotta a fehérpénz devalvációját, ez a pénzkészlet elértéktelenedett. A 27,951.227·17 korona pénztári készlet egyszerre 12,657.669·24 koronára szállott le.«

A törvényhatósági bizottság közgyűlése ebben az időben szünetelt és ez alatt az idő alatt az egyes üresedésbe jött állások *ideiglenes* betöltéséről előbb a helyettes főpolgármester, utóbb a kormánybiztos, a szolgálati idő sorrendjében, behelyettesítés útján intézkedett.

Így az 1919. évi státuszrendezés folytán és az úgynevezett proletárdiktatúra bukása után előállott politikai helyzet következtében betöltés alá kerülő 19 tanácsjegyzői állásra 19 tanácsi fogalmazót helyettesített be, a nyugdíjazott alpolgármesteri hatáskörrel felruházott tanácsnok helyére a legidősebb tanácsnokot, ennek helyére a legidősebb főjegyzőt, ennek helyére pedig a legidősebb tanácsjegyzőt helyettesítette be.

*

Az alkalmazottak anyagi helyzete azonban rendkívül súlyos volt. A tanács 1919. szeptemberében 108.811/1919—VI. számú tanácsi határozatában megállapította, hogy a székesfőváros életében olyan válságos gazdasági időszak következik, »amelynek leküzdésére rendkívüli áldozatkészséggel és a jobb jövőbe vetett rendíthetetlen bizalom adta lelkierővel a székesfőváros minden lakosának össze kell fognia... Szomorú a mai nemzedékre, szinte végtelenül szomorú az a gazdasági helyzet, amelybe a székesfőváros jutott, de mindannyiunkban meg kell, hogy legyen a kötelességérzeten felül a legteljesebb készség is arra, hogy a gazdasági válság leküzdésére minden irányban minden lehetőt elkövessünk és ha kell, még egyéni szükségletünkkel szemben is lemondást gyakoroljunk midaddig, amíg a gazdasági termelés ismét képes lesz rendelkezésre bocsátani a székesfőváros továbbfejlesztéséhez szükséges anyagi erőt.«

A tanácsnak ez a megállapítása, természetesen, vonatkozott a székesfővárosi alkalmazottakra is. Az alkalmazottak fizetését ekkor túlnyomórészen a kincstár fedezte, háborús és drágasági segély címén. A közalkalmazottak háborús segélyéről szóló 1917. évi XV. tc. a székesfővárosi alkalmazottaknak is biztosította a fizetésük 50—100%-ig terjedő háborús segélyt a kincstár terhére, azonkívül 1919. január 1-től kezdve drágasági segélyt is kaptak, amelyet a kormány időközönként többször felemelt.

Csak hogy az 1919. és 1920. esztendőben a *korona értékvesztése állandóan növekedett*, ami viszont az árak emelkedését is maga után vonta. Azonban, amint közgazdasági íróink megállapítják, az árak emelkedése nem követhette pontosan és elég gyorsan nyomon a korona értékromlását és ez a körülmény egyes társadalmi csoportoknak hallatlan konjunkturális hasznot jelentett. — Azonban még sokkal lassabban követte nyomon ezt az értékromlást a közalkalmazottak fizetésének az emelkedése s így ennek következtében a közalkalmazottak helyzete is napról-napra súlyosabbá vált.

*

A törvényhozás az 1920. évi VIII. tc.-ben gondoskodott a szünetelő székesfővárosi törvényhatósági bizottságnak a pótlásáról olymódon, hogy a *székesfőváros tanácsát jogosította fel arra*, hogy a törvényhatósági bizottság hatáskörében járjon el és élére *dr. Sipőcz Jenő* személyében kormánybiztost állított.

Az így, a törvényhatósági bizottság hatáskörében összeült tanács 28/1920. kgy. szám alatt vette tudomásul a székesfővárosi alkalmazottak ügyében 1919. augusztus eleje óta tett intézkedéseket.

A közgyűlés hatáskörében működő tanács minden lehető eszközt felhasználott az alkalmazottak helyzetének saját hatáskörében keresztülvihető javítására. Így például 205/1921. kgy. számú határozatával *felemelte a rendkívüli munkák díjazását*. A főiskolai minősítéshez kötött állásra megválasztott vagy kinevezett tisztviselőknél 12 korona, az érettségihez kötött állásra megválasztott vagy kinevezett tisztviselőknél 10 korona, a négy középiskola elvégzéséhez kötött állásra megválasztott vagy kinevezett tisztviselőknél, valamint az ideiglenes hivatalnokoknál 8 korona, az altiszti alkalmazottaknál 6 korona rendkívüli óradíjat állapított meg, de kimondta, hogy az óradíjat napi 3 órán túl felszámítani nem lehet. Ennek a rendkívüli munkadíjnak az engedélyezése feltétlenül indokolt volt, mert hiszen a székesfőváros közigazgatási tisztviselői kara a háborús forradalmi és a román megszállás okozta viszonyok között a székesfőváros érdekében *tényleg rendkívül értékes és a hivatalos időktől teljesen független munkát végzett*. Ezt a közgyűlés is elismerte azáltal, hogy az este 8 óra után teljesített munkának a jutalmazásáról még külön is gondoskodott.

A korona akkori értékromlásának illusztrálásául itt említjük meg, hogy pl. a rendkívüli munkák díjazásáról szóló közgyűlési határozatot már egy év múlva új közgyűlési határozat módosította, amely a fenti óradíjösszegeket 20—17—13 és 10 koronában állapította meg, egy újabb esztendő múlva, a 721/1923. kgy. számú határozat az óradíjat általában 100—90—80 koronában állapította meg a főiskolai minősítésű tisztviselőknél, 90—80—70 koronában az érettségi minősítésű tisztviselőknél, 70—60—52 koronában a négy középiskolai osztályú képesítéssel bíró tisztviselőknél. Ez a skála 1923. március 1-től kezdve volt érvényben, de már 6 hónap múlva, 1923. szeptember 1-től kezdve a rendkívüli munkadíjakat a fent közölt összegeknek *pontosan a tízszeresére kellett felemelni*, vagyis 1000—900—800—700—600—500 koronára.

*

Homolyai Rezső idézett könyvében közli ezeknek az esztendőknél költségvetéseit és zárószámadásait. A főváros zárószámadásai ezekben az esztendőknél látszólag kedvezően alakultak, amennyiben

1920-ban	76,563.928 K
1921-ben	353,997.740 «
1922-ben	790,516.413 «
1923-ban	6.386,850.491 «
1924-ben	301.098,126.148 «
1925-ben	124.205,506.657 «
1926-ban	157.928,501.091 «

felesleggel zárultak.

A fővárosi alkalmazottak helyzete azonban mégsem javult. A közgyűlés 1920. augusztus 1-től a székesfővárosi alkalmazottaknak 50%, a nyugdíjasoknak 20% lakbérpótlékot engedélyezett; 1921. szeptember 1-től kezdődően pedig mindazoknak a közigazgatási alkalmazottaknak, akiket a polgármester nevezett ki és akik a drágasági segílyt a kincstár részéről még nem a teljes összegükben kapták meg, havi 350 koronától lefelé terjedő havidíjkiegészítő pótlékot engedélyezett.

Dr. Wolff Károly törvényhatósági bizottsági tag, a székesfőváros törvényhatósága legnagyobb pártjának a vezére, 293/1921. kgy. szám alatt a következő indítványt terjesztette a közgyűlés elé:

»Tekintettel arra a köztudomás szerint is legsúlyosabb anyagi helyzetre, melyben az egész keresztény középosztály, de különösen a köztisztviselői kar a háború kezdete óta szenved s amelyet a két forradalom csak súlyosbított,

tekintettel arra, hogy a magyar köztisztviselői kar s így a székesfőváros tisztviselői kara is, a legsúlyosabb időkben a csekélyszámú sajnálatos kivételektől eltekintve, mindenkor hazafiasan és kiváló kötelességtudással állotta meg a helyét,

tekintettel arra, hogy az ipari munkásság körében egyre nagyobb mértékben indult meg a helyzetük javítására, különösen pedig munkabéreik emelésére irányuló mozgalom,

végül tekintettel arra, hogy e téren számbavehető komoly lépés mindeideig nem történt,

indítványozom: mondja ki a közgyűlés, miszerint utasítja a tanácsot, hogy a székesfővárosi tisztviselők anyagi helyzetének javítása tárgyában mielőbb terjesszen javaslatot a közgyűlés elé.»

*

Ez az indítvány világosan bizonyítja, hogy a székesfővárosi alkalmazottaknak az anyagi helyzete rendkívül súlyos volt. Bizonyos korlátozásokkal egyes fontosabb élelmi és ruházati cikkeket a Fővárosi Alkalmazottak Ruházati és Háztartási Áruraktárából kedvezményes áron és részletfizetésre is vásárolhattak ugyan, de ez mégsem volt kielégítő. A közgyűlés 1921-ben saját költségvetése terhére 50%-os fizetés- és lakbéremelést engedélyezett, azonban *dr. Hegedüs Lóránt* pénzügyminiszter az 1921. évi május 18-án a fővá-

ros pénzügyi helyzetével foglalkozó értekezleten kijelentette, hogy *a fizetés-emeléshez nem fog hozzájárulni*. Ugyancsak Homolyai könyvének a közlése szerint, a pénzügyminiszter ezt az elhatározását azzal indokolta, hogy »*a kormány az árak leszállításával kívánja a gazdasági helyzetet megjavítani*, azért nem lehet fizetésemelésről szó. Ellenkezően, tervezetének keresztülvitelével a viszonyok megváltoznak, amire a háborús és drágasági segélyeket is le lehet majd szállítani vagy teljesen megszüntetni.«

*

A székesfővárosi alkalmazottak helyzete tehát továbbra is rendkívül súlyos volt. A fizetések a viszonyokhoz képest nagyon alacsonyok voltak, úgyhogy az alkalmazottak egy része lemondott a fővárosonál viselt állásáról, vagy fizetés nélküli hosszabb szabadságot kért és más pályákon próbált elhelyezkedni.

Ugyancsak az akkori viszonyokra jellemző, hogy a pénzügyi kormány 1923. január 1-től kezdve a székesfővárosi alkalmazottak *teljes illetmény-kifizetését* váratlanul a fővárosra hárította át, miáltal 13.6 milliárd korona új kiadás fedezéséről kellett a fővárosnak gondoskodnia.

A pénznek ebben az időben való gyors értékváltozását mutatja Homolyai könyvének az az adata is, hogy 1923-ban a villamosvasútjegy ára januárban 30 korona, márciusban 50 korona, áprilisban 80 korona, júniusban 120 korona, júliusban 200 korona, augusztusban 400 korona, majd később 600 korona volt. A közgyűlés a korona gyors értékromlására való tekintettel pedig a fővárosi munkásalkalmazottak bérét március 13-án 20%-kal, április 3-án újabb 15%-kal, július 20-án ismét 20%-kal volt kénytelen emelni.

Az 1923. évi közgyűlések egyikén *dr. Szőke Gyula* törvényhatósági bizottsági tag intézett hosszabb interpellációt a polgármesterhez, a fővárosi alkalmazottak helyzetéről. Ez az interpelláció a következő kérdéseket tartalmazta :

»1. Ismeri a polgármester úr a fővárosi alkalmazottak sanyarú helyzetét, van-e tudomása arról, hogy az alkalmazottak egy része *a szó szoros értelmében véve nélkülözéseknek van kitéve?*

2. Mit szándékozik tenni a polgármester úr, hogy ez a *tarthatatlan állapot* most már haladéktalanul megváltozzék?

3. Hajlandó-e a polgármester úr a törvényhatósági közgyűlés elé még a nyári szünet előtt olyan javaslatokkal jönni, amelyekkel a közalkalmazottak anyagi helyzete rendeztetik?

4. Hajlandó-e a polgármester úr sürgősen eljárni a kormánynál aziránt, hogy az új adótörvények okozta változások következtében a főváros bevételi lehetősége az újabb törvények megalkotásáig rendeletileg aképen szabályoztassék, hogy *a főváros az alkalmazottait tényleg a mai viszonyoknak megfelelően javadalmazhassa?*«

Az interpellációra *dr. Sipőcz Jenő* polgármester nyomban válaszolt és kiemelte, hogy a kérdés megoldását az nehezíti, hogy a székesfőváros bizonyos *junktumban áll az állammal* a köztisztviselők fizetésének rendezése szempontjából. Ezt kellene nézete szerint szétválasztani és a *székesfőváros autonómiáját ebben a kérdésben is kivívni*. Kijelenti, hogy a tanáccsal együtt ő is erre fog törekedni.

Rámutatott továbbá a székesfőváros háztartásának nehéz helyzetére, ami késlelteti a tisztviselőkérdés gyors megoldását, — mégis, a maga részéről ígéretet tett, hogy a kérdés rendezésére vonatkozó előterjesztést a legrövidebb idő alatt a közgyűlés elé fogja hozni és a kormánnyal való tárgyalás után oda fog hatni, hogy a *fizetésrendezés megfelelő módon megoldassék*. (1035/1923. kgy.)

*

Rendkívül jellemző az 1923. évi helyzetre a székesfővárosi közigazgatási és közkórházi alkalmazottak *pótlékainak* (akkori elnevezés szerint »rendkívüli segélyeinek») figyelemmel kísérése. Az erre vonatkozó közgyűlési határozat felhatalmazása alapján a tanács a végleges közigazgatási tiszti személyzet I/a fizetési osztályába tartozó tisztviselői részére 1922. december 1-től 1923. március 16-ig havi 27.500 korona, 1923. március 16-tól 1923. április végéig havi 46.000 korona, 1923. május 1-től kezdve havi 75.000 korona pótlékot állapított meg.

A tanácsnokoknak és a kerületi elöljáróknak, valamint a főlevéltáros részére ezek az összegek 21.000, 36.000, 60.000 koronát tettek ki. A IV. fizetési osztályba tartozó közigazgatási és közkórházi tisztviselők és hivatalnokok, valamint a közkórházak igazgatói 19.500, 33.000, 54.000 koronát, az V. fizetési osztályba tartozók 16.500, 28.000, 46.000 koronát, a VI. fizetési osztályba tartozók 16.000, 26.500, 43.000 koronát, a VII. fizetési osztályba tartozók 14.000, 23.000, 38.000 koronát kaptak rendkívüli segély címen. A rendkívüli segély mértékét a nyugdíjasoknál 1923. május 24-én az utolsó javadalmazás 100%-ban állapították meg.

A *lakáspénzeket* 1923. november 2-án állapították meg olymódon, hogy a polgármester és az I/a fizetési osztályba tartozó tisztviselők részére, amennyiben legfeljebb két családi pótlékuk van, évi 702.000, amennyiben pedig három vagy ennél több családi pótlékuk van, évi 810.000 korona, a II., III. és IV. fizetési osztályokba tartozó tisztviselőknél 648.000, illetve 702.000, továbbá 594.000, illetve 648.000 korona, az V. fizetési osztályba tartozóknál 513.000 korona, illetve 567.000 korona, a VI. fizetési osztályba tartozóknál 459.000 korona, illetve 513.000 korona stb. lakáspénzt utaltak ki.

Ezek a megállapítások azonban egyáltalában nem maradhattak változatlanul és ezért azokat a tanács, a közgyűléstől kapott felhatalmazás alapján, esetről-esetre *mindenkor újabb százalékokkal emelte*.

Ebből az időből tehát *nem lehet a székesfővárosi alkalmazottak fizetését stabil számokban kifejezni*, hiszen a pénz értékének gyors változása következtében odáig romlott a helyzet, hogy már *havonként* kellett megállapítani a fővárosi alkalmazottak illetményeit és nyugdíjait.

*

A kormány megszavaztatta a törvényhozással *a közszolgálati alkalmazottak létszámának csökkentéséről* szóló 1923. évi XXXV. tc.-et. Az ezzel kapcsolatosan szükséges intézkedéseket a közgyűlés 1432/1923. kgy. szám alatt tárgyalta és a székesfővárosi alkalmazottaknak első létszámcsökkenésével kapcsolatban hozott határozatában a következőket jelentette ki:

»Tekintettel arra, hogy a közgyűlés megállapítása szerint a székesfőváros teendői *az igazgatás minden ágában erősen megszorodtak* s ennélfogva a székesfővárosnál a létszámcsökkenés az igazgatás és oktatás zavartalan menetének veszélyeztetése nélkül keresztül nem vezethető, utasítja a közgyűlés a polgármester urat és a tanácsot, miszerint úgy a közigazgatási, mint a közoktatási teendők fennakadás nélkül való további ellátásának biztosítása végett hassanak oda a m. kir. kormánynál, hogy *a létszámcsökkenési törvény a székesfővárosnál egyáltalán ne hajtassék végre*, amennyiben pedig eme törekvésük eredménnyel nem járna, igyekezzenek a székesfővárosra és az alkalmazottakra nézve a legelőnyösebb és legmértányosabb végrehajtást kieszközölni.

Ezzel kapcsolatban kimondja a közgyűlés, hogy a jelen határozattal megadott felhatalmazás a létszámcsökkenésnek a székesfőváros érdekeit minden körülmények között biztosító *mérsékeltbb végrehajtására* vonatkozik. Utasítja ezenfelül a közgyűlés a tanácsot, hogy eljárásának eredményéről, ennek teljes keresztülvitele után, tegyen a közgyűlésnek jelentést.»

Azonban a közgyűlés és a polgármester többszöri közbelépésének ellenére sem lehetett az *első létszámcsökkenést* megakadályozni. A tanács, kötelességéhez híven, erről és a foganatosított intézkedésekről a közgyűlésnek jelentést is tett.

A székesfővárosi alkalmazottak létszámának csökkentése végett a tanács 149 közigazgatási és közkórházi végleges tiszti alkalmazottat, 65 ideiglenes hivatalnokot, 12 kisegítő ideiglenes alkalmazottat, 69 havi- és napidíjas és 3 próbaszolgálatos hivatalnokot, 120 véglegesen kinevezett altisztet és 11 ideiglenes havibéres altisztet szabályszerű elbánás alá vont, illetve a székesfőváros szolgálatából elbocsátott.

*

A következő év, az 1924., még súlyosabbá tette az alkalmazottak helyzetét. Mindenki lázasan figyelte a koronának zürichi jegyzését, amely az év első napjaiban 0-03 volt, februárban már csak 0-02, április 1-én 0-0075, június 1-én pedig 0-0065.

Az 1924. évben a székesfőváros törvényhatósági bizottságának megbízása megszűnt és a kormány mindaddig, amíg az új törvényhatósági bizottság tagjait a választópolgárok meg nem választották, *a székesfőváros tanácsát* hatalmazta fel, hogy átruházott hatáskörben a közgyűlés elé tartozó ügyekben határozatokat hozzon.

A főváros ekkor még képtelen volt az alkalmazottakat fizetni és ezért az állam 75% *előleget* bocsátott *a főváros rendelkezésére*, azonban 1924. júliustól kezdve már ezt az előleget sem folyósította, mert 1924. június 24-én *a kormány keresztülvitte az államháztartás egyensúlyának a helyreállítását a népszövetségi kölcsön felvételével*.

Ebben az időben az értékszámítás alapja már az *aranykorona* (»takarékkorona«) volt. A szorzószám, amellyel az aranykoronát meg kellett szorozni, hogy megkapjuk a papírkorona értékét, 17.000 volt, vagyis *minden aranykoronának 17.000 papírkorona felelt meg*.

*

Az 1104/1924. kgy. szám alatt pedig elhatározta a tanács, hogy a székesfővárosi közigazgatási és közkórházi alkalmazottak és tisztviselők illetményeit, valamint a székesfővárosi közigazgatási és közkórházi nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátási díjait az 1924. július 1-től kezdődőleg, illetőleg 1924. szeptember 1-től kezdődően újból szabályozza, *mégpedig a folytonosan változó koronaérték helyett aranykoronában*. Ez a szabályozás a következőkben állapította meg az illetményeket:

1. a végleges közigazgatási és közkórházi tiszti személyzet részére :

I. fizetési osztály		{		1. fokozat	havi fizetés		900	aranykorona
		{		2.	«	«	825	«
I/a.	«	{		1.	«	«	700	«
		{		2.	«	«	640	«
II.	«	{		1.	«	«	600	«
		{		2.	«	«	540	«
III.	«	{		1.	«	«	380	«
		{		2.	«	«	340	«
IV.	«	{		1.	«	«	300	«
		{		2.	«	«	290	«
V.	«	{		1.	«	«	280	«
		{		2.	«	«	260	«
VI.	«	{		1.	«	«	235	«
		{		2.	«	«	220	«
VII.	«	{		1.	«	«	200	«
		{		2.	«	«	190	«
		{		3.	«	«	180	«

VIII. fizetési osztály	}	1. fokozat	havi fizetés		160 aranykorona
		2. „	„	„	150 „
		3. „	„	„	140 „
IX. „	}	1. „	„	„	135 „
		2. „	„	„	130 „
		3. „	„	„	125 „
X. „	}	1. „	„	„	115 „
		2. „	„	„	110 „
		3. „	„	„	100 „
XI. „	}	1. „	„	„	95 „
		2. „	„	„	90 „
		3. „	„	„	86 „

2. Az ideiglenes hivatalnokok részére :

I. fizetési osztály	havi fizetés		95 aranykorona
II. „	„	„	92 „
III. „	„	„	89 „
IV. „	„	„	86 „
V. „	„	„	83 „
VI. „	„	„	80 „
VII. „	„	„	77 „
VIII. „	„	„	74 „
IX. „	„	„	70 „
X. „	„	„	65 „

3. A havidíjas hivatalnokok részére :

a 19. szolgálati évtől	havi fizetés		88 aranykorona
a 16., 17. és 18. évtől	„	„	82 „
a 13., 14. és 15. évtől	„	„	76 „
a 10., 11. és 12. évtől	„	„	73 „
a 7., 8. és 9. évtől	„	„	70 „
a 4., 5. és 6. évtől	„	„	67 „
a 2. és 3. évtől	„	„	64 „
az 1. évtől	„	„	61 „

Minden alkalmazott kivétel nélkül a fizetésén kívül még *havi 10 aranykorona közlekedési segélyben* is részesült, amely a legutóbbi időig megmaradt.

*

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. tc. értelmében a közgyűlés kimondotta, hogy a közigazgatási tisztviselők, hivatalnokok és egyéb alkalmazottak létszámát a már keresztülvitt első létszámcsökkentéseken felül *újabb vizsgálat alá kell venni* és meg kell állapítani, hogy a közigazgatás zavartalan ellátása végett a fent közölt szervezet keretén belül szakonként mely állások fenntartására van feltétlenül szükség. A vizsgálatnak természetesen a végleges és ideiglenes tiszti, hivatalnoki, valamint az altiszti alkalmazásokra is ki kellett terjeszkednie.

A második létszámcsoökkentésre vonatkozó törvényes rendelkezések végrehajtásával kapcsolatos végleges státusrendezést azonban a közgyűlés határozata szerint a közigazgatás szerveire, ezek hatáskörére és eljárási módjukra irányuló *szervezeti reformnak kell megelőznie* és ezért mindezeknek a munkálatoknak a végrehajtására a közgyűlés külön *ad hoc bizottság* kiküldését határozta el. Kimondotta a közgyűlés, hogy azokat az alkalmazásokat, állásokat, amelyek az *ad hoc bizottság* javaslata alapján a létszám megállapítása alkalmával feleslegeseknek bizonyulnak, meg kell szüntetni és az állások betöltői közül a tisztviselőket, hivatalnokokat és a rendszeres fizetésben részesülő egyéb alkalmazottakat *rendelkezési állományba kell helyezni*. A rendelkezési állományba helyezett alkalmazottaknak az üreSEDésbe jövő állásoknál a többi pályázókkal szemben elsőbbségük van, de a rendelkezési állományba helyezett alkalmazott bármikor kérheti *szabályszerű elbáráS alá vonását*.

*

A már többször idézett Homolyai-féle tanulmányban olvassuk, hogy »az 1925. év az első teljes esztendő, amikor a főváros a maga erejéből fizette az alkalmazottait,« de már az 1924-ben végrehajtott illetményrendezés is meglehetősen nagy plusz-tételt jelentett a főváros költségvetésében.

Az 1926. évi székesfővárosi költségvetés 1500 milliárd korona volt. A valuta ekkor — igaz, hogy a mélyponton, de már stabilizálódott és a székesfőváros jövedelmei megfelelően emelkedtek.

A közgyűlés a már említett határozat alapján foglalkozni kezdett mindenekelőtt a közigazgatási, közkórházi és gazdasági alkalmazottak, valamint a nyugdíjasok és özvegyek *lakáspénzének* újabb megállapításával (65/1926. kgy. sz.). Ez a határozat azért érdemli meg a megemlítést, mert összehasonlítja a fővárosi és az állami alkalmazottak fizetési osztályait. Az összehasonlítás alapján

a székesfővárosi	I. és I/a fizetési osztály megfelel az állami	II. fiz. osztálynak,
«	II. fizetési osztály megfelel az állami	III. «
«	III. és IV. fizetési osztály megfelel az állami	IV. «
«	V—VIII. fizetési osztályok megfelelnek az ugyanilyen állami fizetési osztályoknak,	
«	IX. és X. fizetési osztályok megfelelnek az állami IX. fizetési osztálynak,	
«	XI. fizetési osztály megfelel az állami X. fizetési osztálynak,	
«	ideiglenes hivatalnokok I—V. fizetési osztálya megfelel az állami XI. fizetési osztálynak,	
«	ideiglenes hivatalnokok VI—X. fizetési osztály megfelel az állami kezelők és kezelőnők fizetési osztályának,	
«	tűzoltók fizetése megfelel az állami műszaki altisztek fizetésének stb. stb.	

Ennek az összehasonlításnak a figyelembevételével állapították meg a székesfővárosi alkalmazottak lakáspénzeit is, mégpedig 1925. november 1., 1926. február 1. és 1926. május 1. lakbérnegyedeknek más és más össze-

gekben, mert a lakásbérek fokozatos emelése is évnegyedről-évnegyedre következett be.

Inkább az akkori idők és viszonyok illusztrálásául közöljük a közgyűlés által a végleges tiszti személyzet és az ideiglenes hivatalnokok számára megállapított lakáspénzeket. Ezeknek a megállapítása kétféle kategória alapján történt: az A) alatti lakáspénzt azok kapták, akiknek legfeljebb 2 családi pótlékra van igényjogosultságuk, a B) alatti lakáspénzt pedig azok, akiknek 3 vagy ennél több családi pótlékuk van.

Végleges tiszti személyzet negyedévi lakáspénze (papírkoronában).

- a) Ha legfeljebb két családi pótlékuk van,
b) Ha három, vagy ennél több családi pótlékuk van.

Fiz. oszt.	1925. XI. 1.-én		1926. II. 1.-én		1926. V. 1.-én	
	a)	b)	a)	b)	a)	b)
I. és I/a.	4,288.000	4,948.000	5,031.000	5,804.000	5,773.000	6,661.000
II.	3,958.000	4,288.000	4,644.000	5,031.000	5,329.000	5,773.000
III., IV.	3,629.000	3,958.000	4,257.000	4,644.000	4,885.000	5,329.000
V.	3,134.000	3,464.000	3,676.000	4,063.000	4,219.000	4,663.000
VI.	2,804.000	3,134.000	3,289.000	3,676.000	3,774.000	4,219.000
VII.	2,309.000	2,639.000	2,709.000	3,096.000	3,108.000	3,552.000
VIII.	1,814.000	2,144.000	2,128.000	2,515.000	2,442.000	2,886.000
IX., X.	1,319.000	1,649.000	1,548.000	1,935.000	1,776.000	2,220.000
XI.	1,154.000	1,484.000	1,354.000	1,741.000	1,554.000	1,998.000
<i>Ideiglenes hivatalnokok lakáspénze (papírkoronában)</i>						
I—V.	990.000	1,319.000	1,161.000	1,548.000	1,332.000	799.000
VI—X.	858.000	990.000	1,006.000	1,161.000	1,154.000	693.000

*

A 410/1926. kgy. számú határozat újból megállapította a közigazgatási tisztviselők, hivatalnokok és egyéb alkalmazottak illetményeit, létszámviszonyait, valamint a nyugdíjas alkalmazottak, továbbá az alkalmazottak és nyugdíjasok özvegyei és árvái ellátási díjait. Egyébként ez a közgyűlési határozat aziránt is intézkedett, hogy a tényleges szolgálatban álló közigazgatási tisztviselőknek, hivatalnokoknak és egyéb alkalmazottaknak 1925. évi július 1-től kezdődően már az újonnan megállapított illetményeket kell kiutalni. Ez a közgyűlési határozat tulajdonképpen szintén *általános fizetés- és státuszrendezés jellegével bír*, amelyre alapul szolgált az úgynevezett szanalási törvény, vagyis az 1924. évi IV. tc. és az annak alapján kiadott 50.727/1926., valamint 50.399/1926. B. M. számú belügyminiszteri rendeletek.

*

Ennek az új illetménymegállapításnak az idejében már a magyar közgazdasági élet készült a *pengőértékben való számolásra* és épen azért a közgyűlés már ebben a határozatában kimondotta, hogy a papírkorona-

értékben feltüntetett összegek a pengőszámítás hatálybalépése alkalmával ugyancsak pengőértékre számítandók át.

Minthogy a belügyminiszter a 410/1926. kgy. számú határozatot csak bizonyos módosításokkal volt hajlandó tudomásul venni, a közgyűlés 791/1926. kgy. szám alatt azt újból tárgyalás alá vette.

Külön kívánta hangsúlyozni ez a közgyűlési határozat, hogy a fővárosi végleges státusba tartozó közigazgatási tisztviselőknek és hivatalnokoknak az állásai az I—XI. fizetési osztályokba vannak ugyan sorozva, *ezek a fizetési osztályok azonban nem azonosak az állami tisztviselőknek hasonlóan számozott fizetési osztályaival.*

A közgyűlés által megállapított fizetések az egyes fizetési osztályokban és azokon belül, az egyes fokozatokban, még papírkoronában számítva, a következők voltak:

I. fizetési osztály	{	1. fokozat havi fizetés	25,000.000 K
		2. „ „ „	22,000.000 „
II. „ „	{	1. „ „ „	19,000.000 „
		2. „ „ „	16,000.000 „
III. „ „	{	1. „ „ „	12,000.000 „
		2. „ „ „	10,000.000 „
		3. „ „ „	9,000.000 „
IV. „ „	{	1. „ „ „	8,000.000 „
		2. „ „ „	7,600.000 „
		3. „ „ „	7,200.000 „
V. „ „	{	1. „ „ „	6,800.000 „
		2. „ „ „	6,400.000 „
		3. „ „ „	6,000.000 „
VI. „ „	{	1. „ „ „	5,600.000 „
		2. „ „ „	5,300.000 „
		3. „ „ „	5,000.000 „
VII. „ „	{	1. „ „ „	4,700.000 „
		2. „ „ „	4,500.000 „
		3. „ „ „	4,300.000 „
VIII. „ „	{	1. „ „ „	3,900.000 „
		2. „ „ „	3,750.000 „
		3. „ „ „	3,600.000 „
IX. „ „	{	1. „ „ „	3,450.000 „
		2. „ „ „	3,300.000 „
		3. „ „ „	3,150.000 „
X. „ „	{	1. „ „ „	2,900.000 „
		2. „ „ „	2,750.000 „
		3. „ „ „	2,600.000 „
XI. „ „	{	1. „ „ „	2,400.000 „
		2. „ „ „	2,300.000 „
		3. „ „ „	2,200.000 „

Az egyes fizetési osztályokba a végleges közigazgatási tisztviselők a következőképpen vannak sorozva :

az I. fizetési osztályba a polgármester, a II. fizetési osztályba az alpolgármesterek, a III. fizetési osztályba az árvaszéki elnök, tiszti főügyész, tiszti főorvos, tanácsnokok, kerületi elöljárók, főszámvevő, főlevéltáros és statisztikai hivatali igazgató, a IV., fizetési osztályba az árvaszéki elnök-helyettes, a tiszti főügyész-helyettes és a tiszti főorvos-helyettes stb.

Kimondotta a közgyűlés, hogy az átszervezéskor senki sem kaphat kisebb javadalmazást, mint azelőtt és ezért az esetleges különbözetet *személyi pótlékként* kapják meg az érdekeltek.

*

Az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész és tiszti főorvos havi 3,000.000 korona, az árvaszéki elnök helyettese, a tiszti főügyész helyettese havi 2,000.000 korona, a főszámvevő havi 2,000.000 korona személyi pótlékban, a tanácsnokok és kerületi elöljárók a III. fizetési osztály 1. fokozatában eltöltött három év után havi 3,000.000 korona *nyugdíjba beszámítható személyi pótlékban részesülnek*. A tűzoltók tisztikara 1,000.000 koronától 300.000 koronáig csökkenő, de nyugdíjba be nem számítható *rangpótlóját* kapnak. A teljes főiskolai képzettséggel bíró ideiglenes hivatalnokok havi 500.000 korona, nyugdíjba be nem számítható *főiskolai pótlékban* részesülnek. A *hadipótlék* 90.000 korona a végleges tiszti alkalmazottak részére, míg az ideiglenes hivatalnokok, altisztek és tűzoltók 45.000 korona hadipótlékot kapnak.

A közigazgatási összes tisztviselők, hivatalnokok és egyéb alkalmazottak *havi 170.000 korona közlekedési segélyben is részesülnek*. A családi pótlékok összege : 170.000, 155.000, 140.000 és 120.000 korona.

*

A székesfővárosi közigazgatási végleges tisztviselők, hivatalnokok és egyéb alkalmazottak *státusát is ez a közgyűlési határozat állapította meg*. Az új státus megállapítása következtében az eddigi helyzettől eltérőleg :

a) a *fogalmazási szakon* : az alpolgármesteri állások a II. fizetési osztályba, az összes tanácsnoki (tanácsnok-főjegyzői) és ker. elöljárói állások a III. fizetési osztályba soroztatnak. Az V. fizetési osztályba sorozott főjegyzői állások a IV. fizetési osztályba sorozott I. osztályú főjegyzői és az V. fizetési osztályba sorozott II. osztályú főjegyzői állásokra szerveztetnek át. A X. fizetési osztályban visszaállították a *segédfogalmazói* állást ;

b) az *árvaszéki szakon* : az árvaszéki elnök állása a III. fizetési osztály 2. és 1. fokozatába, az árvaszéki elnök helyetteseinek állása a IV. fizetési

osztályba és az ülnökök állása az eddigi I. és II. osztályú ülnök megkülönböztetése és az V. és IV. fizetési osztályok helyett, a IV. fizetési osztályba; az árvaszéki főjegyzői állások, az eddigi VI. fizetési osztály helyett az V. fizetési osztályba, míg a VII. fizetési osztályba sorozott jegyzői állások átszerveztetnek a VI., illetve a VII. fizetési osztályba. A X. fizetési osztályban az árvaszéki segédfogalmazói állásokat is megszervezték.

c) *az ügyészi szakon:* a tiszti főügyész állása a III. fizetési osztály 2. és 1. fokozatába, a tiszti főügyészhelyettes állása a IV. fizetési osztályba soroztatik. A IV. és V. fizetési osztályba sorozott I. és II. osztályú ügyészi állások a IV. fizetési osztályba sorozott ügyészi állásokká, az eddigi alügyészi állások az V., illetve a VI. és VII. fizetési osztályokba sorozott I. és II. osztályú alügyészi állásokká szerveztetnek át. A II. osztályú tiszti alügyész kezdő fizetése a VII. fizetési osztály 3. fokozata és innen a várakozási idő alapján lép elő bezáróan a VI. fizetési osztály 1. fokozatáig. Az V. fizetési osztályba sorozott I. osztályú tiszti alügyészi állás üresedése esetén azonban, a szolgálati sorrend szerint első II. osztályú tiszti alügyész lép elő az V. fizetési osztályba, tekintet nélkül arra, hogy mint II. osztályú tiszti alügyész a VI. vagy esetleg a VII. fizetési osztályban volt. A IX. és X. fizetési osztályokba II. osztályú fogalmazói állásokat szerveztek. Azonkívül kimondotta a közgyűlési határozat, hogy azokat az újonnan megválasztott II. osztályú ügyészi fogalmazókat, akiknek bírói vagy ügyvédi képesítésük van, nem a X., hanem a IX. fizetési osztályba kell besorozni.

d) *a mérnöki szakon:* a X. fizetési osztályban segédmérnöki állások, a műszaki szakon: V. fizetési osztályban főfelügyelői állások, azonkívül pedig a XI. és X. fizetési osztályokba sorozott I. és II. osztályú tiszti állások szervezését mondta ki a közgyűlés;

e) *az orvosi szakon:* a tiszti főorvos állása a III. fizetési osztály 2. és 1. fokozatába, a tiszti főorvos helyettesének állása a IV. fizetési osztályba lett besorozva;

f) *a bakteriológiai szakon:* a szaksegédi állások a VIII., IX., X. fizetési osztályokba kerültek;

g) *a vegyészeti szakon:* az igazgatói állást a IV. fizetési osztályba sorozták. A IV. fizetési osztályba sorozott aligazgatói állás megszűnik, a jelenleg szolgálatot teljesítő aligazgató azonban, míg ezen állását betölti, az aligazgatói címet megtartja. A jövőben az igazgatóhelyettesi tennivalókkal a polgármester bízza meg az osztályos fővegyészek egyikét. A X. fizetési osztályban segédvegyészi állásokat szerveztek;

h) *a statisztikai tudományos szakon:* az igazgatói állás a III. fizetési osztályba, az aligazgatói állás a IV. fizetési osztályba, a titkári állás pedig az V. és VI. fizetési osztályba, míg a statisztikai fogalmazói állás a VIII., IX. és X. fizetési osztályokba került;

i) *a statisztikai középfokú szakon*: az I. és II. osztályú felügyelői és az I. osztályú főtisztai állások megszűntek és helyettük egy felügyelői és egy főtisztai állást a VI—VII., illetve a VIII. és IX. fizetési osztályokba, viszont egy tisztai állást a X—XI. fizetési osztályokba szerveztek ;

j) *a könyvtári tudományos szakon*: az aligazgatói állás ezentúl az V. és VI. fizetési osztály helyett csak az V. fizetési osztályba került, a VII. és VI. fizetési osztályba sorozott két főkönyvtárosi állásból egy állás lett a VI. és egy állás a VII. fizetési osztályban, mégpedig I. és II. osztályú főkönyvtárosi címmel. A X. fizetési osztályba pedig segédkönyvtárosi állást szerveztek ;

k) *a könyvtári középfokú szakon*: a »könyvtári és múzeumi (középfokú)« megjelölést alkalmazta a közgyűlés és ennek megfelelően a külön nyilvántartott egy múzeumi szaktisztai állást a »könyvtári és múzeumi (középfokú)« szak állásai közé, a VIII—IX. fizetési osztályokba sorozta, úgyhogy a múzeumi szak tisztje három-három évenként automatikusan lép elő, bezáróan a VIII. fizetési osztály 1. fokozatáig. A IX. fizetési osztály 3. fokozatába való belépésével pedig főtisztai címet nyer. A X. fizetési osztályba sorozott tisztai állásokat I. és II. osztályú tisztai állásokra szervezte át a X. és XI. fizetési osztályokban ;

l) *a gazdasági szakon*: a szak állásai közé a népszállói igazgató állását is besorozták és pedig a VII. fizetési osztályba ;

m) *a levéltári tudományos szakon*: a főlevéltárosi állás a III. fizetési osztályba, a levéltáros állása a IV—V. fizetési osztályba került. Egy allevéltárosi állást is szerveztek a VI—IX. fizetési osztályokba. A jelenlegi levéltáros szolgálati idejének megfelelően sorozandó be az állásnak megfelelő IV—V. fizetési osztály 1—3. fokozatába. Az allevéltáros a IX. fizetési osztály 3. fokozatából szabályszerű várakozási idő alapján lép elő a VI. fizetési osztály 1. fokozatáig. Az allevéltáros megkívánt minősítése : főiskolai képesítés és az országos levéltári fogalmazói szakvizsga. Kivételesen az allevéltárosi állásra megválasztható az az egyén is, akinek főiskolai képesítése nincs, de van országos levéltári kezelőszakvizsgája. Az illető azonban a VIII. fizetési osztályba csak akkor léphet elő, ha a levéltári fogalmazói szakvizsgát is megszerezte. Azt az újonnan megválasztott allevéltárost, akinek teljes képesítése van, már a megválasztás alkalmával nem a IX., hanem a VIII. fizetési osztályba kell besorozni ;

n) *a levéltári középfokú szakon*: a főtisztai állás megszüntetése mellett 1 tisztai állást szerveztek a VIII—IX. fizetési osztályba. A levéltári tiszt minősítése : gimnáziumi érettségi és országos levéltári kezelőszakvizsga ;

o) *az erdészeti szakon*: a főerdőtanácsos elnevezést erdőfőtanácsosra, a főerdész elnevezést pedig erdőfőmérnökre helyesbítették. Az erdőfőmérnök állása a VIII—X. fizetési osztályokba került ;

p) *az állategészségügyi szakon*: a X. fizetési osztályba segédállatorvosi állást szerveztek ;

r) *a közlelmzési szakon*: a főtanácsosi állásokat az V. és IV. fizetési osztályokba sorozták. A főtanácsosok az V. fizetési osztályból a szabályszerű 3—3 évi várakozási idő alapján előlépnek a IV. fizetési osztály 1. fokozatáig bezárólag. A XI. fizetési osztályba segédtiszt állást szerveztek. Az a segédtiszt, akinek főiskolai képesítése van, megválasztása alkalmával nem a XI., hanem a X. fizetési osztályba kerül ;

s) *a számvevősegi, adóhivatali és pénztári szakokon*: a X. fizetési osztályba sorozott tiszt állások helyett az I. és II. osztályú tiszt állásokat szerveztek a X., illetve a XI. fizetési osztályokba ;

sz) *a köztisztasági szakon*: az V. fizetési osztályba sorozott igazgatói állást az V. és IV. fizetési osztályba szervezték, a X. fizetési osztályba sorozott tiszt állások helyett I. és II. osztályú tiszt állásokat szerveztek a X. és XI. fizetési osztályokba ;

t) *a tűzoltói szakon*: a X. fizetési osztályba sorozott segédtiszt állásokat a X. és XI. fizetési osztályba sorozták. A tűzoltótiszt létszámhoz tartozó állások minősítése: mérnöki oklevél, esetleg középiskolai érettségi. Azt a tűzoltósegédtisztet, akinek megválasztásakor mérnöki képesítése van, a X. fizetési osztályba kell besorozni ;

u) *a gazdasági és kertészeti szakokon*: a X. fizetési osztályba sorozott tiszt állások helyett I. és II. osztályú tiszt állásokat szerveztek a X. és XI. fizetési osztályokba ;

v) *az állat- és növénykerti szakon*: a X. fizetési osztályba szervezett tiszt állás a X. és XI. fizetési osztályokba került ;

z) *a tüdőbeteggondozói szakon*: egy I. osztályú és egy II. osztályú gondozónői állást szerveztek. Ezeknek az állásoknak szervezésével egyidejűen azonban a bakteriológiai intézetnél, a tüdőbeteggondozó intézmény működésével kapcsolatosan felmerülő teendők elvégzésére már engedélyezett két ideiglenes jellegű állás megszűnt.

Egyúttal elrendelte a közgyűlés, hogy a székesfőváros üzemeihez, vállalataihoz, intézményeihez beosztott közigazgatási tisztviselőket, illetve hivatalnokokat fokozatosan *vissza kell rendelni* közigazgatási szolgálatra, vagy ha jelenlegi beosztásukban nem nélkülözhetők, a közigazgatási szolgálatból el kell bocsátani és végleges jelenlegi beosztásuk ágazata terhére alkalmazni.

Mindezeknek, valamint a keresztülvitt létszámcsökkentés eredményeinek figyelembevételével a székesfővárosi közigazgatási tiszt személyzet létszáma az egyes szakok szerinti felsorolásban az 1926. évben (a csökkentés után) a következőképen alakult :

	Az 1926. évi létszámcsök- kentés előtti létszám	A békebeli létszám	A javasolt lét- számcsökken- tés után kialakuló új létszám
1. Fogalmazói	176	168	173
2. Árvaszéki	29	23	29
3. Ügyészi	17	15	17
4. Mérnöki	122	122	122
5. Műszaki	39	25	37
6. Orvosi	47	40	47
7. Fertőtlenítői	2	1	2
8. Fürdői	1	2	1
9. Bakteriológiai	5	7	5
10. Vegyészet	22	15	22
11. Statisztikai (tudományos)	5	4	5
12. Statisztikai (középfokú)	3	5	3
13. Könyvtári (tudományos)	7	5	7
14. Könyvtári és múzeumi (középfokú)	16	6	16
15. Levéltári (tudományos)	2	3	3
16. Levéltári (középfokú)	2	—	1
17. Erdészeti	3	3	3
18. Állategészségügyi	43	43	43
19. Közélelmezési	68	64	66
20. Számvevőrségi	191	152	187
21. Adóhivatali	199	171	199
22. Pénztári	66	55	66
23. Végrehajtói	77	70	77
24. Köztisztasági	13	6	13
25. Tűzoltói	12	8	12
26. Gazdasági	23	5	23
27. Nyomdai	23	—	23
28. Állat- és növénykert	5	—	5
29. Kertészeti	12	7	12
30. Kórházi (Gazdasági)	41	36	41
31. Kezelői	340	317	330
32. Kezelőnői	92	—	92
33. Gondozónői	10	—	12
34. Gépészi	52	—	52
Összlétszám	1.765	1.378	1.746

*

Meg kell azonban említenünk, hogy a székesfőváros törvényhatósága — autonómiájának védelmében — az 1926. április 30-i közgyűlésen meg-
lehetősen *erélyes hangon tiltakozott a belügyminiszternek a székesfővárosi alkalmazottak javadalmazásával kapcsolatos »önkéntes és az autonómiát sértő« intézkedései ellen és ezt a felfogását alaposan megindokolt felterjesztésben hozta a miniszter tudomására.*

*

760/b/1926. kgy. szám alatt a közgyűlés a tanácsnokok, a tanácsnok főjegyző, az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, a tiszti főorvos és főszámvevő részére minden más címen eddig élvezett összegek betudásával 1926. január 1-től kezdődőleg egyenkint *havi 10 millió*, a kerületi előljárók, a statisztikai hivatali igazgató, a főlevéltáros, továbbá az árvaszéki elnökhelyettes, valamint a tiszti főügyész helyettes részére hasonlóképpen *havi 5 millió* korona működési pótlékot állapított meg, azonban kimondotta azt is, hogy ezeket az összegeket már a nyugdíjszerű ellátásba nem lehet beszámítani.

*

Ezzel véget ért a székesfőváros közigazgatásának a változó korona-értékkel kapcsolatos korszaka, mert 1927. évi január hó 1-től kezdve életbe lépett a pengőértékben való kötelező számolás.

VII. FEJEZET.

A közigazgatási tisztviselők illetményeinek alakulása az 1927. évi január hó 1-től az 1934. évi december hó 31-ig terjedő időben.

A pengőérték bevezetése után átmenetileg *jellendülés* következett, be az ország és a székesfőváros gazdasági helyzetében. Ezt az alkalmat a közgyűlés arra használta fel, hogy a székesfővárosi közigazgatást újból a békebeli nívóra emelje. 1600/1927. kgy. szám alatt *újból megállapította a székesfőváros tisztviselőinek illetményeit*, azonban ezt a határozatát később a 968/1928. kgy. számú határozatával módosította. Mellékesen azt is megemlíthjük, hogy a 966/1928. kgy. számú határozattal a közgyűlés visszaállította a szanálás idejében megszüntetett egy műszaki és 2 jogügyi ügyosztályt is és ezzel kapcsolatban megfelelő állásszervezést is hajtott végre.

Kimondotta a közgyűlés, hogy a jövőben a fogalmazói szak létszámába tartozó *főjegyzői* állások elnevezését *»tanácsi főjegyzői«* elnevezésre változtatja és mind a tanácsi főjegyzői, mind pedig az árvaszéki főjegyzői állásokat *közgyűlési választás útján tölti be*. Ennek folytán a tanácsi főjegyzők és a tanácsjegyzők, továbbá az árvaszéki főjegyzők és az árvaszéki jegyzők *külön-külön létszámot* alkotnak.

*

Az új illetményeket pedig a közgyűlés, ugyancsak havi fizetésekben, a következőképen állapította meg :

I. fizetési osztály	{	1. fokozat havi		2.200 P
		2. „ „		1.936 „
II. „ „	{	1. „ „		1.672 „
		2. „ „		1.408 „
III. „ „	{	1. „ „		1.056 „
		2. „ „		880 „
		3. „ „		792 „
IV. „ „	{	1. „ „		704 „
		2. „ „		669 „
		3. „ „		634 „

V. fizetési osztály	{	1. fokozat havi	598 P
		2. „ „	563 „
		3. „ „	528 „
VI. „ „	{	1. „ „	493 „
		2. „ „	466 „
		3. „ „	440 „
VII. „ „	{	1. „ „	414 „
		2. „ „	396 „
		3. „ „	378 „
VIII. „ „	{	1. „ „	343 „
		2. „ „	330 „
		3. „ „	317 „
IX. „ „	{	1. „ „	310 „
		2. „ „	297 „
		3. „ „	283 „
X. „ „	{	1. „ „	267 „
		2. „ „	253 „
		3. „ „	239 „
XI. „ „	{	1. „ „	221 „
		2. „ „	212 „
		3. „ „	202 „

Ezzel egyidejűleg a közgyűlés az I—III. fizetési osztályokba sorozott főtisztviselők *képviselési, illetve működési pótlékát*, egy belügyminiszteri leirat következtében kénytelen volt csökkenteni, illetve újból megállapítani az alábbiak szerint:

Fizetési osztály	fokozat	Képviselési, illetve működési pótlék havi összege :	
I.	1.	 1.800 P	
	2.	 1.824 „	
II.	1.	 1.128 „	
	2.	 1.152 „	
III.	1.	 704 „	(tanácsnokok, tanácsnok-főjegyző, árvaszéki elnök, tiszti főügyész, tiszti főorvos, főszámvevő),
III.	1.	 304 „	(kerületi előjárók, statisztikai hivatali igazgató, főlevéltáros, árvaszéki elnökhelyettes, tiszti főügyészhelyettes, tiszti főorvos-helyettes),
III.	2.	 720 „	(tanácsnok, tanácsnok-főjegyző, árvaszéki elnök, tiszti főügyész, tiszti főorvos, főszámvevő),
III.	2.	 320 „	(kerületi előjárók, statisztikai hivatali igazgató, főlevéltáros, árvaszéki elnökhelyettes, tiszti főügyészhelyettes, tiszti főorvos-helyettes),
III.	3.	 728 „	(tanácsnok, tanácsnok-főjegyző, árvaszéki elnök, tiszti főügyész, tiszti főorvos, főszámvevő),
III.	3.	 328 „	(kerületi előjárók, statisztikai hivatali igazgató, főlevéltáros, árvaszéki elnökhelyettes, tiszti főügyészhelyettes, tiszti főorvos-helyettes).

Az ideiglenes hivatalnokok, havidíjas hivatalnokok, kerületi szülész-nők új fizetésére vonatkozó részt a belügyminiszter még az 1600/1927. kgy. sz. határozatból jóváhagyta.

Az ideiglenes hivatalnokok újonnan megállapított havi fizetése, ennek alapján, a következőképen alakult :

I. fizetési osztályban		250 P
II. „ „		230 „
III. „ „		220 „
IV. „ „		210 „
V. „ „		200 „
VI. „ „		190 „
VII. „ „		180 „
VIII. „ „		170 „
IX. „ „		160 „
X. „ „		150 „

A havidíjas hivatalnokok újonnan megállapított havi fizetése pedig :

18 évnél több szolgálati idő után		210 P
16—18. szolgálati években		200 „
13—15. „ „		190 „
10—12. „ „		180 „
7—9. „ „		170 „
4—6. „ „		160 „
2—3. „ „		150 „
1. évben		140 „

*

Egyidejűleg meg kell még említenünk, hogy a közgyűlés már az 1027—1927. kgy. szám alatt a tanácsnokok, a tanácsnok-főjegyző és a kerületi eljárók *állandó helyettesei*, valamint az árvaszéki ülnökök és tiszti ügyészek részére 1928. január 1-től kezdődőleg havonta előzetesen esedékes 150 pengő *helyettesítési*, illetve *osztályvezetői* pótlékot is engedélyezett. Ugyancsak ily összegű pótlékot engedélyezett a pénztári igazgató, az adóhivatali igazgató, a helyettes főszámvevő és a főszámvevő második helyettese, a fővárosi levéltáros helyettese, a polgármesteri hivatal helyettes vezetője, valamint a könyvtárigazgató részére.

*

A közgyűlés ismételten foglalkozott a tisztviselői *lakáspénzek* újabb megállapításával. A belügyminiszter az idevonatkozó 640/1929. kgy. sz. határozatnak azt a rendelkezését, amellyel a székesfőváros tényleges szolgálatában álló tisztviselők, hivatalnokok és egyéb alkalmazottak, valamint a nyugdíjasok, továbbá a volt alkalmazottak özvegyei részére 1929. május 1-től kezdődően megállapította a lakáspénzeket, jóváhagyóan tudomásul

vette. Ezt a leíratot tudomásul vette a közgyűlés 54/1930. kgy. szám alatt. Méltányosnak és indokoltnak találta azonban a közgyűlés, hogy ugyanakkor *a havidíjas hivatalnokok részére is engedélyezzen lakáspénzt, amelyet negyedévi 110 pengőben állapított meg.*

Ezeknek a szempontoknak figyelembevételével a székesfővárosi alkalmazottak lakáspénze tehát ebben az időben a következőképen alakult:

A) Tényleges alkalmazottak negyedévi lakáspénze.

(I. Két vagy kevesebb családi pótlékkal bíró alkalmazottaknál. II. Három, vagy több családi pótlékkal bíró alkalmazottaknál.)

<i>Végleges tiszti személyzet.</i>				I.	II.
I—II. fizetési osztályban				716·25 P	826·50 P
III.	«	«		661— «	716·25 «
IV.	«	«		606— «	661— «
V.	«	«		523·25 «	578·50 «
VI.	«	«		468·25 «	523·25 «
VII.	«	«		385·50 «	440·75 «
VIII—IX.	«	«		303— «	358— «
X.	«	«		220·25 «	275·50 «
XI.	«	«		192·75 «	247·75 «

<i>Ideiglenes hivatalnokok.</i>					
I—V.	«	«		165·25 «	220·25 «
VI—X.	«	«		143·25 «	165·25 «

<i>Szülésznők.</i>					
				143·25 «	165·25 «

<i>Havidíjas hivatalnokok.</i>					
				110— «	110— «

*

Az 1927., 1928. és 1929. esztendőket *a székesfőváros legproduktívabb esztendői közé sorolhatjuk.* Az új szociális alkotások nagy száma, illetve az általános nagyszabású szociális tevékenység kiterjesztése mellett (ínség-nyhító akciók megszervezése és kiszélesítése stb.) ez a produktivitás kiterjedt a székesfővárosi közigazgatásnak úgyszólván minden ágára.

Természetes dolog, hogy a közigazgatási feladatoknak ez a kiterjesztése és felszaporodása *még jobban igénybevette* a székesfővárosi alkalmazottak teljesítőképességét. Az új intézmények felállítása új állások szervezésével is járt, az új alkalmazottakat azonban már a meglévő fizetési osztályokba sorozták.

1930-ban a közgyűlés 617 havidíjas hivatalnoki és 63 havi és heti-jegyzékes, illetőleg napi és óradíjas hivatalnoki állást *megszüntetett* és 698 ideiglenes hivatalnoki állást szervezett, majd pedig megszüntetett 78 ideig-

lenes hivatalnoki állást és ezek helyett a X. fizetési osztályba sorozott 61 tanácsai segédfogalmazói, 13 árvászéki segédfogalmazói és 4 ügyési fogalmazói állást szervezett meg.

Gondoskodott a közgyűlés az *ideiglenes hivatalnoki* állás átszervezéséről is, mégpedig oly módon, hogy megfelelően módosította az ideiglenes hivatalnokok 904/1918. kgy. számú szabályrendeletét és elnevezésüket — az amúgyis immár anakronisztikusan ható — »ideiglenes« elnevezés elhagyásával, egyszerűen »hivatalnok« elnevezésre módosította. Azonban ez a szabályrendelet *nem nyert kormányhatósági jóváhagyást és így ezideig még nem lépett életbe.*

*

Már az 1927. évi V. tc. módot adott a kormányhatóságnak arra, hogy az önkormányzatok háztartásának vitelébe az ediginél is erősebb mértékben beleszóljon. Az 1930. évi május 27-én pedig szentesítést nyert a *»Budapest székesfőváros közigazgatóságáról szóló 1930. évi XVIII. tc.«*, amely megszüntette az 1872. évi XXXVI. tc. hatályát, valamint a kerületi előljárásiakokról szóló 1893. évi XXXIII. tc.-nek a kerületi előljárásiak *szervezetére* vonatkozó rendelkezéseinek a hatályát is. Megszüntette a törvény a főváros tanácsát és helyette *törvényhatósági tanácsot állított fel*, amelynek az ügyosztályvezető tanácsnokok immár nem tagjai, mint azelőtt a »tekintetes tanács«-nak, hanem csupán előadói. A törvényhatósági tanácsban pedig túlsúlyba jutottak a polgárság képviselői, vagyis a laikus elemek.

Az említett új fővárosi törvény *lényegesen módosította a kerületi előjárónak a helyzetét* és a polgármester diszkrecionális jogává tette, hogy a kerületi előljárási élére melyik fogalmazókarbeli tisztviselőt állítja. A városbírótól ítélőbírói vagy az ügyvédi gyakorlat folytatásához előírt képesítést követelte meg stb.

A törvény a tisztviselői állásokra vonatkozólag is intézkedett és kimondotta, hogy »a székesfőváros tisztviselőinek és alkalmazottainak fizetési osztályokba és fokozatokba való beosztását, valamint illetményeiket a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg, amely szabályrendeletet a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve hagy jóvá.«

A főváros pénzügyeinek hatályosabb ellenőrzésére a törvény külön *számszéki igazgatóságot állított fel* és kimondotta, hogy »a számszéki igazgatót a tanácsnokokkal egyenlő fizetési osztályba, helyettesét pedig az ezután következő fizetési osztályba kell sorozni és részükre — a székesfőváros terhére — a tanácsnoki állásnak, illetőleg az ezután következő állásnak megfelelő illetményeket kell megállapítani.«

Az állások betöltésének módjáról is intézkedik ez a törvény. A fogalmazói karhoz tartozó tisztviselők közül a polgármestert, az alpolgármestereket, az árvászéki elnököt és a tisztii főügyészt a törvényhatósági bizottság választja, a legalsó fizetési osztályba tartozó állást betöltő tisztviselőket viszont a

főpolgármester, az ezután következő 2 magasabb fizetési osztályba tartozó tisztviselőket pedig a polgármester nevezi ki.

Egészen részletesen intézkedik az 1930. évi XVIII. t.-c. a többi állásokról is, azonban bennünket az illetmények tanulmányozása szempontjából a törvény idevonatkozó rendelkezései nem érintenek.

*

A közgyűlés a 97/1931. kgy. szám alatt megállapította az 1930. XVIII. tc. alapján a székesfőváros közigazgatásához kiküldött *számszéki igazgató* illetményeit is, mégpedig oly módon, hogy az igazgató a III. fizetési osztály 1. fokozatának megfelelő illetményeket kap, vagyis havonta 1056 pengő fizetést, három év után a tanácsnok részére megállapított havi 240 pengő, nyugdíjba is beszámítható személyi pótlékot, továbbá 704 pengő, de nyugdíjba be nem számítható működési pótlékot, azonkívül negyedévi 661 pengő lakáspénzt.

A közgyűlés a 201/1931. kgy. szám alatt havi 240 pengő, nyugdíjba is beszámítható *személyi pótlékot* engedélyezett 5 tanácsnok, valamint a statisztikai hivatal igazgatója részére, azonkívül a főszámvevő 160 pengős személyi pótlékát 240 pengőre emelte fel. A tanácsnokok, kerületi előjárók, polgármesteri ügyosztályvezetők, árvaszéki elnökhelyettesek, tisztii főügyész, főügyész helyettes, tisztii főorvos, főorvoshelyettes, statisztikai hivatali igazgató s a helyettes számszéki igazgató részére engedélyezett pótlékokat egységesen *képviselési pótlékká* nevezte el, arra való figyelemmel, hogy ezen járandóságok a főváros képviseltetésével járó *szolgálati kiadásokkal* vannak egybekötve.

A helyettes főszámvevő részére a közgyűlés 202/1931. kgy. szám alatt havi 300 pengő képviselési pótlékot és nyugdíjba is beszámítható havi 160 pengő személyi pótlékot engedélyezett. Ugyanennyit engedélyezett a helyettes számszéki igazgató számára is, mégpedig a 203/1931. kgy. szám alatt.

*

A gazdasági fellendülés, amelyik tulajdonképpen már 1926-tól kezdve rövid ideig produktív és aktív tette a közületeknek a tevékenységét, 1930-ban véget ért és a fellendülés nyomában bekövetkezett és egyre súlyosabb gazdasági pangás, valamint a deflációs pénzügyi politika eredményei következtében 1931-ben a közgyűlésnek a kormány 5000/1931. M. E. számú rendelete alapján, — amely az 1931. évi XXVI. törvénycikk 4. és 5. §-ában adott felhatalmazás alapján került nyilvánosságra — csakhamar foglalkoznia kellett a *székesfővárosi közigazgatási, közkórházi tényleges és nyugdíjas személyzet illetményeinek, valamint a volt alkalmazottak özvegyei és árvái ellátási díjainak csökkentésével*. Erre vonatkozólag a 254/1931. kgy. számú közgyűlési határozat intézkedett. Ez az intézkedés a székesfővárosi alkalmazottak illetményeinek *első csökkentése*.

A kiadott rendelkezésnek megfelelően az I. és II. fizetési osztályba sorozott tisztviselőknek, valamint a III. fizetési osztályba sorozott és személyi pótlékban részesülő tisztviselőknek a javadalmazását ez az első fizetés-csökkentés 15%-kal csökkentette. A III. fizetési osztályba tartozó többi tisztviselő, továbbá a IV. és V. fizetési osztályba, valamint a VI. fizetési osztály 1. és 2. fokozatába tartozó tisztviselők javadalmazását 12%-kal, a többi alkalmazottak javadalmazását pedig 10%-kal csökkentette.

Ugyancsak csökkentette a képviselői pótlékokat is, valamint az átalányokat, tiszteletdíjakat, átmeneti pótlékokat, személyi pótlékokat stb. A közgyűlés határozata azonban egészen kivételesen nem vonatkozott az akkoriban elsőízben megválasztott tanácsnokok pótlékára. Az első fizetés-csökkentés hatálya 1931. szeptember 1-től 1932. január 31-ig terjedő időre szólt.

Az elsőízben csökkentett fizetéseket a végleges tisztviselőkre vonatkozóan az alábbi táblázatban közöljük, a havi fizetésekre vonatkoztatva :

A székesfővárosi alkalmazottak havi fizetési az első fizetés-csökkentés után.

Végleges tisztviselők :

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. november 1. óta	a csökkentés %-a	1931. szeptember 1-től csökkentett havi összeg
I.	{ 1.....	2.200 P	15	1.870— P
	{ 2.....	1.936 «	15	1.645-60 «
II.	{ 1.....	1.672 «	15	1.421-20 «
	{ 2.....	1.408 «	15	1.196-80 «
III.	{ 1.....	1.056 «	15	897-60 «
	{ 1.....	1.056 «	12	929-28 «
III.	{ 2.....	880 «	15	748— «
	{ 2.....	880 «	12	774-40 «
III.	{ 3.....	792 «	15	673-20 «
	{ 3.....	792 «	12	696-96 «
IV.	{ 1.....	704 «	12	619-52 «
	{ 2.....	669 «	12	588-72 «
	{ 3.....	634 «	12	557-92 «
V.	{ 1.....	598 «	12	526-24 «
	{ 2.....	563 «	12	495-44 «
	{ 3.....	528 «	12	464-64 «
VI.	{ 1.....	493 «	12	433-84 «
	{ 2.....	466 «	12	410-08 «
	{ 3.....	440 «	10	396— «
VII.	{ 1.....	414 «	10	372-60 «
	{ 2.....	396 «	10	356-40 «
	{ 3.....	378 «	10	340-20 «

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. november 1. óta	1931. szeptember 1-től a csökkentés % -a	csökkentett havi összeg
VIII.	1.....	343 P	10	308.70 P
	2.....	330 «	10	297.— «
	3.....	317 «	10	285.30 «
IX.	1.....	310 «	10	279.— «
	2.....	297 «	10	267.30 «
	3.....	283 «	10	254.70 «
X.	1.....	267 «	10	240.30 «
	2.....	253 «	10	227.70 «
	3.....	239 «	10	215.10 «
XI.	1.....	221 «	10	198.90 «
	2.....	212 «	10	190.80 «
	3.....	202 «	10	181.80 «

Ideiglenes hivatalnokok.

Fizetési osztály	Régi illetmény 1927. nov. 1. óta	1931. szeptember 1-től a csökkentés % -a	csökkentett havi összeg
I.	250 P	10	225 P
II.	230 «	10	207 «
III.	220 «	10	198 «
IV.	210 «	10	189 «
V.	200 «	10	180 «
VI.	190 «	10	171 «
VII.	180 «	10	162 «
VIII.	170 «	10	153 «
IX.	160 «	10	144 «
X.	150 «	10	135 «

*

A gazdasági válság további elhúzódására való tekintettel az 1932. évi VII. t.-c.-ben felhatalmazást kapott a kormány, hogy a közalkalmazottakra vonatkozólag *újabb fizetéscsökkentést rendeljen el*. Az erre vonatkozó 7000/1931. M. E. alapján a polgármester kibocsátotta az 5000/1932—I. számú polgármesteri rendeletet, amely újabb csökkentést írt elő. Ez a csökkentés a X—XI. fizetési osztályba tartozó tisztviselők javadalmazását nem érintette, épúgy nem érintette az ideiglenes hivatalnokok javadalmazását sem. Ennek alapján *a másodszor csökkentett* fizetések a következőképen alakultak 1932. február 1-től 1932. június 30-ig:

A székesfővárosi alkalmazottak havi fizetései a második fizetéscsökkentés után.

Végleges tisztviselők.

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. nov. 1-én	1932. február 1-től a csökkentés % -a	csökkentett havi fizetés P
I.	1.	2.200 P	20	1.760 —
	2.	1.936 «	20	1.548.80
II.	1.	1.672 «	20	1.337.60
	2.	1.408 «	20	1.126.40

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. nov. 1-én	1932. február 1-től	
			a csökkentés %-a	csökkentett havi fizetés P
III.	1.	1.056 P	20	844-80
	2.	1.056 «	15	897-60
III.	2.	880 «	20	704.—
	2.	880 «	15	748.—
III.	3.	792 «	20	633-60
	3.	792 «	15	673-20
IV.	1.	704 «	15	598-40
	2.	669 «	15	568-65
	3.	634 «	15	538-90
V.	1.	598 «	15	508-30
	2.	563 «	15	478-55
	3.	528 «	15	448-80
VI.	1.	493 «	15	419-05
	2.	466 «	15	396-10
	3.	440 «	13	382-80
VII.	1.	414 «	13	360-18
	2.	396 «	13	344-52
	3.	378 «	13	328-86
VIII.	1.	343 «	12	301-84
	2.	330 «	12	290-40
	3.	317 «	12	278-96
IX.	1.	310 «	12	272-80
	2.	297 «	12	261-36
	3.	283 «	12	249-04
X.	1.	267 «	10	240-30
	2.	253 «	10	227-70
	3.	239 «	10	215-10
XI.	1.	221 «	10	198-90
	2.	212 «	10	190-80
	3.	202 «	10	181-80

Ideiglenes hivatalnokok.

Fizetési osztály	Régi illetmény 1927. nov. 1-én	1932. február 1-től	
		a csökkentés %-a	a csökkentett havi fizetés
I.	250 P	10	225 P
II.	230 «	10	207 «
III.	220 «	10	198 «
IV.	210 «	10	189 «
V.	200 «	10	180 «
VI.	190 «	10	171 «
VII.	180 «	10	162 «
VIII.	170 «	10	153 «
IX.	160 «	10	144 «
X.	150 «	10	135 «

A 3000/1932. M. E. számú rendelet 1932. június 1-től kezdve ismét csökkentést írt elő, amelyet a polgármester a 83.000/1932—I. számú polgármesteri rendelet alapján hajtott végre. Ez a *harmadik fizetéscsökkentés*, amely degresszív, az 1927. évi november hó 1-i illetményt már 25 %-tól 12%-ig csökkentette és az egyes fizetési osztályokra vonatkozólag a következő összegeket írta elő :

A székesfevárosi alkalmazottak havi fizetései a *harmadik* fizetéscsökkentés után.

		Végleges hivatalnokok.		
Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. november 1-én	1932. július 1-től A csökkentés %-a	csökkentett havi fizetés
I.	{ 1.	2.200 P	25	1.650— P
	{ 2.	1.936 «	25	1.452— «
II.	{ 1.	1.672 «	25	1.254— «
	{ 2.	1.408 «	25	1.056— «
III.	{ 1.	1.056 «	25	792— «
	{ 2.	1.056 «	19	855— «
III.	{ 2.	880 «	25	660— «
	{ 2.	880 «	19	712.50 «
III.	{ 3.	792 «	25	594— «
	{ 3.	792 «	19	641.50 «
IV.	{ 1.	704 «	19	570— «
	{ 2.	669 «	19	541.50 «
	{ 3.	634 «	19	513.50 «
V.	{ 1.	598 «	18	490— «
	{ 2.	563 «	18	461.50 «
	{ 3.	528 «	18	432.50 «
VI.	{ 1.	493 «	18	404— «
	{ 2.	466 «	18	382— «
	{ 3.	440 «	16	369.50 «
VII.	{ 1.	414 «	16	347.50 «
	{ 2.	396 «	16	332.50 «
	{ 3.	378 «	16	317.50 «
VIII.	{ 1.	343 «	15	291.50 «
	{ 2.	330 «	15	280.50 «
	{ 3.	317 «	15	269— «
IX.	{ 1.	310 «	15	263.50 «
	{ 2.	297 «	15	252— «
	{ 3.	283 «	15	240.50 «
X.	{ 1.	267 «	12	234.50 «
	{ 2.	253 «	12	222.50 «
	{ 3.	239 «	12	210— «
XI.	{ 1.	221 «	12	194— «
	{ 2.	212 «	12	186.50 «
	{ 3.	202 «	12	177.50 «

Ideiglenes hivatalnokok :

Fizetési osztály	Régi illetmény 1927. november 1-én	A csökkentés %-a	1932. július 1-től csökkentett havi fizetés
I.	250 P	12	220.— P
II.	230 «	12	202.— «
III.	220 «	12	193.50 «
IV.	210 «	12	184.50 «
V.	200 «	12	176.— «
VI.	190 «	12	167.— «
VII.	180 «	12	158.— «
VIII.	170 «	12	149.50 «
IX.	160 «	12	140.50 «
X.	150 «	12	132.— «

Ez a harmadik fizetéscsökkentés az 1933. február 28-ig terjedő időre szólt, mert az 1400/1933. M. E. számú rendelet, amelyet a 3600/1933—I. számú polgármesteri rendelet hajtott végre, még egy *negyedik csökkentést is írt elő*. Ez a csökkentés degresszíve immár 32%-tól 12%-ig csökkentette az alkalmazottak fizetését és a következő havi fizetéseket eredményezte :

A székesfővárosi alkalmazottak havi fizetései a negyedik fizetéscsökkentés után.*Végleges tisztviselők :*

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. november 1-én	a csökkentés %-a	1933. március 1-től csökkentett havi fizetés
I.	1.	2.200 P	32	1.496.— P
	2.	1.936 «	32	1.316.— «
II.	1.	1.672 «	32	1.136.50 «
	2.	1.408 «	32	957.— «
III.	1.	1.056 «	32	718.— «
	1.	1.056 «	26	781.— «
III.	2.	880 «	32	598.— «
	2.	880 «	26	651.— «
III.	3.	792 «	32	538.50 «
	3.	792 «	26	586.— «
IV.	1.	704 «	25	528.— «
	2.	669 «	25	501.50 «
	3.	634 «	25	475.50 «
V.	1.	598 «	24	454.— «
	2.	563 «	24	427.50 «
	3.	528 «	24	401.— «
VI.	1.	493 «	24	374.50 «
	2.	466 «	24	354.— «
	3.	440 «	22	343.— «

Fizetési osztály	fok	Régi illetmény 1927. november 1-én	a csökkentés % -a	1933. március 1-től csökkentett havi fizetés
VII.	1.	414 P	22	322.50 P
	2.	396 «	22	308.50 «
	3.	378 «	22	294.50 «
VIII.	1.	343 «	20	274.— «
	2.	330 «	20	264.— «
	3.	317 «	20	253.50 «
IX.	1.	310 «	20	248.— «
	2.	297 «	20	237.50 «
	3.	283 «	20	226.— «
X.	1.	267 «	17	221.50 «
	2.	253 «	17	210.— «
	3.	239 «	17	198.— «
XI.	1.	221 «	17	183.— «
	2.	212 «	17	175.50 «
	3.	202 «	17	167.50 «

Ideiglenes hivatalnokok :

Fizetési osztály	Régi illetmény 1927. november 1-én	a csökkentés % -a	1933. márc. 1-től csökkentett havi fizetés
I.	250 P	17	207.50 P
II.	230 «	17	190.50 «
III.	220 «	17	182.50 «
IV.	210 «	17	174.— «
V.	200 «	17	166.— «
VI.	190 «	17	157.50 «
VII.	180 «	17	149.— «
VIII.	170 «	17	141.— «
IX.	160 «	17	132.50 «
X.	150 «	17	124.50 «

*

Ezek a többször megismétlődő és fokozottabb mértékű fizetéscsökkentések a székesfővárosi alkalmazottak sorában *az életstandard erős csökkenését vonták maguk után*. A kormány intézkedéseivel szemben a székesfőváros teljesen tehetetlen volt, úgyhogy a fizetéscsökkentéseket elrendelő kormányrendeleteket *kénytelen volt mindenkor végrehajtani* anélkül, hogy annak szükségességét vitathatta volna. Nem szabad ugyanis figyelmen kívül hagynunk azt a körülményt, hogy a székesfőváros anyagi helyzete az összes többi közületkéhez képest jó, hiszen vagyonát több, mint *egymilliárd pengőre becsülhetjük*, jóllehet a székesfőváros, pl. az 1935. évre szóló költségvetését első ízben deficitesen állította is össze.

*

Tulajdonképpen egyetlen egy óriási üzemnek tekinthető Budapest székesfőváros közigazgatása, amely megérdemli, hogy a racionális üzemvezetés technikája szempontjából annak menetét minél gyakrabban és minél különbözőbb eszközökkel, de a tökéletesíteni akarás gondolatától vezérel-

tetve megvizsgáljuk és ahol lehet, észszerűsítsük, illetve alkalmazzuk a modern technikai fejlődés vívmányait és alkalmazzuk ezt a közigazgatást a modern idők szelleméhez. Ezt azonban véleményünk szerint *lehetőleg* a nélkül kell — mert Budapestre vonatkoztatva *lehet* is — keresztülvinni, hogy az illetmények újabb csökkenését ne vonja maga után. A vásárlóérték változását azonban, miként munkánk bevezetésében említettük, figyelmen kívül hagytuk.

*

Külön kell még összehasonlítaniunk az *ideiglenes hivatalnoki* kar illetményeit. Az eddigiek során láttuk, hogy a székesfőváros tisztviselői karának jelentékeny százaléka nem tartozik a *végleges fizetési osztályokba* besorozott tisztviselők közé. A főváros vezetőségének szociális gondolkodására vall, hogy az ideiglenes hivatalnokok — legalább a legalacsonyabb fizetési osztályokban — nem részesültek olyan mértékű fizetéscsökkentésben, mint a végleges tisztviselők bizonyos csoportjai.

Ha azonban a fizetési egységeknek (az 1908. és az 1918. évi aranykorona, valamint az 1927. évi pengő) *vásárlóértékét* is figyelembe vesszük, akkor arra a megállapításra kellene jutni, hogy az ideiglenes hivatalnokok javadalmazása a tisztviselői életstandard létminimumát nem éri el.

Az alábbi kimutatás az ideiglenes hivatalnoki kar illetményeinek összehasonlításánál a három nagyobb illetményrendezés időpontját veszi csupán figyelembe. Ezek az illetményrendezések *eleinte teljesen függetlenek voltak* a végleges tisztviselői kar státus- és illetményrendezéseinek időpontjaitól.

A székesfővárosi ideiglenes hivatalnokok illetményeinek alakulása az 1908—1934. években.

Fizetési osztály	1908. évi		1918. évi		1927. évi		1934. évi négyszeresen csökkentett	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér
	korona		korona		pengő		pengő	
I/a	3.600	800	3.600	1.000	3.000	881	2.484	808
I/b	3.300	800	—	—	—	—	—	—
II/a	3.000	800	3.240	1.000	2.760	881	2.280	808
II/b	2.700	800	—	—	—	—	—	—
III.	2.400	800	3.000	800	2.640	881	2.184	808
IV.	2.160	600	2.700	800	2.520	881	2.088	808
V.	1.800	600	2.400	800	2.400	881	1.992	808
VI.	1.440	600	2.160	600	2.280	661	1.884	608
VII.	1.440	400	1.800	600	2.160	661	1.788	608
VIII.	1.200	400	1.440	480	2.040	661	1.692	608
IX.	1.200	240	1.200	400	1.920	661	1.584	608
X.	1.200	—	1.200	—	1.800	661	1.488	608
XI.	1.080	—	—	—	—	—	—	—
XII.	960	—	—	—	—	—	—	—

Befejezésül, a nélkül, hogy bármilyen további következtetést vonnánk le, külön táblázatban bemutatjuk a székesfőváros *végleges tisztviselői kara* illetményeinek a változását 1873-tól az 1933. évben bekövetkezett negyedik fizetés-csökkentésig.

*

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően.

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint	Illetmény		A négyzeresen csökkentett illetmény 1934-ben *)	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér		fizetés 1927-ben	lakbér* 1929-ben	fizetés	lakbér
forint											
korona											
pengő											
Polgármester	5.000	1.000	20.000	4.000	28.000	4.000	I.	26.400	3.306	17.952	3.041
Alpolgármester	3.000	1.000	12.000	3.600	18.000	3.600	II.	20.064	3.306	13.638	3.041
Tanácsnok (ker. előjáró)	2.500	800	7.000	2.000	10.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635
I. o. tan. főjegyző	—	—	6.000	2.000	6.800	2.000	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
II. o. «	—	—	—	—	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
I. o. tanácsjegyző	1.600	450	4.000	1.200	6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
II. o. «	1.400	400	3.200	1.000	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
I. o. tan. fogalmazó	1.000	220	2.600	800	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
II. o. «	900	200	2.000	700	3.000	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
Tan. segédfogalmazó	—	—	—	—	2.200	900	X.	3.204	1.102	2.658	1.013

I. Közigazgatási fogalmazási szak.

I. Közigazgatási fogalmazási szak.

II. Árveszéki fogalmazási szak.

Árveszéki elnök	—	—	10.000	3.000	13.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635	
« elnökhelyettes	—	—	7.000	2.000	10.000	3.000	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432	
« ülnök	—	—	6.000	2.000	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432	
főjegyző	—	—	—	—	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128	
« jegyző I. o.	—	—	4.000	1.200	6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925	
« II. o.	—	—	3.200	1.000	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621	
« fogalmazó I. o.	—	—	2.600	800	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317	
« II. o.	—	—	2.000	700	3.000	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317	
« segédfogalmazó	—	—	—	—	2.200	900	X.	3.204	1.102	2.658	1.013	

*) A lakbéréknél épűgy a legelőnyösebb lehetőséget (tehát a 3-nál több családi pótlékkal bíró tény/leges alkalmazottak részére megállapított lakbéréket) vettük figyelembe, miként a fizetéseknl is az elérhető fizetési osztály legmagasabb fokozatát.

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint	Illetmény		A négyyszeresen csökkentett illetmény 1934-ben	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér		fizetés	lakbér		
forint		korona				pengő					
Tiszti főügyész	2.500	800	8.000	2.400	13.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635
« « -helyettes	—	—	—	—	10.000	3.000	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
Tiszti ügyész	1.600	450	6.000	2.000	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
Tiszti alügyész I. o.	1.400	400	5.000	1.600	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
« « II. o.	1.350	350	—	—	6.000	1.600	VII—VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
Ügyészi fogalmazó I. o.	—	—	—	—	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« « II. o.	—	—	—	—	3.000	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317

III. Ügyészi fogalmazói szak.

IV. Műszaki szak.

Műszaki főtanácsos	2.000	500	6.000	2.000	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
Műszaki tanácsos	1.600	450	5.000	1.600	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
Főmérnök I. o.	1.400	400	—	—	6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
« II. o.	1.350	350	4.000	1.200	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
Mérnök I. o.	1.300	300	3.200	1.000	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« II. o.	1.200	300	2.600	800	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
Segédmérnök	1.100	280	2.000	700	—	—	X.	3.204	1.102	2.658	1.013
Műszaki főfelügyelő	—	—	—	—	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
« « felügyelő I. o.	—	—	—	—	—	—	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
« « II. o.	—	—	—	—	—	—	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
főtiszt I. o.	—	—	—	—	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« « II. o.	—	—	—	—	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
tiszt I. o.	—	—	—	—	3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013
« « II. o.	—	—	—	—	2.200	900	XI.	2.652	991	2.196	911

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint	Illetmény		A négyzetesen csökkentett illetmény 1934-ben	
	forint		korona		korona			pengő			
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér		fizetés 1927-ben	lakbér 1929-ben		
V. Hatósági orvosi szak.											
Tiszt főorvos	2.500	800	8.800	2.400	13.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635
« « -helyettes	1.400	400	6.000	2.000	10.000	3.000	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
Tisztiorvos I. o.	1.400	400	4.800	1.600	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
« II. o.	—	—	—	—	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
Kerületi orvos I. o.	—	—	2.400	800	3.800	1.000	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
« II. o.	—	—	—	—	—	—	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
VI. Közegészségügyi szak.											
Közkórházi központi igazgató	—	—	—	—	—	—	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432
Kórházi igazgató-főorvos	—	—	—	—	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
« főorvos	—	—	—	—	—	—	VII—VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
« főorvos-titkár	—	—	—	—	—	—	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
« adjunktus-titkár	—	—	—	—	—	—	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« alorvos-titkár	—	—	—	—	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
Tudóbbeteg gondozó intézeti igazgató-főorvos	—	—	—	—	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128
Tudóbbeteg gondozó intézeti vezető főorvos	—	—	—	—	—	—	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
Tudóbbeteg gondozó intézeti adjunktus	—	—	—	—	—	—	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« alorvos	—	—	—	—	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
Kórházi főfelügyelő	1.200	200	—	—	6.800	2.000	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925
« felügyelő	900	150	—	—	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621
« főtiszt I. o.	900	150	—	—	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317
« II. o.	700	150	—	—	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317
« tiszt I. o.	600	150	—	—	3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013
« II. o.	—	—	—	—	2.200	900	XI.	2.655	991	2.196	911

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint	Illetmény		A négyszerezesen csökkentett illetmény 1934-ben			
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér		fizetés 1927-ben	lakbér 1929-ben				
forint										korona		pengő	
Gondozónővér I. o.	—	—	—	—	—	—	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
« II. o.	—	—	—	—	—	—	XI.	2.652	991	2.196	911		
Fertőtlenítő intézeti igazgató	—	—	4.000	1.200	6.000	1.600	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432		
« « aligazgató	—	—	2.400	800	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
Bakteriológiai intézeti igazgató	—	—	—	—	—	—	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
« « osztályvezető	—	—	—	—	—	—	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
« « szaksegéd.	—	—	—	—	—	—	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317		
VII. Vegyészeti szak.													
Vegyészeti intézeti igazgató	—	—	6.000	2.000	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432		
Osztályos fővegyész	—	—	3.400	800	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
I. o. fővegyész	—	—	2.400	800	6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.921		
II. o.	—	—	—	—	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
Vegyész I. o.	—	—	—	—	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317		
« II. o.	—	—	—	—	3.000	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
Segédvegyész	—	—	—	—	—	—	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
VIII. Statisztikai szak.													
Statisztikai hivatali igazgató	2.500	800	7.000	2.000	10.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635		
« « aligazgató	—	—	3.200	1.000	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432		
« « titkár	1.200	300	2.400	800	6.000	1.600	VI—V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
« « segédtitkár	—	—	—	—	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
« « fogalmazó	—	—	—	—	3.800	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
« « segédfogalmazó	—	—	—	—	3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
« « főfelügyelő	—	—	—	—	4.600	1.300	VI—V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
« « felügyelő	—	—	—	—	3.800	1.000	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
« « főtiszt	—	—	—	—	3.000	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
« « tiszt	—	—	—	—	2.200	900	XI.	2.652	991	2.196	911		
« « kezelőfőtiszt	—	—	1.800	700	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
« « kezelőtiszt	—	—	—	—	—	—	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint		illetmény		A négyeszeresen csökkentett illetmény 1934-ben	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér
forint												
korona												
pengő												
IX. Levéltári szak.												
Főlevéltáros	1.800	500	4.400	1.200	8.000	2.400	III.	12.672	2.865	9.372	2.635	
Levéltáros	1.350	350	3.000	1.000	—	—	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432	
Allevéltáros	—	—	1.800	700	6.000	1.600	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317	
Levéltári tiszt	—	—	—	—	—	—	XI.	2.652	991	2.196	911	
X. Könyvtári szak. ¹⁾												
Könyvtári igazgató	—	—	—	—	8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432	
« aligazgató	—	—	—	—	6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128	
Főkönyvtáros I. o.	—	—	—	—	6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925	
« II. o.	—	—	—	—	4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621	
Könyvtáros I. o.	—	—	—	—	3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317	
« II. o.	—	—	—	—	3.800	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317	
Segédkönyvtáros	—	—	—	—	—	—	X.	3.204	1.102	2.658	1.013	
Könyvtári felügyelő I. o.	—	—	—	—	—	—	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925	
« II. o.	—	—	—	—	—	—	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621	
főtiszt I. o.	—	—	—	—	4.600	1.300	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317	
« II. o.	—	—	—	—	—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317	
tiszt I. o.	—	—	—	—	3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013	
« II. o.	—	—	—	—	2.200	900	XI.	2.652	991	2.196	911	

¹⁾ Az átszervezés olyan gyökeres volt, hogy az összehasonlítás csak részben lehetséges.

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban				Illetmény 1900-ban				Illetmény 1912-ben				Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint				Illetmény				A négyzeresen csökkentett illetmény 1934-ben			
	forint		korona		forint		korona		forint		korona		pengő		pengő		pengő		pengő		pengő		pengő	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér
XI. Múzeumi szak.																								
Múzeumi igazgató	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
« öf.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
« szaktiszt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XII. Erdészeti szak.																								
Erdőfőtanácsos	1.200	term.	3.200	term.	6.800	2.000	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600	6.000	1.600
Erdőtanácsos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erdőtőmérnök	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII. Állategészségügyi szak.¹⁾																								
Állategészségügyi főtanácsos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
« telepi igazgató	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
« tanácsos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Főállatorvos I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Állatorvos I. o.	800	180	2.600	800	4.600	1.300	3.800	1.000	4.600	1.300	3.800	1.000	4.600	1.300	3.800	1.000	4.600	1.300	3.800	1.000	4.600	1.300	3.800	1.000
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Segédállatorvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Az átszervezés olyan gyökeres volt, hogy az összehasonlítás csak részben lehetséges.

**A székesfehérvári alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi
helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)**

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban			Illetmény 1900-ban			Illetmény 1912-ben			Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint	Illetmény		A négyzseresen csökkentett illetmény 1934-ben		
	fizetés	lakbér	forint	fizetés	lakbér	korona	fizetés	lakbér	pengő		fizetés 1927-ben	lakbér 1929-ben	fizetés	lakbér	
XIV. Közélelmezési szak. ¹⁾															
Közélelmezési főtanácsos	1.800	500		5.600	1.600		8.000	2.400	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
" tanácsos	1.800	500		4.400	1.200		6.800	2.000	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925		
" főfelügyelő	1.400	400		3.200	1.200		6.000	1.600	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
" felügyelő	1.100	280		2.400	800		4.600	1.300	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317		
" tiszt I. o.	1.050	250		2.600	800		3.800	1.000	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
" II. o.	1.000	220		2.000	700		3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
" segédtsízt.	—	—		1.600	700		2.200	900	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
XV. Szárművészeti szak.															
Főszámvevő	2.500	800		8.000	2.400		13.000	3.000	III.	12.672	2.865	9.372	2.635		
" helyettes	2.000	500		5.600	1.600		10.000	3.000	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432		
Főszámtanácsos	—	—		—	—		8.000	2.400	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
Számtanácsos I. o.	1.800	500		4.400	1.200		6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925		
" II. o.	1.600	450		3.600	1.000		4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
Szárművészeti főtitiszt I. o.	1.300	300		2.800	800		3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317		
" II. o.	1.200	300		—	—		—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
" tiszt I. o.	1.000	220		2.400	800		3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
" II. o.	—	—		2.000	700		2.200	900	XI.	2.652	991	2.196	911		
XVI. Adóhivatali szak.															
Adóhivatali igazgató	1.800	500		4.400	1.200		8.000	2.400	IV.	8.448	2.644	6.336	2.432		
" főszámtanácsos	—	—		3.600	1.000		6.800	2.000	V.	7.176	2.314	5.448	2.128		
" számtanácsos I. o.	1.300	300		2.800	800		6.000	1.600	VI.	5.916	2.093	4.494	1.925		
" II. o.	1.200	300		—	—		4.600	1.300	VII.	4.968	1.763	3.870	1.621		
" főtitiszt I. o.	1.100	280		2.400	800		3.800	1.000	VIII.	4.116	1.432	3.288	1.317		
" II. o.	1.050	250		2.000	700		—	—	IX.	3.720	1.432	2.976	1.317		
" tiszt I. o.	1.000	220		2.000	700		3.000	1.000	X.	3.204	1.102	2.658	1.013		
" II. o.	900	200		1.600	700		2.200	900	XI.	2.652	991	2.196	911		

¹⁾ Az átszervezés olyan gyökeres volt, hogy az összehasonlítás csak részben lehetséges.

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Folytatás.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban		Illetmény 1900-ban		Illetmény 1912-ben		Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint		Illetmény		A négyezerestől csökkentett illetmény 1934-ben	
	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér	fizetés	lakbér
forint												
korona												
pengő												

XVII. Pénztári szak.												
Pénztári igazgató	2.000	600	5.600	1.600	8.000	2.400	8.448	IV.		2.644	6.336	2.432
„ aligazgató	—	—	—	—	6.800	2.000	7.176	V.		2.314	5.448	2.128
Főpénztáros I. o.	1.800	500	4.400	1.200	—	—	5.916	VI.		2.093	4.494	1.925
„	—	—	3.400	1.000	6.000	1.600	4.968	VII.		1.763	3.870	1.621
Pénztáros I. o.	—	—	—	—	4.600	1.300	4.116	VIII.		1.432	3.288	1.317
„	—	—	—	—	3.800	1.000	3.720	IX.		1.432	2.976	1.317
Pénztári tiszt I. o.	—	—	—	—	3.000	1.000	3.204	X.		1.102	2.658	1.013
„	—	—	—	—	2.200	900	2.652	XI.		991	2.196	911

XVIII. Végrehajti szak.												
Végrehajtó főfelügyelő	1.800	500	2.800	800	3.800	1.000	5.916	VI.		2.093	4.494	1.925
„ felügyelő	1.400	400	2.200	700	3.000	1.000	4.968	VII.		1.763	3.870	1.621
„ főtiszt I. o.	1.200	300	—	—	—	—	4.116	VIII.		1.432	3.288	1.317
„	1.000	220	—	—	—	—	3.720	IX.		1.432	2.976	1.317
„ tiszt I. o.	900	200	1.800	700	2.200	900	3.204	X.		1.102	2.658	1.013
„	800	180	1.400	600	—	—	2.652	XI.		991	2.196	911

XIX. Tűzoltói szak.												
Tűzoltó főparancsnok	1.200	300	4.800	term.	8.000	2.400	7.176	V.		2.314	5.448	2.128
„ parancsnok	—	—	3.000	„	6.000	1.600	5.916	VI.		2.093	4.494	1.925
„ főtiszt I. o.	—	—	2.800	„	4.600	1.300	4.968	VII.		1.763	3.870	1.621
„	—	—	2.400	„	—	—	4.116	VIII.		1.432	3.288	1.317
„ tiszt	—	—	—	—	3.800	1.000	3.720	IX.		1.432	2.976	1.317
„ segéd tiszt	—	—	—	—	—	—	2.652	XI.		991	2.196	911

A székesfővárosi alkalmazottak évi illetményeinek összehasonlítása az 1873., az 1900., az 1912., az 1927. és az 1934. évi helyzeteknek megfelelően. (Vége.)

Állás megnevezése	Illetmény 1873-ban				Illetmény 1900-ban				Illetmény 1912-ben				Fizetési osztály az 1927. évi helyzet szerint				Illetmény				A négyezzeresen csökkentett illetmény 1934-ben							
	fizetés		lakbér		fizetés		lakbér		fizetés		lakbér		fizetés		lakbér		lakbér 1929-ben		fizetés 1927-ben		fizetés		lakbér					
	forint								korona								pengő											
XX. Gazdasági szak. ¹⁾																												
Gazdasági főfelügyelő I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	6.000	1.600	—	—	—	—	—	—	7.176	2.314	—	—	5.448	2.128	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.916	2.093	—	—	4.494	1.925	—	—				
« felügyelő	—	—	—	—	—	—	—	—	4.600	1.300	—	—	—	—	—	—	4.968	1.763	—	—	3.870	1.621	—	—				
« főtiszt I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.116	1.432	—	—	3.288	1.317	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.720	1.432	—	—	2.976	1.317	—	—				
« tiszt I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.204	1.102	—	—	2.658	1.013	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.652	991	—	—	2.196	911	—	—				
XXI. Kertészeti szak.																												
Kertészeti igazgató	1.300	—	300	—	3.600	1.000	800	—	6.800	2.000	—	—	—	—	—	—	7.176	2.314	—	—	5.448	2.128	—	—				
« főfelügyelő	—	—	—	—	1.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.916	2.093	—	—	4.494	1.925	—	—				
« felügyelő I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.968	1.763	—	—	3.870	1.621	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.116	1.432	—	—	3.288	1.317	—	—				
« főtiszt	—	—	—	—	—	—	—	—	3.800	1.000	—	—	—	—	—	—	3.720	1.432	—	—	2.976	1.317	—	—				
« tiszt I. o.	600	—	150	—	1.400	600	—	—	3.000	1.000	—	—	—	—	—	—	3.204	1.102	—	—	2.658	1.013	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	2.200	900	—	—	—	—	—	—	2.652	991	—	—	2.196	911	—	—				
XXII. Kézelési szak. ¹⁾																												
Segédhivatali főigazgató	1.350	—	350	—	3.000	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.916	2.093	—	—	4.494	1.925	—	—				
« igazgató	1.100	—	280	—	2.200	700	—	—	4.600	1.300	—	—	—	—	—	—	4.968	1.763	—	—	3.870	1.621	—	—				
Kézelőfőtiszt I. o.	1.050	—	250	—	1.800	700	—	—	3.800	1.000	—	—	—	—	—	—	4.116	1.432	—	—	3.288	1.317	—	—				
« II. o.	1.000	—	220	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.720	1.432	—	—	2.976	1.317	—	—				
Kézelőtiszt I. o.	900	—	200	—	—	—	—	—	3.000	1.000	—	—	—	—	—	—	3.204	1.102	—	—	2.658	1.013	—	—				
« II. o.	800	—	180	—	1.400	600	—	—	2.200	900	—	—	—	—	—	—	2.652	991	—	—	2.196	911	—	—				
Főkezelő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.720	1.432	—	—	2.976	1.317	—	—				
* Kezelő I. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.204	1.102	—	—	2.658	1.013	—	—				
« II. o.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.652	991	—	—	2.196	911	—	—				

¹⁾ A teljes átszervezés miatt az összehasonlítás csak részben lehetséges.

Végül ki kellene terjeszkednünk a különböző elnevezésű *pótlékok* (személyi pótlékok, szolgálati pótlékok, működési pótlékok, képviseleti pótlékok), valamint *különmunkadíjak*, illetve *élelmezési pótdíjak* alakulására is. Ezeknek a kutatása és az egyes időpontoknak megfelelő szembeállításuk azonban meghaladná tanulmányunk kereteit.

Az alábbi táblázat a fizetéscsökkentési rendeleteknek a hatását mutatja az egyes vezetőállásban levő tisztviselők személyi és képviseleti pótlékain. Ezeknek a multra vonatkozó kutatását *mellőznünk* kellett, mert hiszen azelőtt a vezetőállásban levő fővárosi tisztviselők az egyes fővárosi üzemek igazgatóságainak, felügyelőbizottságainak stb. is tagjai voltak s az innen kapott mellékjövedelmek egészítették ki a fizetésüket.

Egyes főtisztviselők személyi és képviseleti pótlékösszegeinek alakulása a négyszeres fizetéscsökkentés után (évenkénti pengőösszegben).

Állás megnevezése	A pótlék jellege	Eredeti évi pótlék	A 410/1926. és 760/1926. kgy. számú rendeletek alapján megállapított alapösszeg	A IV. fizetéscsökkentésnél alkalmazott %	A lecsökkentett pótlék
Polgármester	képv. ¹⁾	24.000	21.600	32	14.688
Alpolgármester	„	15.360	13.536	32	9.204
Árvaszéki elnök, tiszti főorvos, valamint tanácsnokok	szem. ²⁾	2.880	2.880	32	1.956
Árvaszéki elnök, tiszti főorvos, valamint tanácsnokok	képv.	9.600	8.448	32	5.742
Tiszti főügyész	„	9.600	8.448	27	6.162
Főszámvevő	„	9.600	8.640	27	6.306
„	szem.	2.880	2.880	27	2.100
Új tanácsnokok	képv.	—	7.200	14	6.192
Régi „	„	9.600	8.640	27	6.306
Statisztikai hivatali igazgató ...	szem.	2.880	2.880	32	1.956
„ „ „ „	képv.	4.800	3.648	32	2.478
Tiszti főügyész helyettes	szem.	1.920	1.920	25	1.440
„ „ „ „	képv.	—	3.936	25	2.952
Ügyosztályvezető főjegyző	„	—	3.600	24	2.700

Egyetlen táblázatot kívánunk még közölni, hogy a tisztviselői illetmények alakulásáról megadott kép teljes legyen.

Ez a táblázat *pengőértékre átszámítva* állítja szembe az egyes főtisztviselői állásokban kifizetett évi illetményeket.

¹⁾ A képviseleti pótlék nyugdíjba nem számít be és adó alá nem esik.

²⁾ A személyi pótlék nyugdíjba beszámít és adóköteles.

Összehasonlító táblázat az egyes fontosabb állásokban kifizetett évi illetményekről pengőértékre átszámítva.
(0:50 frt = 1 aranykorona = 1:16 pengő.)¹⁾

Állás megnevezése	1874			1900			1914			1927			1935							
	Fizetés	Lakáspénz	Összesen	Fizetés	Lakáspénz	Összesen	Fizetés	Lakáspénz	Képviseleti pótlék	Összesen	Fizetés	Lakáspénz	Személyi pótlék	Képviseleti pótlék	Összesen					
Polgármester	11.600	2.320	13.920	23.200	4.640	27.840	32.480	4.640	13.920	51.040	26.400	3.306	—	21.888	51.594	17.952	3.041	—	14.688	35.681
Alpolgármester	6.960	2.320	9.280	13.920	4.176	18.096	20.880	4.176	6.960	32.016	20.064	3.306	—	13.824	37.194	13.638	3.041	—	9.204	25.883
Tiszti főjegyző	5.800	1.856	7.656	9.280	2.784	12.064	15.080	3.480	—	18.560	12.672	2.865	2.880	8.736	27.153	9.372	2.635	1.956	5.742	19.705
Árvaszéki elnök	5.800	1.856	7.656	11.600	3.480	15.080	15.080	3.480	—	18.560	12.672	2.865	2.880	8.736	27.153	9.372	2.635	1.956	5.742	19.705
Tiszti főorvos	5.800	1.856	7.656	10.208	2.784	12.992	15.080	3.480	—	18.560	12.672	2.865	2.880	8.736	27.153	9.372	2.635	1.956	5.742	19.705
Statisztikai hivatali igazgató	5.800	1.856	7.656	8.120	2.320	10.440	11.600	3.480	—	15.080	12.672	2.865	2.880	3.936	22.353	9.372	2.635	1.956	2.478	16.441
Tanácsnok	5.800	1.856	7.656	8.120	2.320	10.440	11.600	3.480	—	15.080	12.672	2.865	2.880	8.736	27.153	9.372	2.635	1.956	5.742	19.705
Főszámvevő	5.800	1.856	7.656	9.280	2.784	12.064	15.080	3.480	—	18.560	12.672	2.865	2.880	8.736	27.153	9.372	2.635	1.956	5.742	19.705
Főlevéltáros	4.176	1.160	5.336	5.104	1.392	6.496	9.280	2.784	—	12.064	12.672	2.865	—	3.936	19.473	9.372	2.635	—	2.694	14.701
Pénztári igazgató	4.640	1.392	6.032	5.104	1.392	6.496	9.280	2.784	—	12.064	8.448	2.644	—	—	11.092	6.336	2.432	—	—	8.768
Főjegyző (I. o.)	5.800	1.856	7.656	6.960	2.320	9.280	7.888	2.320	—	10.208	8.448	2.644	—	—	11.092	6.336	2.432	—	—	8.768
Tanácsjegyző (I. o.)	3.712	1.044	4.756	4.640	1.392	6.032	6.960	1.856	—	8.816	5.916	2.093	—	—	8.009	4.494	1.925	—	—	6.419
Fogalmazó (I. o.)	2.320	510	2.830	3.016	928	3.944	4.408	1.160	—	5.568	4.116	1.432	—	—	5.548	2.288	1.317	—	—	4.605

¹⁾ A köztisztviselői illetményeknek aranykoronáról pengőértékre való átszámításánál sokszor vitta tárgya a szorozás. Ugyanis az aranykoronában megállapított illetményeket 1924—25-ben 17.000-es szorozással szabták át és 1926-ban is ezen az alapon állapították meg a papírkoronás illetményösszegeket. A pengőérték bevezetésekor a papírkoronát 12.500-zal kellett elosztani, hogy megkapjuk a pengőértéket, vagyis a köztisztviselői illetményeknél nem 1:16, hanem 1:36 volna az aranykorona pengőátszámítási kulcsa. Végülünk szerint ezt az 1:36-os arányszámot helyes használni akkor, amikor a koronamérés idejében használatos aranykoronailletményekről volt szó, azonban a bekebeli időkre ezt a szorozást visszavonatkoztatni nem helyes s ezért használtuk az átszámításnál mi is az 1:16-os szorozást. Ez azonban a tisztviselői indexszámot nem érinti.

A köztisztviselő a szabad pályákon élők által irigyelt »fix« jövedelmét mindenkor teljes összegében adja vissza a közgazdasági életnek. A fix-jövedelmű tisztviselő azonban — a szabad pályákon dolgozó polgársággal ellentétben — jövedelmét egyéni képességeivel tetszésének és igényeinek megfelelő mértékben nem tudja növelni, hanem rá van utalva a lassú előléptetés előnyeire, aminek a kilátásai különösen az utóbbi esztendőkből nagyon megromlottak. A csökkentett tisztviselői jövedelem pedig erősen visszahat az egész közgazdasági életre, amit igazol az a körülmény, hogy újabban *már a gazdasági élet képviselői is sürgetik a köztisztviselői illetménycsökkentések megszüntetését.*

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Bevezetés	3
I. Fejezet.	
A székesfőváros közigazgatási személyzetének első szervezése 1873-ban	5
II. Fejezet.	
A székesfőváros tisztviselői karának javadalmazása az 1895. évi státusrendezésig, illetve az 1900. évi helyzetig	26
III. Fejezet.	
A székesfőváros tisztviselői kara 1900-tól az 1911. évi státusrendezésig	44
IV. Fejezet.	
Az 1911. évi szervezeti reform és státusrendezés	50
V. Fejezet.	
Az 1911. évi fizetésrendezés utáni helyzet 1919-ig	61
VI. Fejezet.	
A székesfővárosi alkalmazottak helyzete a nemzeti újjászületés korszakától a pengő- érték bevezetéséig	76
VII. Fejezet.	
A közigazgatási tisztviselők illetményeinek alakulása az 1927. évi január hó 1-től az 1934. évi december hó 31-ig terjedő időben	94

